

YHTEISÖLLISYYS JA OSALLISUUS SEURAKUNNASSA

Kyselytutkimus helluntaiseurakunnan jäsenille

Jaana Jurvanen & Tiina Tuomi

Opinnäytetyö, kevät 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak, Helsinki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) + diakonian vir-
kakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Jurvanen, Jaana & Tuomi, Tiina. Yhteisöllisyys ja osallisuus seurakunnassa: Kyselytutkimus helluntaiseurakunnan jäsenille. Kevät 2018. 111 s., 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Sosionomi (AMK), diakoni.

Opinnäytetyön keskeinen tavoite oli selvittää, miten yhteisöllisyys ja osallisuus toteutuvat seurakunnassa. Opinnäytetyön työelämälähtöinen tavoite oli toteuttaa kyselytutkimus helluntaiseurakunta Vantaan Minttukirkon jäsenille. Kyselytutkimus suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä Vantaan Minttukirkon kanssa. Kyselyn avulla kartoitettiin, mitkä asiat lisääisivät osallistumisaktiivisuutta oman seurakunnan toimintaan. Tutkimuksessa selvitettiin myös, miten palvelutehtävissä toimiminen vaikutti seurakuntayhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen.

Teoreettinen viitekehys koottiin laajasti alkaen globaalin kristillisen kirkon määritelmästä luterilaisuuteen ja helluntailaisuuteen. Keskeisimpiä tietoperustaisia teemoja oli osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäksi seurakunnan vapaaehtoistyö sekä pienryhmä- eli solutoiminta. Opinnäytetyössä tarkasteltiin erityisesti yhteisöllisyyden muutosta seurakunnan näkökulmasta.

Kyselytutkimuksen taustaksi haastateltiin myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimivan Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuuhenkilöä. Taustoittavan haastattelun, kyselytutkimuksen sekä ajankohtaisen tietoperustan avulla tutkittiin, miksi yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen on tärkeää seurakunnissa. Kyselytutkimus Vantaan Minttukirkon jäsenille oli muodoltaan sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen, ja se toteutettiin sähköisen kyselytyökalun sekä perinteisten paperilomakkeiden avulla.

Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn tulokset osoittivat, että aktiivisesti osallistuvat ja vapaaehtoisina toimivat jäsenet olivat muita tyytyväisempiä seurakunnan ilmapiiriin ja tilaisuuksiin, sekä kokivat olonsa tervetulleiksi muita vastaajia yleisemmin. Vapaaehtoisina eli palvelutehtävissä toimivista suurin osa koki, että palvelutehtävissä toimiminen vahvasti merkittävästi yhteisöllisyyden ja oman seurakuntayhteyden kokemista.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että yhteisöllisyys Vantaan Minttukirkon jäsenten välillä näyttää vahvistuvan erityisesti jumalanpalveluksissa, kirkkokahveilla sekä pienryhmätöinnissä. Samoin osallisuuden mahdollistaminen vaikuttaa tehokkaalta tavalta luoda yhteisöllisyyttä seurakunnissa.

Asiasanat: yhteisöllisyys, osallisuus, seurakunta, vapaaehtoistyö, pienryhmät

ABSTRACT

Jurvanen, Jaana & Tuomi, Tiina. Communality and participation in a congregation: A survey for the members of a Pentecostal church. Spring 2018. 111 p., 3 appendices. Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Social Services, Option in Diaconial Social work. Degree: Bachelor of Social Services.

The primary objective of this thesis was to define how communality and participation actualizes in a congregation. The secondary objective was to accomplish a questionnaire for Vantaan Minttukirkko's congregation members as a research. The questionnaire was made in cooperation with the working life associate Vantaan Minttukirkko. The survey was made to map out, which factors would increase participation in the congregation's activities. In the study it was also researched of how attending to the voluntary work in the congregation effected on the communality and connection to the congregation.

The theoretical framework was gathered widely from a global church definition to Lutheranism and Pentecostalism, as well as participation and communality in congregations. Main grounded theory themes were also voluntary work and small or cell groups in congregations. This study focuses especially on the change of communality from the congregation point of view.

Volunteer of the Verkosto -community (which functions within the Evangelical Lutheran Church of Finland) was interviewed as part of the background research. A qualitative research, of why it is important to reinforce communality and participation in congregations, was carried out using this background interview, the questionnaire and current knowledge based on other studies. The survey in Vantaan Minttukirkko was conducted as a quantitative and qualitative research.

According to the Vantaan Minttukirkko's survey results, actively participating and voluntary working members of the congregation were more content with the atmosphere and gatherings of the congregation. Most of the voluntary working congregation members also experienced, that voluntary working reinforced their sense on the communality and connection in the congregation.

As a conclusion communality between members of Vantaan Minttukirkko seems to reinforce especially in the church services, gatherings after the service and in small groups. Also, making participation possible, appears to be a productive way to generate communality in congregations.

Key words: communality, participation, congregation, voluntary work, small groups

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 KRISTILLINEN KIRKKO	9
2.1 Maailmanlaajuinen Kristuksen kirkko	9
2.2 Evankelis-luterilainen kirkko Suomessa	11
2.3 Helluntaiseurakunnan erityispiirteet	12
3 OSALLISUUDESTA YHTEISÖLLISYYTEEN	15
3.1 Yhteisöllisyys kantaa ja kasvattaa	15
3.2 Seurakunta osallisuuden yhteisönä	16
3.3 Pienryhmä- eli solutoiminta kiinnittää yhteisöön	17
3.3.1 Pienryhmätoiminta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa	18
3.3.2 Pienryhmätoiminta Vantaan Minttukirkolla	19
3.4 Vapaaehtoisuus seurakunnassa	20
3.5 Yhteisöllisyyden ja osallisuuden haasteet kristillisissä seurakunnissa	22
3.5.1 Suomalaisten suhde ja sitoutuminen evankelis-luterilaiseen kirkkoon	23
3.5.2 Yhteisöllisyyden muutos kristillisissä seurakunnissa	24
3.5.3 Osallisuus eri elämäntilanteissa	25
4 TUTKIMUSASETELMA	26
4.1 Tutkimusympäristönä Verkosto-jumalanpalvelusyhteisö	26
4.2 Tutkimusympäristönä Vantaan Minttukirkko	27
4.3 Osallisuus ja eettisyys tutkimuksen lähtökohtana	28
4.4 Tutkimuskysymykset ja tavoitteet	30
5 MENETELMÄT	32
5.1 Kvalitatiivinen tutkimus	32
5.2 Kvantitatiivinen tutkimus	33
5.3 Aineiston keruu	33
5.4 Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuuhenkilön haastattelu	35

5.5 Vantaan Minttukirkon jäsenkysely	37
6 TUTKIMUSTULOKSET	40
6.1 Verkoston vastuuhenkilön haastattelun tulokset	40
6.1.1 Yhteisöllisyyden vahvistaminen	40
6.1.2 Haasteet ja vahvuudet Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.....	41
6.1.3 Haasteet ja vahvuudet Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä.....	41
6.1.4 Osallistuminen ja yhteisöllisyys Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä	43
6.1.5 Yhteisöllisyyden vahvistaminen Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa..	43
6.1.6 Seurakuntalaisten kiinnittäminen sitouttaminen seurakunnan toimintaan	44
6.2 Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn tulokset.....	46
6.2.1 Sukupuoli- ja ikäjakauma.....	46
6.2.2 Miesten ja naisten vastaukset ikäryhmittäin	48
6.3 Seurakuntalaisten kokemus seurakunnan tilaisuuksista ja ilmapiiristä.....	49
6.3.1 Osallistuminen oman seurakunnan tilaisuuksiin.....	51
6.3.2 Seurakunnan toimintaan osallistumista lisäävät tekijät.....	54
6.4 Yhteisöllisyyttä tukevat työmuodot ja toiminta	56
6.4.1 Eri ikäryhmien kokemuksia työmuodoista.....	58
6.4.2 Pienryhmätoiminta	59
6.4.3 Kuoro.....	60
6.4.4 Päiväpiiri	61
6.4.5 Rukous- ja raamattupiiri.....	61
6.5 Seurakuntalaisten toiveita uusista työmuodoista ja toiminnasta	62
6.6 Palvelutehtävissä toimiminen.....	65
6.6.1 Kokemus seurakunnan tilaisuuksista ja ilmapiiristä suhteessa palvelutehtävissä toimimiseen.....	68
6.6.2 Palvelutehtävissä toimimisen vaikutukset seurakuntayhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen	69
6.6.3 Palvelutyössä toimivien tukeminen.....	71

6.6.4	Palvelutyössä toimivien toiveita lisätuesta.....	71
6.6.5	Palvelutehtävistä kiinnostuneisuus.....	73
6.7	Seurakunnan viestintä	74
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	77
7.1	Seurakunnan toimintaan osallistuminen	77
7.2	Seurakuntalaisten kokema yhteisöllisyys.....	78
7.3	Seurakunnan tilaisuudet ja ilmapiiri yhteisöllisyyden perustana	79
7.4	Seurakuntalaisten kokema osallisuus eri elämäntilanteissa	81
7.5	Osallisuus suhteessa yhteisöllisyyden kokemuksi	82
7.6	Palvelutehtävissä toimiminen.....	82
7.7	Seurakuntalaisten toiveita seurakunnan uusiksi työmuodoiksi	84
7.8	Seurakunnan viestintä	85
7.9	Jatkotutkimusehdotukset.....	86
8	POHDINTA	89
8.1	Osallisuus ja yhteisöllisyys Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.....	90
8.2	Osallisuus ja yhteisöllisyys Vantaan Minttukirkossa.....	92
8.3	Opinnäytetyön luotettavuusarviointi sekä laadullisuus.....	94
8.4	Ammatillinen kasvu opinnäytetyöprosessissa.....	95
	LÄHTEET.....	98
	LIITE 1 Kyselyn saatekirje	105
	LIITE 2 Kysely Vantaan Minttukirkon jäsenille	106
	LIITE 3 Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuuhenkilön haastattelukysymykset ..	111

1 JOHDANTO

“Yksikään ihminen ei ole saari, vaan jokainen on osa yhteistä mannerta.”

John Donne (1573–1631)

Ihmisen halu kokea yhteisöllisyyttä sekä sitoutua yhteisöön on joutunut murrokseen elämäntapojen muutosten myötä. Individualistinen elämäntapa, joka korostaa itsenäisyyttä ja yksin pärjäämistä, vaikeuttaa yhteisöllisyyden ja osallisuuden muodostumista. Yksilökeskeisyyden vaarana on, että ihmisten väliset suhteet haurastuvat. Yhteisössä olo voidaan kokea irralliseksi, eikä sieltä välttämättä löydetä yhteyttä kannattelevaa sisältöä. Kuitenkin parhaimmillaan yhteisöstä voi tulla ihmiselle turvapaikka, jossa saa tutkia itseään ja elämäänsä, sekä rakentaa identiteettiään ja maailmankuvaansa. (Henttonen & Thitz 2016, 109, 111.) Yhteisöllisyys seurakunnassa rakentuu pitkälti henkilökohtaisen kohtaamisen, sosiaalisten kontaktien, yhteisen jakamisen ja vastuun kantamisen kautta. Nämä elementit voisivat sopia kuvaamaan mitä tahansa yhteisöä, mutta seurakunnassa ne kytkeytyvät hengelliseen perustaan, jonka tulisikin olla kaiken toiminnan lähtökohta ja ydin. (Thitz 2013, 141.)

Kirkon tutkimuskeskuksen sekä monien tutkimusten mukaan suomalaisten uskonnollisuus on muutoksessa, ja sen myötä myös kristillinen sitoutuneisuus eri yhteisöihin. Uskonnollisuuden muutos länsimaissa näkyy esimerkiksi siinä, että perinteiset uskonnolliset instituutiot ovat menettäneet jäseniään. Tämän päivän kristillinen usko voi näyttäytyä poikkikristillisenä eli tunnuskuntarajat ylittävänä kristillisyytenä, jolloin usein osallistutaan samanaikaisesti monien uskonyhteisöjen toimintaan. (Lindh 2016, 60–62.) Valinnan vapauden ja kasvavien sosiaalisten verkostojen myötä yhteisöön kuulumiseen liitetään myös odotuksia. Tänä päivänä etsitäänkin yhteisöjä, joihin voi hakeutua vapaaehtoisesti, sekä joissa voi helposti tutustua toisiin ihmisiin, mutta toisaalta elää suhteellisen anonyymiä elämää. (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 32.)

Opinnäytetyön aihe eli yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutuminen seurakunnassa on haaste niin Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa kuin muissa kristillisissä seurakunnissa. Kaikki kristilliset seurakunnat kytkeytyvät maailmanlaajuiseen kristilliseen kirk-

koon, joka koostuu niin suurista kuin pienistä kristittyjen yhteisöistä. Taustoittavan haastattelun avulla saatiin tietoa seurakuntalaisten osallistamisesta ja yhteisöllisyyden toteutumisesta Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä, joka edustaa pienryhmätoimintaan perustuvaa mallia Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Opinnäytetyön yhteistyökumppani Vantaan Minttukirkko on helluntaiseurakunta, jossa seurakunnan toiminta perustuu pitkälti vapaaehtoisten antamaan työpanokseen. Vantaan Minttukirkolle tehdyn kyselytutkimuksen tarkoitus oli tutkia seurakuntalaisten kokemaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, osallistumisaktiivisuutta sekä toiveita uusista työmuodoista. Tavoitteena oli, että tulosten pohjalta seurakunnan on mahdollista kehittää toimintaansa entistä enemmän jäsentensä tarpeiden ja toiveiden suuntaisesti.

2 KRISTILLINEN KIRKKO

Vaikka kristillinen kirkko on jakautunut erilaisiin alueellisiin sekä eri tunnuskuntiin kuuluviin kirkkoihin, silti hengellisessä merkityksessä kirkko on Kristuksessa yksi. Kirkon tulisi pyrkiä toiminnassaan ykseyteen, koska Jumala on yksi. Jäähyväisrukouksessaan Johanneksen evankeliumissa Jeesus rukoili, että häneen uskovat olisivat yhtä, niin kuin hän ja isä ovat yhtä. (Kirkkohallitus 2016, 8.)

Minä rukoilen, että he kaikki olisivat yhtä, niin kuin sinä, Isä, olet minussa ja minä sinussa. Niin tulee heidänkin olla yhtä meidän kanssamme, jotta maailma uskoisi sinun lähettäneen minut. Sen kirkkauden, jonka sinä olet antanut minulle, olen minä antanut heille, jotta he olisivat yhtä, niin kuin me olemme yhtä. Kun minä olen heissä ja sinä olet minussa, he ovat täydellisesti yhtä, ja silloin maailma ymmärtää, että sinä olet lähettänyt minut ja että olet rakastanut heitä niin kuin olet rakastanut minua. (Joh. 17: 21–23.)

Kirkkoa kuvataan pyhien yhteisöksi, mutta sen pyhyys ei johdu ihmisen erinomaisuudesta, vaan sen pyhyys on Pyhän Hengen aikaansaamaa ja vaikuttamaa. Kirkkoa ei ole myöskään perustettu ihmiskäsin, vaan se on saanut alkunsa helluntaina Pyhän Hengen voiman vaikutuksesta. Kirkon, Kristukseen ruumiin, tehtävänä onkin toimia Jumalan valtakuntana tässä ajassa. Kristuksen kirkko voidaankin nähdä ikään kuin sairaalana, jonne ihmiset saapuvat päästäkseen osalliseksi evankeliumista ja armosta. (Kopperi 2015, 142.)

2.1 Maailmanlaajuinen Kristuksen kirkko

Kristillinen seurakunta on maailmanlaajuinen – se yhdistää ihmiset, eri kulttuurit, kielet ja sukupolvet toisiinsa – ja tulee näkyväksi jäsentensä ja paikallisseurakuntien kautta. Kirkon tehtävänä on levittää kristillistä sanomaa kaikkialla maailmassa siten, että jokainen ihminen voisi tulla osalliseksi evankeliumista. Kirkon sanoma koskettaa ihmisen jokaista elämän osa-aluetta, ja sen vaikutus kuuluu ulottua niin ihmiseen itsensä kuin ympäröivään maailmaan. Usko luo yhteyden Jumalaan sekä lähimmäisiin. Kirkon tehtävä on toiminnallaan vahvistaa jäsentensä hengellistä elämää, sekä kannustaa rakastamaan ja

palvelemaan lähimmäistään. Kirkon toiminnan tulisi tähdätä siihen, että se antaa jäsenilleen eväitä kristittyinä elämiseen, auttaa löytämään oman paikkansa seurakunnassa, sekä rohkaisee kutsumaan toisia mukaan tähän yhteyteen. (Kirkkohallitus 2014, 16.)

Kreikan kielen sana *ekklesia*, tarkoittaa sekä kirkkoa että seurakuntaa ja kuvaa niin suurta kuin pientäkin seurakuntaa. Kirkon olemukseen kuuluu sen toiminnallinen ulottuvuus, jumalanpalveluselämä ja kristittyjen keskinäinen yhteys, mutta myös hengellinen ulottuvuus – Jumalan läsnäolo. (Malkavaara 2017.) Kopperi (2015, 135–136) toteaa, että kirkon ja seurakunnan perustehtävän määrittely voidaan löytää kirkon olemuksesta. Lutherin kuvauksen mukaan: “Kirkko on uskon ja rakkauden yhteisö, jonka jäsenet ovat toinen toisilleen Kristuksia.”

Kristus on niin kuin ihmisruumis, joka on yksi kokonaisuus mutta jossa on monta jäsentä; vaikka jäseniä on monta, ne kaikki yhdessä muodostavat yhden ruumiin. Meidät kaikki, olimmepa juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita, on kastettu yhdeksi ruumiiksi. Yksi ja sama Henki on yhdistänyt meidät, kaikki me olemme saaneet juoda samaa Henkeä. Eihän ruumiskaan muodostu yhdestä jäsenestä vaan monista. (1 Kor. 12:12–14.)

Yleisen pappouden kautta jokainen kristitty on kutsuttu palvelemaan eri palvelutehtävissä. Näin ollen kirkon perustehtävät, evankeliumin julistaminen ja lähimmäisen palveleminen, kuuluvat kaikille jäsenille. Kirkon tehtävä ei ole olla palvelulaitos, vaan sen tehtävä on palvelemisen lisäksi kannustaa jokaista jäsentä eli kristittyä palvelemaan. (Kopperi 2015, 143–144.) “Hän liittää yhteen koko ruumiin ja pitää sitä koossa kaikkien jänteiden avulla, kunkin jäsenen toimiessa oman tehtävänsä mukaan, ja näin ruumis kasvaa ja rakentuu rakkaudessa.” (Ef. 4:16.)

Kirkon sekä kristillisen seurakunnan toiminnan keskeinen tekijä on hengellisyys. Kristillinen sanoma luo seurakunnalle yhteisen päämäärän, jota kohti kuljetaan. Yhteinen päämäärä vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, sekä synnyttää halua kantaa vastuuta yhteisöstä. Seurakunnan julistama sanoma ja toiminta kasvattavat ihmistä lähimmäisenä olemiseen, sillä ne kertovat mitä yhteinen vastuu lähimmäisestä tarkoittaa. Lähimmäisenrakkauden kautta vastuullisuus ja huolenpito toisista ihmisistä tulee osaksi omaa arvoa maailmaa. Kun on itse tullut kohdatuksi ja autetuksi, syntyy halu toimia yhteisön hyväksi. Näin seurakunnan toiminnan kautta tuleva sosiaalinen hyvinvointi ei kosketa vain kävi-

jää, vaan se ulottuu kauas hänen lähipiirinsä. (Thitz 2013, 139–140.) Kirkko tekee yhteistyötä järjestöjen, seurojen, organisaatioiden ja viranomaisten kanssa yhteisen hyvän toteutumiseksi yhteiskunnassa (Kirkkohallitus 2014, 16). Seurakuntien perustehtävä, ihmisten kohtaaminen, onkin myös yleisen hyvinvoinnin lisäämistä (Pessi 2010, 92).

2.2 Evankelis–luterilainen kirkko Suomessa

Kristinuskoa tunnustaviin kirkkokuntiin Suomessa kuuluu evankelis-luterilaisen kirkon lisäksi ortodoksinen kirkko ja katolinen kirkko. Kristinuskoa tunnustavia protestanttisia kirkkoja ja yhteisöjä Suomessa ovat adventismi, anglikaaniset kirkot, helluntailaisuus, baptismi, metodismi, pelastusarmeija ja vapaakirkollisuus. Lisäksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimii useita eri herätysliikkeitä. (Uskonnot suomessa. Uskonnot.)

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on osa maailmanlaajuista kristillistä kirkkoa (Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Luterilainen usko). Suomalaisista 71% kuului kirkkoon vuoden 2017 lopussa. Suunta on ollut laskeva viime vuosina, sillä vielä 1980-luvulla kirkkoon kuului yli 90% suomalaisista. Kirkko, hengelliset asiat ja kirkon tekemä työ kuitenkin edelleen kiinnostavat, sillä vuosittain kirkkoon liittyy uusia jäseniä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkon jäsenyys.)

Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa kuvataan kansankirkkona, sillä enemmistö suomalaisista kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja lisäksi kirkko on mukana monissa yhteiskunnallisissa tehtävissä. Luterilaisuus näkyy kulttuurissamme monin eri tavoin, kuten esimerkiksi valtionhallinnossa sekä juhlapyhien muodossa. Kirkon tehtävä on myös vaikuttaa yhteiskunnassa, ja sen ensisijainen tehtävä onkin puolustaa kaikkein heikommassa asemassa olevia ihmisryhmiä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Valtionkirkko ja kansankirkko.)

Luterilaisen tunnustuksen mukaan seurakunta on yhteisö, jossa “evankeliumia puhtaasti julistetaan ja sakramentit oikein toimitetaan” (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskuhallinto 2007, 6). Seurakunta on jäsenistään koostuva hengellinen yhteisö, jota Raamatun sanoma, sekä kaste ja ehtoollinen rakentavat. Seurakuntaelämän keskuksena toimii

jumalanpalveluselämä, johon kirkolliset toimitukset vahvasti liittyvät. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2007, 6.) Rakkauden yhteisönä kirkko vaalii ihmisten keskinäistä kohtaamista, auttaa ja palvelee. Suomalaisille seurakunta on parhaimmillaan lähiyhteisö, joka lujittaa heidän kristillistä uskoa ja luottamusta elämään (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2007, 10–11.)

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa seurakuntalaiseksi kasvaminen on prosessi, joka useimmilla alkaa vauvana kasteen kautta ja jatkuu läpi elämän (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2007, 9.) Kasteessa Jumala ottaa ihmisen omakseen ja samalla hänestä tulee kristillisen kirkon jäsen. Pyhä Henki vaikuttaa kastetussa uskoa ja rakkautta. Kaste kantaa kristittyä koko elämän, eikä sen merkitys poistu koskaan. Lähetyskäskyssä kasteeseen liittyy opetus, mutta luterilaisessa kirkossa kaste usein suoritetaan lapsena, jolloin kristillistä opetusta ei vielä ole ehditty antaa. Opetus jääkin lapsen vanhempien, kummien ja seurakunnan yhteiseksi tehtäväksi. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kasteen merkitys.)

2.3 Helluntaiseurakunnan erityispiirteet

Helluntailaisuus ja karismaattiset liikkeet ovat kirkkohistorian nopeimmin kasvaneita uskonnollisia liikkeitä. Maailmanlaajuisesti helluntailais-karismaatikkoja arvioidaan olevan 350 miljoonasta yli 500 miljoonaan. (Kärkkäinen 2005, 302.) Klassinen helluntailaisuus on saanut alkunsa Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa. Siellä alkanut herätys levisi nopeasti muualle Yhdysvaltoihin sekä ympäri maailmaa. (Kärkkäinen 2005, 303–304.) Suomeen helluntaiherätys tuli pohjoismaiden kautta, ja ensimmäinen helluntaiseurakunta aloitti toimintansa Helsingissä vuonna 1915 (Kärkkäinen 2005, 311–312).

Helluntaiherätys eli helluntailaisuus on kristinuskon suuntaus, jonka uskontunnustus perustuu apostoliseen uskontunnustukseen sekä helluntailiikkeen uskon pääkohtiin, jotka pohjautuvat Raamattuun (Helluntaiherätys. Usko ja arvot). Helluntailaisuudessa painotetaan henkilökohtaista uskonratkaisua ja suhdetta Jeesukseen sekä Pyhän Hengen kastetta. Suomen helluntailiike on suurin vapaakristillinen yhteisö Suomessa. Vuonna 2013 siihen oli rekisteröity noin 50 000 jäsentä. Helluntailiikkeeseen kuuluu yli 250 paikallisseuraa-

kuntaa, joissa kaikki toiminta on maallikkovetoista ja pohjautuu suurelta osin vapaaehtoistyöhön. Työntekijöiden palkkaaminen sekä seurakuntatyö rahoitetaan vapaaehtoisilla lahjoitusvaroilla, sillä jäseniltä ei peritä kirkollisveroa. Suomen helluntaikirkko perustettiin vuonna 2002, mutta läheskään kaikki Suomen helluntaiherätyksen perinteiset yhdistyspohjaiset paikallisseurakunnat eivät kuulu rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan. (Helluntaiherätys. Helluntaiherätys.) Maallikkovetoisessa toiminnassa vapaaehtoisilla työntekijöillä ja tavallisten seurakuntalaisten palvelualltiudella on iso merkitys (Helluntaiherätys. Toiminta).

Helluntailaisuuteen kuuluu kaksi sakramenttia: uskovien upotuskaste ja ehtoollisen vietto (Helluntaiherätys. Toiminta). Helluntaiseurakunnan jäseneksi liitytään henkilökohtaisen uskonratkaisun ja kasteen kautta. Seurakunta nähdään Kristuksen perustamana ja johtamana uskovien yhteisönä, joka on apostolien opetusten mukainen. Kaikki paikallisseurakunnat kuuluvat yhteen ja samaan seurakuntaan, jonka muodostavat kaikkialla ja kaikkina aikoina eläneet Jeesukseen Kristukseen uskovat. Helluntailiikkeessä noudatetaan Jeesuksen antamaa käskyä, jossa seurakuntien tärkein tehtävä on tehdä kaikista kansoista opetuslapsia, kastamalla ja opettamalla heitä. Hengellisen papiston muodostavat seurakuntalaiset, joiden tehtäviin kuuluu Herran palveleminen sekä kristillisen lähimmäisenrakkauden osoittaminen kaikille ihmisille. (Helluntaiherätys. Usko ja arvot.)

Helluntailais-karismaattisessa hengellisessä elämässä on kuusi selkeää piirrettä. Näitä ovat hengellinen kokemuksellisuus, spontaanisuus ja avoimuus hengen johdatukselle, Jumalan kohtaaminen, tämänpuoleisen (käytännöllinen ja praktinen luonne) ja tuonpuoleisen dynamiikka, Raamatun auktoriteetti, sekä henkilökohtainen todistus. Jumalanpalveluselämästä voidaan löytää samat elementit kuin muidenkin kirkkokuntien jumalanpalveluksista eli rukous, saarna ja hengelliset laulut. (Kärkkäinen 2005, 314–315.) Saarnat ovat usein ihmisläheisiä ja hyvin sovellettavissa ihmisten arkiseen elämään. (Helluntaiherätys. Helluntaiherätys).

Opinnäytetyön yhteistyökumppani Vantaan Minttukirkko on 383 jäsenen itsenäinen helluntaiseurakunta, ja se on perustettu vuonna 1968 (Jani Alanko, henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2018). Vantaan Minttukirkko sijaitsee Tikkurilassa Minttutiellä, ja se onkin nimetty sijaintinsa mukaan. Minttukirkon sisarseurakuntia ovat Suomen helluntaikirkon

seurakunnat ja muut paikallisjohtoiset helluntaiseurakunnat. Vantaan Minttukirkon toiminta pohjautuu maailmanlaajuiseen helluntailais-karismaattiseen liikkeeseen. (Vantaan Minttukirkko. Minttukirkko.)

3 OSALLISUUDESTA YHTEISÖLLISYYTEEN

Kristillinen kirkko vahvistaa yhteisöllisyyttä yhteiskunnassa. Seurakunnan syntyhetkestä lähtien yhteisöllisyys on ollut sen olennainen ominaisuus. Kirkko on nähty alusta asti rakkauden yhteisönä, joka huolehtii lähimmäisestään ja on vieraanvarainen. Erityisesti kirkon diakonian tulisi rakentaa sellaista yhteisöä, joka luo yhteyksiä, ehkäisee syrjäytymistä ja pyrkii vastaamaan seurakuntalaisten tarpeisiin mahdollisimman hyvin. Yksi kirkon visioista on olla *läsnäolon kirkko*, avoin yhteisö, joka kutsuu mukaan yhteyteensä yhdistäen ihmiset toisiinsa ja Kristukseen. Kirkon tulisi kasvaa yhteisöksi, jossa ihmisillä on yhteys toisiinsa ja Jumalaan, ja jossa solidaarisuus ja osallisuus toteutuvat. Kirkon tehtävänä on olla maailmassa ihmisiä varten, jolloin sen tulee olla siellä, missä ihmisetkin ovat. Jumalan lahjojen, kristittyjen yhteyden sekä elämälle merkityksen löytämisen, tulisi olla mahdollista jokaisen ihmisen kohdalla. (Thitz 2013, 128.)

3.1 Yhteisöllisyys kantaa ja kasvattaa

Sosiaalitieteissä yhteisöllisyys rakentuu kolmesta keskeisestä asiasta: maantieteellisestä alueesta, ihmisiä yhdistävistä suhteista sekä ihmisten välisen vuorovaikutuksen jatkuvuudesta. Yhteenkuuluvuus ja samankaltaisuus ovat myös tärkeitä yhteisöön kuulumisen tunteita. Yhteisöllisyys on käsitteenä laaja ja kaksitahoinen, koska yhteisö voi olla sekä paikallinen että maailmanlaajuinen. (Thitz 2013, 130.)

Käsitteillä yhteisöllisyys ja yhteisö on moninaisia merkityksiä, ja yhteisöllisyyttä voidaan nimittää myös muilla käsitteillä; eräs tapa määritellä yhteisöllisyyttä ja yhteisöjä on nähdä ne *yhteisyys*-käsitteen kautta. Modernisoituneissa yhteiskunnissa ihmisten elintavat ovat yksilöllistyneet, kun taas toisaalta sosiaaliset suhteet ja ihmisten välinen kanssakäyminen ovat saaneet uusia muotoja mediateknologian kehityksen seurauksena. Modernia sosiaalista yhteisyyttä kuvaa hyvin käsite *yksilöllinen yhteisöllisyys*. (Kangaspunta, Aro & Saastamoinen 2011, 245.)

Yhteisyyden ja identiteetin rakentumisen kriteereihin on perinteisesti liittynyt johonkin yhteisöön kuuluminen. Kuulumiseen liittyy usein tietynlainen yhteenkuuluvuuden kokemus, joka toimii yhteisyyttä määrittävänä tekijänä. Vapaaehtoiseen kuulumiseen voi liittyä normatiivisen, sosiaalisen ympäristön säätelyä, mutta kuuluminen voi perustua myös pelkkään kiinnostukseen ilman suurempaa aktiivista sitoutumista tai osallistumista. Jäsenyys voi muuttua hyvin merkittäväksi kuulumiseksi silloin, kun ihminen identifioituu tiettyyn ryhmään. (Kangaspunta, Aro & Saastamoinen 2011, 256.)

Yhteisöllisyydellä on tärkeä merkitys ihmiseksi kasvamisessa ja hyvän elämän rakentamisessa. Ihmisellä on luontainen tarve olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja kuulua yhteisöön. Tämän päivän yksilöllisyyden ihannointi sekä perinteisten arvojen murentuminen eivät ole onneksi pystyneet tätä tosiasiaa muuttamaan. Itsenäisinkin ihminen kaipaa yhteisön tuomaa suojaa turvattomaksi koetun maailman keskellä. Yhteisö on kuin ankkuripaikka, johon ihminen voi kiinnittää identiteettinsä ja rakentaa perusluottamustaan, joka on välttämätöntä ihmisten välisten suhteiden luomisessa. (Thitz 2013, 127.) Tässä opinnäytetyössä yhteisöllisyydellä tarkoitetaan seurakunnan jäsenten yhteyttä omaan yhteisöönsä eli toisiin seurakuntalaisiin.

3.2 Seurakunta osallisuuden yhteisönä

Sosiaalitieteissä osallisuus määritellään siten, että se käsittää muodollisen yhteisöön kuulumisen, yhteisön toimintaan osallistumisen, sekä yhteenkuuluvuuden tunteen, joka vahvistuu yhteisöön kiinnittymisen kautta (Henttonen & Thitz 2016, 103). Tässä opinnäytetyössä osallisuudella tarkoitetaan osallistumista seurakunnan toimintaan, sekä sitä kautta mahdollisuutta vaikuttaa seurakuntatyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen. Perusta osallisuuden yhteisölle löytyy raamatullisesta käsitteestä *koinonia*, joka tarkoittaa yhteyttä, osallisuutta ja jakamista. Kristittyinä kuulumme yhteen; meillä on vastuu toisistamme, ja erityisesti heikompien kuormien kantamisesta. Kirkon tehtävä onkin tarjota ihmisille mahdollisuus tulla osalliseksi Jumalan rakkaudesta, mutta samalla myös toisistaan. (Thitz 2013, 131.)

Jotta osallisuus voisi kokonaisvaltaisesti toteutua, tarvitaan kuulumista, osallistumista sekä tunnetta yhteisöön kuulumisesta. Pelkkä kuuluminen tai osallistuminen ei yksinään

riitä, elleivät ne saa aikaan kuulumisen tunnetta. Siksi tarvitaan yhteisöjä, jossa ihminen kokee tullessa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi, sekä saa toimia omana itsenään. Osallisuuden kuuluu mahdollisuus toimimiseen, mutta myös mahdollisuus vaikuttaa päätöksiin yhteisöä koskevilla asioilla. (Nivala & Ryyänen 2013, 27.)

Osallisuus siis sekä mahdollistaa että velvoittaa vastuun kantamiseen. Yhteisön hyväksi toimiessaan ihminen samalla luo ja ylläpitää suhdettaan yhteisöönsä. On kuitenkin hyvä tiedostaa, ettei pelkkä nimellinen jäsenyys vielä kiinnitä ihmistä yhteisöön. Kiinnittymiseen tarvitaan vastavuoroinen suhde yhteisön ja sen jäsenten kesken, sekä tunne siitä, että tietää kuuluvansa muiden joukkoon. (Henttonen & Thitz 2016, 110.)

3.3 Pienryhmä- eli solutoiminta kiinnittää yhteisöön

Seurakuntaan kasteessa liitetty jäsen tulee osaksi kristittyjen perheyhteisöä, Jumalan perheyhteyttä. Seurakunnassa yksilölliset jäsenet muodostavat yhteisön, jossa jokaisella on oma paikkansa. Parhaimmillaan jäsenistä muodostuu toisiaan tarvitseva ja toisiinsa yhteydessä oleva elävä yhteisö. (Kanerva 2006, 187.) Väänäsen (1998) mukaan evankelisluterilaiset seurakunnat ovat sellaisenaan liian suuria yksiköitä, jotta ne voisivat tarjota mahdollisuuden syvemmän yhteyden kokemiseen ja jakamiseen. Sen vuoksi tarvitaan pienempiä yksiköitä seurakuntien sisälle. (Jutila 2013, 11.) Yksi pienryhmän muoto on solu, jossa kannustetaan ja varustetaan jäseniään kristillisyyteen keskellä tavallista arkea. Parhaimmillaan pienryhmän jäsenet kulkevat samaa tietä yhdessä – jakaen toisilleen lohdutusta, rohkaisua ja tukea. (Kanerva 2006, 188.)

Erilaisten aiheiden äärelle kokoontuvia pienryhmiä on eri seurakunnissa ja järjestöissä tuhansia. Pienryhmä valitaan useimmiten aihepiirin perusteella, mutta mukaan tullaan monien eri syiden vuoksi, ja ne saattavat vaihdella samankin ihmisen kohdalla eri elämäntilanteiden mukaan. Joku hakee ryhmästä tietoa, toinen tulee tapaamaan ystäviään, kolmas nauttii käsillä tekemisestä, neljäs haluaa auttaa muita ja viides tulee hengellisen annin vuoksi. (Kanerva 2006, 189.)

Pohjimmiltaan seurakunnan pienryhmissä on nimenomaan kyse Jeesuksen jalanjäljissä kulkemisesta ja hänen työnsä jatkamisesta. Kaiken seurakunnissa tehtävän työn tarkoitus

on ennen kaikkea Jumalan valtakunnan eteenpäin vieminen. Samalla tavoin pienryhmän toiminta tai yksittäisen seurakunnan jäsenen palvelutehtävä ei eroa koko seurakunnan tehtävästä. Jeesus oli kutsunut kaksitoista opetuslastaan, paitsi seuraamaan itseään, myös elämään läheisessä keskinäisessä yhteydessä. Opetuslapsia kutsuttiin yhteyteen jakamaan arkipäivän ilot ja surut, lepo ja työt yhdessä. Samoin yhdessä käsiteltiin kysymyksiä elävästä elämästä ympäröivässä arjen todellisuudessa. Kysymykset liittyivät sekä inhimilliseen elämään että iankaikkisuuteen ja Jumalan tahtoon. Jeesus opetti arvokkaita opetuksia lähimmäisenrakkaudesta, arjen vastuusta sekä ihmisen suhteesta Jumalaan. Samaa tietä kulkiessaan ja keskinäisessä yhteydessä opetuslapset kasvoivat paitsi lähimmäisinä, myös valmistautuivat tietämättään jatkamaan Kristuksen työtä. (Kanerva 2006, 188.)

3.3.1 Pienryhmätoiminta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa

Perinteisen seurakuntayhteyden rinnalle Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon on muodostunut uusia hengellisiä yhteisöjä kuten Tuomas-yhteisö, hiljaisuuden yhteisöt sekä internetissä olevat hengelliset verkkoyhteisöt. Hengellinen yhteisö voikin täyttää sekä yhteisöllisyyden että hengellisen kaipuuta. Erilaisten yhteisöjen pienryhmätoiminta voidaan nähdä yhtenä vastauksena ihmisten kaipuuseen kokea hengellistä yhteyttä omassa arjessaan. (Kanerva 2006, 187.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimivan Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön toiminta muistuttaa vapaiden suuntien seurakuntarakennetta ja toimintatapoja (Verkosto. Mikä Verkosto?). Vantaan Minttukirkkoa ja Verkostoa yhdistävä tekijä on nimenomaan vahva pienryhmä- eli solutoiminta (Vantaan Minttukirkko. Tule mukaan Mintun pienryhmään; Verkosto. Pienyhteisöt). Pienryhmätoiminta auttaa ihmisiä sekä tutustumaan toisiinsa että sitouttaa ihmisiä pienyhteisöön, ja sitä kautta myös osalliseksi muuhun seurakunnan toimintaan (Verkosto. Pienyhteisöt).

Paikallisen yhteisön merkitys onkin nähty tärkeäksi ihmisen identiteetin muodostumisessa. Vuorovaikutuksen kautta yhteisö auttaa ihmistä löytämään itsensä. Jos ihminen ei tunne kuuluvansa mihinkään, voi se pahimmillaan johtaa syvälle yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemiseen. Ihmisen elämän suurimpia kipupisteitä onkin pitkään jatkunut yksinäisyys ja siitä aiheutuva arvottomuuden tunne. Jotta ihminen voisi saada uudelleen

otteen elämästä, hän tarvitsee yhteisön, joka ottaa hänet ilolla joukkoonsa, mutta myös pitää hänestä kiinni. (Thitz 2013, 130.)

Tampereella toimivan Uusi Verso- niminen seurakuntayhteisön toiminnan keskiössä on yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen.” Uuden Verson visiona oli vuonna 2017 olla “uuden sukupolven seurakuntayhteisö”, jossa toiminta perustuu “maailmaa muuttaviin” kymmeneen pienyhteisöihin, joissa eletään ja koetaan hengellistä kasvua yhdessä. (Tampereen evankelis-luterilainen seurakunta. Uusi Verso: Esittely: Johtavat ajatukset.) Nuorista aikuisista koostuva Uusi Verso on onnistunut luomaan uusia yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen muotoja siten, että jokainen jäsen tuo omat kykynsä ja lahjansa yhteiseen käyttöön. Uuden Verson toiminta-ajatuksena on, ettei seurakunta ole “ohjelmatoimisto”, vaan sen tehtävä on aktivoida seurakuntalaisia siten, että seurakuntalaiset ideoivat ja toteuttavat toimintaa yhdessä. (Tampereen evankelis-luterilainen seurakunta. Uusi Verso: Esittely.)

3.3.2 Pienryhmätoiminta Vantaan Minttukirkolla

Pienryhmien eli solujen määrä on lisääntynyt helluntaiseurakunnissa viime vuosina. Ryhmissä on yleensä vakiintunut kokoonpano, ja ne tarjoavat mahdollisuuden tutustua muihin uskoviin sekä kasvaa uskossa. Pienryhmissä luetaan Raamattua, rukoillaan ja keskustellaan. (Helluntaiherätys. Toiminta.) Eri ikäisille suunnattujen työmuotojen ja yhteisten jumalanpalvelusten lisäksi solu- eli pienryhmätoiminta mahdollistaa seurakunnan jäsenten keskinäisten ihmissuhteiden vahvistumista, henkilökohtaisen elämän jakamista sekä yhdessä rukoilua. (Helluntaiherätys. Helluntaiherätys.)

Minttukirkolla on pienryhmätoimintaa eri ikäisille naisille, miehille ja pariskunnille. Koontua voi myös vain jonkin yhteisen tekemisen tai kiinnostuksen ympärille. Pienryhmien kokoontumisia on, sekä Minttukirkolla että kodeissa, yleensä viikon tai kahden viikon välein. Ryhmiä myös aloittaa ja lopettaa elämäntilanteiden muutosten mukaan. (Vantaan Minttukirkko. Tule mukaan Mintun pienryhmään.) Vantaan Minttukirkon pastori Jani Alangon (henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2018) mukaan Mintulla toimii tällä hetkellä aktiivisesti kaksitoista eri kokoista pienryhmää. Osa pienryhmistä on suunnattu vain

miehille ja osa naisille, mutta myös niin kutsuttuja sekasoluja on useampia. Alangon mukaan pienryhmätoiminta nähdään tärkeänä osana seurakunnan toimintaa. Pienryhmissä ihmiset kohtaavat toisiaan arjen keskellä ja voivat vahvistua kristityksi kasvamisessa. Siellä voidaan yhdessä keskustella uskonelämän perusasioista, sekä tutkia Raamatun sanaa. Alanko korosti, ettei myöskään sielunhoidollista näkökulmaa pidä unohtaa pienryhmätoiminnassa, sillä jokainen on kokenut vastoinkäymisiä elämässään. Pienen ja tutuksi käyneen porukan keskellä ihminen uskaltaa paremmin jakaa elämänsä kipupisteitä. Pienryhmät myös mahdollistavat syvemmän yhteyden kokemisen toisten seurakuntalaisten kanssa.

On tärkeää, että seurakunnassa ja sen Jumalanpalveluksessa, esirukouspalvelu toimii ja sielunhoidollista tukea tarjotaan, mutta joillekin voi rukoiltavaksi tuleminen olla iso haaste ja tässä suhteessa pienryhmät voivat olla osaltaan palvelemissa ihmisiä, jotka tarvitsevat kuuntelijaa, rukoilijaa ja vierellä kulkijaa.

3.4 Vapaaehtoisuus seurakunnassa

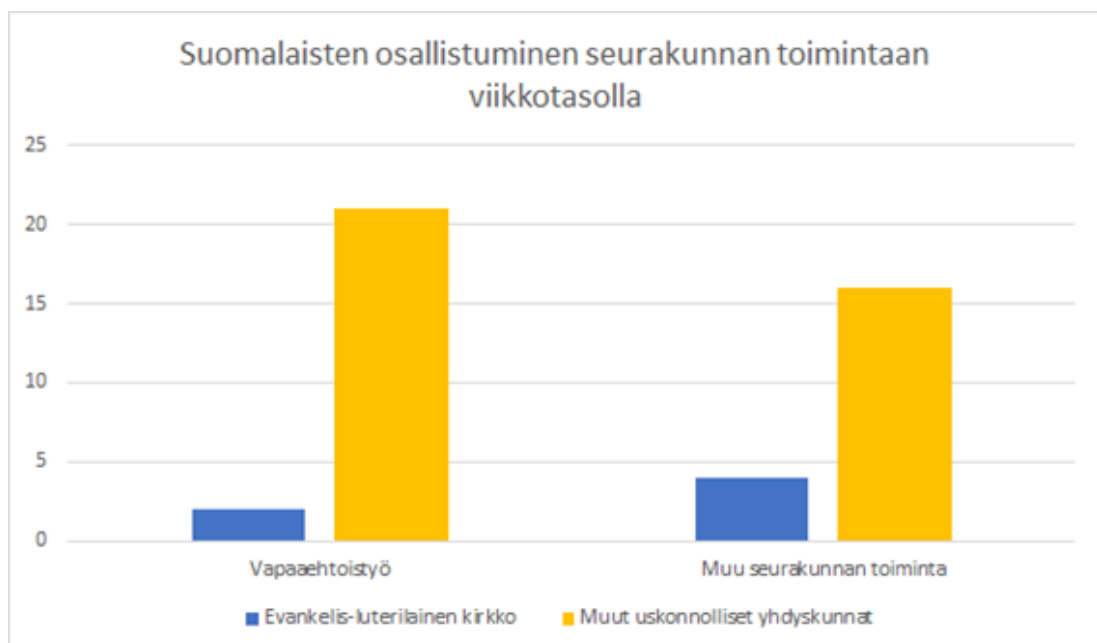
Kirkon ja kristillisen seurakunnan vapaaehtoistoiminta perustuu yksittäisten ihmisten vapaaehtoiseen työpanokseen kirkon toiminnan tai yksittäisen ihmisen tukemiseksi. Vapaaehtoistyötä voidaan tehdä sekä organisoidusti osana eri työmuotoja tai itsenäisesti ilman varsinaista suunnitelmallisuutta. Vapaaehtoistyöntekijä toimii evankelis-luterilaisessa kirkossa maallikkona eli lähimmäisenä, jolta ei vaadita ammatillista koulutusta tehtävään. (Harju 2006, 16–17.)

Vapaaehtoisuuden ja toimintaan sitoutumisen tulee aina tapahtua omasta vapaasta tahdosta. Vapaaehtoinen toimii tehtävässään määrittäen itse, milloin, miten ja minkälaiseen toimintaan osallistuu. (Harju 2006, 19.) Vapaaehtoisella tulisi myös olla mahdollisuus pitää taukoa tehtävistään sekä olla vuorostaan vastaanottava osapuoli. Vapaaehtoisen tukemisessa ensiarvoisen tärkeää olisikin huolehtia vapaaehtoisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisäksi hengellisestä kasvusta. (Savolainen 2006, 44.)

Vapaaehtoistyön arvostus on kasvanut niin Suomessa kuin muualla pohjoismaissa. Kun julkisia palveluita leikattiin 1990-luvun laman johdosta, alkoi kolmannen sektorin merkitys muuttua vuosien myötä yhä tärkeämmäksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Myös

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on herätty huomaamaan seurakunnissa tehtävän vapaaehtoistyön merkitys. Seurakuntatyössä kohdataan jatkuvasti uusia haasteita, ja ne pitäisi kyetä ratkaisemaan yhä pienemmällä henkilökunnan määrällä. Kirkon ei tulisi ensisijaisesti olla palveluorganisaatio, jonka toiminnasta vastaavat palkatut viranhaltijat. Kirkon tulisikin olla paikka, jossa seurakuntalaisten työpanos ja armolahjat tulevat käyttöön. Muuttuvan yhteiskunnan keskellä sekä kirkon talouden heikentyessä, kirkolla on mahdollisuus palata juurilleen: muotoutua jälleen Kristuksen ruumiiksi, jossa sen jokaisella jäsenellä on oma paikkansa. (Lemberg 2006, 9–10.)

Suomalaisten osallistumista seurakunnan vapaaehtoistyöhön on tutkittu vuonna 2015 tehdyn Kirkon Tutkimuskeskuksen kyselytutkimuksen avulla. Kyselyyn vastasi 4275 henkilöä. Tilasto (KUVIO 1) kuvaa suomalaisten viikoittaista osallistumista evankelis-luterilaisen seurakunnan ja muiden uskonnollisten yhdyskuntien vapaaehtoistyöhön sekä muuhun seurakunnan toimintaan viikkotasolla. Tutkimustulosten mukaan viikoittain Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vapaaehtoistyöhön osallistui vain pieni osa (2%) vastaajista, kun taas muihin uskonnollisten yhdyskuntien vapaaehtoistyöhön osallistui viidennes vastaajista (21%). Myös muuhun seurakunnan toimintaan osallistuttiin viikoittain aktiivisemmin muissa uskonnollisissa yhdyskunnissa (16%), kuin evankelis-luterilaisessa kirkossa (4%). (Kirkon tutkimuskeskus 2015. Vapaaehtoiset seurakunnissa.)

KUVIO 1. Suomalaisten osallistuminen seurakunnan toimintaan

Vapaaehtoistyö toteutuu parhaiten yhteistyössä seurakuntalaisten ja työntekijöiden välillä. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa järjestettyjen Valon Messujen toteuttamistapaa voidaan pitää hyvänä esimerkkinä onnistuneesta osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Valon Messujen suunnittelussa, kehittämisessä, toteuttamisessa ja arvioinnissa on annettu tilaa aktiivisille seurakuntalaisille, joka mahdollistaa kokemuksen messun omistajuudesta ja yhteisöllisyydestä. (Kontiainen 2016, 87.) Lembergin (2006, 12–13) mukaan seurakuntien tulisikin kiinnittää huomiota siihen, että seurakunnan jäsenille luodaan tilaa tehdä yhteistyötä, mahdollisuus osallistua tasapuolisesti suunnittelutyöhön sekä saada riittävästi ohjausta.

3.5 Yhteisöllisyyden ja osallisuuden haasteet kristillisissä seurakunnissa

Kohtaamisen kirkko -strategiassa nähdään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon rooli ja asema keskellä muutosta. Yhteiskunnan muutospaineet, kirkon jäsenmäärän pieneneminen, jäsenten heikompi sitoutuneisuus sekä kristillisen perinteen heikkeneminen yhteiskunnassa ovat haasteita, jotka kohtaavat kirkkoa. Maallistumista ja kristillisen perinteen heikkenemistä edistää heikentynyt kristillinen kasvatus ja irrallisuus uskonnollisista yhteisöistä. Lisääntynyt yksilökeskeisyys on suuri haaste yksilöllisen ihmisen ja kirkon edustaman yhteisöllisyyden välillä. (Kirkkohallitus 2014, 13–14.) Jumalanpalveluksiin tulee yhä vähemmän ihmisiä. Niiden ihmisten osalta, jotka ovat aiemmin käyneet kirkossa satunnaisesti, osallistuminen on muuttunut osallistumattomuudeksi. Haastettu kirkko- toimintakertomuksessa on havaittu, että yhteisöllisyyden ja osallisuuden kehittämisen avulla on onnistuttu lisäämään kirkossa kävijöiden määrää (Kirkkohallitus 2014, 9).

Vantaan Minttukirkon kaltaisissa helluntaiseurakunnissa osallisuuden kautta yhteisöön sitoutuminen, on tärkeää jo pelkästään seurakunnan toimintakyvyn kannalta. Vantaan Minttukirkon pastori Jani Alangon (henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2018) mukaan yhteisöllisyyden ja osallisuuden haasteet helluntaiseurakunnissa liittyvät toisten palveleminen sitoutumiseen seurakunnan toiminnassa. Alangon mukaan erityisesti nämä asiat ovat haasteita, jotka koskevat yleisesti kaikkia helluntaiseurakuntia.

3.5.1 Suomalaisten suhde ja sitoutuminen evankelis-luterilaiseen kirkkoon

Suomalaisten suhde kirkkoon, sen oppiin, toimintaan kuin jäsenyyteenkin, on muuttunut viime vuosina ohuemmaksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kiinnostus hengellisiin tai elämäkatsomuksellisiin asioihin olisi heikentynyt. Kristillisen perinteen käydessä ohuemmaksi, vaihtoehtoinen hengellisyys on yleistynyt. (Kirkkohallitus 2014, 13.) Yksilökeskeisten arvojen aikana kaivataan kuitenkin edelleen tahoja, jossa korostetaan perinteisten arvojen syvempää merkitystä. Erityisesti kirkko nähdään edelleen hyvän tekemisen instituutiona, niin sanoissa kuin teoissa. (Pessi 2010, 93–94.)

Koko kirkon jäsenmäärästä erityisesti nuorten aikuisten jäsenmäärä on vähentynyt nopeasti. Tämä on kirkolle todellinen haaste tulevaisuutta ajatellen. Jäsenten sitoutuminen kirkkoon todennäköisesti jatkaa heikentymistään ja kirkosta eroajien määrä tulee vuosi vuodelta kasvamaan. (Kirkkohallitus 2014, 10.) Nuoret aikuiset eivät näytä löytävän evankelis-luterilaisen kirkon uskosta, toimintamalleista ja arvoista sitä mallia, joka saisi heidät osallistumaan sekä sitoutumaan yhteisöön. Jumalanpalveluselämää pidetään seurakuntaelämän keskiönä, mutta seurakuntalaisia ei saada aktiivisesti osallistumaan messuihin ja niiden suunnitteluun, vaikka halua siihen löytyisikin. (Henttonen & Thitz 2016, 111–112.)

Vuonna 2015 tehty kysely kuitenkin osoittaa, että kyselyyn vastanneiden kristillistä jumalauskkoa vahvasti luterilainen katsomus, konservatiivinen käsitys kirkon tehtävästä, sekä rukousaktiivisuus ja osallistuminen jumalanpalveluksiin. (Ketola 2016, 61.) Jäsenten sitoutumista kirkkoon voitaisiin lisätä kehittämällä jumalanpalveluselämää, sekä uudistamalla toimintatapoja. Kirkon sisällä toimivat herätysliikkeet, jotka pääasiassa toimivat vapaaehtoisvoimin, näyttävät mallia siitä, miten kokemus osallisuudesta saa aikaan sitoutumista. (Kirkkohallitus 2014, 13.)

Yhteisöllisyyden luonne evankelis-luterilaisissa seurakunnissa on perustunut pitkälti paikallisuuteen, sillä seurakunnan jäsenyys on perinteisesti määräytynyt asuinpaikan mukaan. Ihmisten elämänpiiri on kuitenkin muuttunut entistä avarammaksi, eikä yhteys enää ole niin kiinni yhteisöllisessä elämäntavassa. Ratkaisua muuttuneeseen yhteisöllisyyteen on haettu parokiaali- eli henkilöseurakuntamallista, jossa seurakuntia profiloimalla voi-

taisiin huomioida seurakunnan jäsenten toiveita nykyistä paremmin. Kriittisesti tarkasteltuna postmodernille ajalle ominainen yksilölliseen valintaan perustuva yhteisöllisyys voi johtaa hajautumiseen pieniin yhteisöihin. (Keskitalo 2013, 51–52.)

3.5.2 Yhteisöllisyyden muutos kristillisissä seurakunnissa

Uskoa ja yhteisöihin kuulumista tutkineiden Voasin ja Crockettin (2005) mukaan uskonnollisuuteen liittyy tärkeänä osana yhteisöön kuuluminen ja osallistuminen. Uskonnollisuuden heikentyessä on heikentynyt myös uskonnollinen kuuluminen. Saastamoisen (2006) mukaan ihmiset etsivät tämän päivän yhteisyyttä enemmän vertaisyhteisöistä kuin instituutioista. (Lindh 2016, 62.) Yhteisöllisyys koostuu nykyisellään monista erilaisista yhteisöllisyyden muodoista. Elämme yksilöllisen yhteisöllisyyden aikaa, jossa tarvitaan tilaa ihmisten yksilöllisyydelle, moniarvoisuudelle ja monikulttuurisuudelle. (Harju 2005, 72–73.)

Yhteisöllisyys syntyy ensisijaisesti yhteisestä kokemuksesta, samanlaisista arvoista sekä yhteisistä päämääristä. Uskonnollisessa yhteisöllisyydessä voidaan havaita suurten ikäluokkien perintönä irtaantuminen uskonnollisesta perinteestä sekä protestointi instituutioita vastaan. Yhteisöistä irtaantumisella tavoiteltiin kontrollista vapaata yksityisyyttä, jota kaupungistuminen mahdollisti. Nuoremmat sukupolvet ovat kuitenkin löytäneet valmiuden liittyä yhteisöihin, joissa on elämäntapaan, arvoihin tai esimerkiksi ruokavalioon liittyviä normeja. Nuorille yhteisö on tukiverkosto ja porukka, jossa ollaan aktiivisia toimijoita. Yhteisöihin kiinnittyminen ei kuitenkaan tarkoita pysyvyyttä, vaan yhteisöllisyyteen kuuluu myös nopea liikkuminen yhteisöstä toiseen. (Helander 2013, 24.)

Uudenlainen yhteisöllisyys ei perustu paikalliseen vuorovaikutukseen, vaan jatkuvaan merkityksellisuuden ja identiteetin etsintään. Mihin ihminen tuntee kuuluvansa, määrittelee pitkälti yhteisöön kiinnittymisen. Uudenlaiseen yhteisöllisyyteen kuuluu vaeltaminen ja liikkuminen yhteisöstä toiseen. Internetin myötä kuuluminen yhteisöön ei myöskään enää edellytä sitä, että tarvitsisi olla fyysisesti samassa paikassa. Tietoverkkoihin kytkeytyvä yhteisöllisyys tarjoaa käyttäjilleen mahdollisuudet avoimeen ja jatkuvaan kommunikaatioon sekä yhteydet mihin päin maailmaa tahansa. (Helander 2013, 24.)

3.5.3 Osallisuus eri elämäntilanteissa

Seurakuntien haasteet liittyvät usein kykyyn tai ennemminkin kyvyttömyyteen kohdata ihmistä. Voiko kristillinen sanoma kohdata ihmisen siinä kulttuurissa, jossa tämä elää? Kykeneekö seurakunta kohtaamaan ihmisen hänen arjestaan käsin? Kohtaamistarpeita määrittävät ikämme, elämäntilanteemme ja -tapamme. Yksi löytää riittäviä kohtaamisia yksittäisistä ihmissuhteista, toiset taas haluavat löytää pitempiäaikaisia ihmissuhteita. Seurakuntien tulisi aktiivisesti etsiä niitä ihmisiä, jotka ovat jääneet kohtaamisten ulkopuolelle. Ihmisen elämäntilanteen tai taustan ei pitäisi vaikuttaa kohtaamisen laatuun kirkossa, vaan avoin kohtaaminen on jokaista varten. (Kirkkohallitus 2014, 20–21.)

Seurakunnan etukäteen järjestetyt mahdollisuudet sosiaalisten suhteiden luomiseen ovat erityisen tärkeitä niille, joilla on vähän sosiaalisia kontakteja. Myös silloin, kun elämäntilanteet muuttuvat esimerkiksi muuton, puolison kuoleman tai eläkkeelle jäämisen takia, on sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen tärkeää. Näissä tilanteissa seurakunnalla, ja sen toiminnalla, voi olla suuri merkitys yksinäisyyden poistamisessa. Kuunteleminen ja jakaminen ovat keskeisiä asioita, ja ne korostuvat erityisesti diakoniatyössä. (Thitz 2013, 136.) Haasteeksi seurakunnassa muodostuu se tosiasia, miten seurakuntalaisten osallisuus yhteisössä todella mahdollistetaan. Yhteisöllisyyteen kiinnittymiseen liittyy olennaisena osana yhteys muihin yhteisössä oleviin ihmisiin, joka perustuu jaettuun tunteisiin ja läheisiin ihmissuhteisiin. Kristillisten yhteisöjen perustana tulisikin olla kristillinen sanoma ja Jumalasta lähtöisin oleva rakkaus, jonka välittäjinä seurakunnat toimivat. (Thitz 2013, 142–143.)

4 TUTKIMUSASETELMA

Tässä luvussa kuvataan Vantaan Minttukirkkoa ja Verkostoa tutkimusympäristönä, sekä esitellään opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja tavoitteet. Työelämälähtöisenä tavoitteena oli antaa Vantaan Minttukirkon jäsenille mahdollisuus vaikuttaa seurakunnan työmuotojen kehittämiseen, sekä sen kautta yhteisöllisyyden kehittämiseen. Lisäksi arvioidaan Vantaan Minttukirkon jäsenille toteutetun kyselytutkimuksen (LIITE 2) luotettavuutta ja laadullisuutta. Lopuksi kuvataan, miten aineiston keruu on toteutettu ja miten aineisto on analysoitu.

4.1 Tutkimusympäristönä Verkosto-jumalanpalvelusyhteisö

Verkosto-jumalanpalvelusyhteisö muodostuu pienyhteisöistä ja soluista eli pienryhmistä, jotka kokoontuvat kodeissa, sekä yhteisistä messuista ja tilaisuuksista Munkkiniemen ja Alppilan kirkoissa Helsingissä. Verkoston toiminnan yksi periaate on, että kaikki ihmiset ja palvelutehtävät ovat yhtä arvokkaita, siksi vapaaehtoiset ovat monissa seurakunnan johtotehtävissä ja heitä rohkaistaan vastuutehtäviin. (Verkosto. Mikä Verkosto?)

Opinnäytetyötä varten tehtiin taustoittava haastattelu (LIITE 3), jossa haastateltiin Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä toimivaa vastuuhenkilöä. Haastateltava kertoi olleensa noin kymmenisen vuotta mukana Verkoston toiminnassa erilaisissa tehtävissä: ensin riviseurakuntalaisena mukana pienryhmässä eli solussa, myöhemmin solunvetäjänä ja sittemmin vastuutehtävissä Alfa-yhteisössä ja -toiminnassa sekä yhdistyksen hallituksessa. Verkoston vastuuhenkilön mukaan Verkostossa käy ihmisiä yli seurakunta- ja kirkkoraajojen ympäri pääkaupunkiseutua, ja jumalanpalvelusyhteisössä on myös onnistuttu tavoittamaan hyvin juuri työkäisiä (Haastattelu 2017). Erityisesti nuorten aikuisten tavoittaminen on ollut haaste Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle (Kirkon tutkimuskeskus 2012, 91).

Haastattelun kautta saatiin sekä opinnäytetyön yhteistyökumppanin Vantaan Minttukirkon että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kannalta kiinnostavia tuloksia Verkoston toiminnan vahvuuksista ja yhteisöllisyyden toteutumisesta. Haastattelun aineisto ohjasi

tarkastelemaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta laajemmasta näkökulmasta. Aineiston avulla oli mahdollista syventää pohdintaa siitä, miten yhteisöllisyyttä voitaisiin vahvistaa seurakunnissa.

4.2 Tutkimusympäristönä Vantaan Minttukirkko

Vantaan Minttukirkkoa on seurakunnan omilla internetsivuilla kuvailtu iloiseksi, raikkaaksi ja hengelliseksi seurakunnaksi, jonka toiminta on vapaata sekä vastuullista. Seurakunnassa on paljon nuoria aikuisia: jäsenten keski-ikä on noin 32 vuotta. Seurakunnassa on myös paljon lapsia, joille on omaa Mukulakirkko-pyhäkoulutoimintaa. (Vantaan Minttukirkko. Minttukirkko.) Pyhäkouluissa on omat ikäryhmät: 0–2-vuotiaille Nursery- lastenhoito, 3–6-vuotiaille pyhäkoulu- opetusta askartelun ja leikin avulla sekä 7–12-vuotiaille pienimuotoista raamatunopetusta ja keskustelua (Vantaan Minttukirkko. Mintun mukulakirkot). Lisäksi seurakunnassa on toimintaa ja tapahtumia eri ikäryhmille sekä erilaisissa elämäntilanteissa oleville: esimerkiksi lasten ja nuorten tanssiryhmätoiminta King's Kids, Roots-nuortenillat, äiti- ja lapsipiiri Murut ja Mammot, perhetyö, Israel-piiri, seurakunnan oma kuoro sekä senioreiden Päiväpiiri. (Vantaan Minttukirkko. Tule mukaan toimintaamme; Vantaan Minttukirkko. Kalenteri.) Minttukirkolla järjestetään lisäksi joka kuukauden toisena lauantaina Laupeudentyön tapahtuma, jossa kävijän on mahdollisuus tulla kohdatuksi, tavata muita ihmisiä, keskustella sekä jakaa elämän iloja ja suruja. Tapahtumassa on musiikkia, lyhyt puhe ja ilmainen lounas. (Vantaan Minttukirkko. Toiminta. Laupeudentyö.)

Seurakunnan viikon tärkein kokoontuminen on sunnuntain jumalanpalvelus, joka koostuu sanan julistuksesta eli saarnasta, rukouksesta ja ylistyksestä. Viikolla on lisäksi omia tilaisuuksia, yhdessäoloa ja -tekemistä eri ikäryhmille, joissa on mahdollisuus jakaa kaikenlaisia elämään kuuluvia asioita. (Vantaan Minttukirkko. Minttukirkko.) Seurakunnan visiona on välittää ihmisille sanomaa Jeesuksesta sekä osoittaa Jumalan rakkautta. Seurakunta haluaa myös tarjota hengellisen kodin erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille. Seurakunnassa tehdään yhteistyötä muiden seurakuntien kanssa pääkaupunkiseudulla. Lisäksi seurakunta toimii kehitysyhteistyökumppaneiden kanssa ja on aktiivisesti mukana lähetystyössä. (Vantaan Minttukirkko. Minttukirkko.) Minttukirkon eri työmuo-

tojen kautta tapahtuva toiminta, sekä niiden ylläpitäminen ja kehittäminen, ei olisi mahdollista ilman vapaaehtoisten antamaa työpanosta. (Vantaan Minttukirkko. Tule mukaan toimintaamme.)

4.3 Osallisuus ja eettisyys tutkimuksen lähtökohtana

Diakilaisen työelämäyhteistyön tavoitteena on osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen, jolloin työelämäyhteistyöhön voi liittyä myös uusien toimintamuotojen kehittämistä (Diakonia-ammattikorkeakoulu. Tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita.). Keskusteluissa Mira Kariluodon kanssa nähtiin tärkeäksi seurakuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Pitkän aikavälin tavoitteena on seurakunnan toimintamuotojen kehittäminen, jotta seurakunta voisi tulevaisuudessa tarjota entistä paremmat puitteet yhteyden luomiselle. Eri ikäisten ja erilaisista taustoista tulevien seurakuntalaisten yhteyden vahvistamiseksi tarvitaan tutkittua tietoa seurakuntalaisten koetusta osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä.

Kysely tutkimusmenetelmänä sopi opinnäytetyön tavoitteisiin yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamisesta. Seurakunnan jäsenille teetetyssä kyselyssä oli mahdollista kohdentaa kysymykset oleellisiin asioihin, sekä saada riittävästi aineistoa. Lisäksi Vantaan Minttukirkon jäsenet saivat olla osallisena ja vaikuttaa seurakunnan työmuotojen kehittämiseen. Osallisuutta tuettiin myös siten, että kysely lähetettiin tai toimitettiin kaikille yhteystietonsa antaneille seurakunnan jäsenille, joko paperisena kyselylomakkeena tai sähköisenä linkkinä sähköpostiin. Tutkimukseen osallistumista haluttiin tukea myös niiden seurakunnan jäsenten osalta, joille sähköisen kyselyn täyttäminen olisi ollut haastavaa.

Minttukirkon vastuuhenkilöiden kanssa sovittiin, että kyselystä tiedotetaan hyvissä ajoin etukäteen, ja se toteutui suunnitelman mukaisesti. Kiinnitettiin myös erityistä huomiota saatekirjeen (LIITE 1) sisältöön, jossa korostettiin kyselyn tärkeyttä seurakunnalle. Kyselyn mukana lähteneessä saatekirjeessä kerrottiin, että kysely on keskeinen osa Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä, jonka aiheena on yhteisöllisyys ja osallisuus seurakunnassa. Lisätiedoissa ilmoitettiin, että kaikki vastaukset käsitellään nimettömänä

ja luottamuksellisesti. Lisäksi saatekirjeessä oli tieto siitä, että opinnäytetyö sekä kyselyn tulokset julkaistaan kevään 2018 aikana myöhemmin ilmoitettavana ajankohtana.

Kyselystä tiedotettiin sähköpostitse, sosiaalisessa mediassa, seurakunnan tilaisuuksissa sekä pienryhmissä. Esimerkiksi moni ikääntynyt henkilö sai mahdollisuuden täyttää kyselyn paperiversiona paikan päällä seurakunnan viikoittaisessa päiväpiirissä. Joillekin seurakuntalaisille kyselylomake toimitettiin myös henkilökohtaisesti kotiin. Jokaisessa kotiin toimitetussa tai lähetetyssä kyselylomakkeessa oli lisäksi postimerkillä ja seurakunnan osoitetiedoilla varustettu palautuskuori. Kaikille seurakunnan jäsenille kyselyä ei kuitenkaan yrityksistä huolimatta saatu toimitettua, sillä osalla ei ollut aktiivista yhteyttä seurakuntaan tai yhteystiedot olivat muuttuneet.

Opinnäytetyön tavoitteet perustuivat suurelta osin diakoniapastori Mira Kariluodon (henkilökohtainen tiedonanto 2.10.2016) antamiin taustatietoihin ja yhteiseen ideointiin seurakuntatyön kehittämisen tarpeista. Opinnäytetyöprosessissa tehtiin jatkuvasti yhteistyötä Minttukirkon johtoryhmän kanssa. Yhteistyötä tiivistettiin loppuvuodesta 2017, jolloin tavattiin Minttukirkon nuorisopastoria ja seurakunnan hallituksen jäsentä. Myös opinnäytesuunnitelma toimitettiin Minttukirkon johtoryhmälle, mutta saadun palautteen perusteella suunnitelmaan ei tullut juurikaan muutoksia. Johtoryhmältä selvitettiin Minttukirkon tutkimuslupakäytäntö, jonka jälkeen oli mahdollista edetä kyselytutkimuksen toteutusvaiheeseen.

Suunnitteluvaiheessa pidettiin eniten yhteyttä Mira Kariluotoon, joka vastaa Minttukirkon diakoniatyöstä ja tapaa myös niitä seurakuntalaisia, jotka eivät enää esimerkiksi korkean iän tai muun syyn vuoksi pääse seurakuntaan. Varsinaisessa kyselyprosessissa tiivistettiin yhteistyötä Minttukirkon nuorisopastorin, yhdistyksen hallituksen jäsenen ja pastorin kanssa. Joihinkin palavereihin osallistui seurakunnan vastuuhenkilöiden lisäksi seurakuntalaisia, jotka olivat kiinnostuneita seurakunnan työmuotojen kehittämisestä.

Opinnäytetyöprosessista kerrottiin sekä Minttukirkolla kokoontuvassa Minttufoorumissa että jumalanpalveluksissa. Minttufoorumissa seurakunnan johto ja seurakuntalaiset kokoontuvat yhdessä keskustelemaan seurakunnan asioista sekä kehittämiskohteista. Työelämäyhteistyö huipentui opinnäytetyön julkaisuseminaariin Vantaan Minttukirkolla,

jossa oli paikalla ohjaavan opettajan, pastoreiden ja johtokunnan jäsenten lisäksi kymmeniä seurakuntalaisia.

4.4 Tutkimuskysymykset ja tavoitteet

Opinnäytetyö pohjautui työelämälähtöiseen tarpeeseen kehittää seurakuntatyötä. Vantaan Minttukirkon yhdistys ry:stä otettiin yhteyttä keväällä 2016, jolloin alettiin suunnitella yhteistyötä Vantaan Minttukirkon kanssa. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden tärkeys seurakuntaelämässä korostui hyvin varhaisessa vaiheessa työelämäyhteistyötä, joten opinnäytetyön tutkimuskysymykset pohjautuvat niihin. Tutkimuskysymyksiin vaikutti suuresti myös teoriapohja, joka käsitteli yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, sekä niihin liittyviä haasteita seurakunnissa.

Opinnäytetyössä pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin:

- Miten yhteisöllisyys ja osallisuus toteutuvat seurakunnassa?
- Miksi yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen on tärkeää?
- Mitkä asiat tukisivat osallisuutta oman seurakunnan toiminnassa?
- Mitkä seurakunnan työmuodot ja toiminta tällä hetkellä tukevat yhteisöllisyyttä?
- Miten palvelutehtävissä toimiminen vaikuttaa seurakuntayhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen?
- Kokevatko palvelutehtävissä toimivat saavansa riittävästi tukea työssään?
- Miten hyvin seurakunnan viestintä tavoittaa seurakuntalaisia?

Vantaan Minttukirkon jäsenille teetetyn kyselyn tavoitteena oli selvittää seurakuntalaisten kokemusta yhteisöllisyydestä (yhteys toisiin seurakuntalaisiin) ja osallisuudesta (toimintaan osallistuminen) seurakunnassa. Opinnäytetyön käytännön tavoite oli saavuttaa riittävä määrä tuloksia kyselyn avulla. 280:a lähetettyä jäsenkyselyä (LIITE 2) vastaan, tavoiteltiin vähintään sataa vastausta.

Vantaan Minttukirkon jäsenille teetetyn kyselyn vaikutusta ja vaikuttavuutta voidaan mitata opinnäytetyön osalta kokonaisuudessaan vasta myöhemmin seurakunnan taholta.

Varsinaisen opinnäytetyön vaikuttavuutta voidaan arvioida esimerkiksi kyselyyn vastanneiden määrän perusteella. Aistrichin (2014) mukaan vaikuttavuutta voidaan mitata tehdyn työpanoksen tuotoksen seurauksia arvioimalla, ja toisaalta jälkeenpäin nähtävissä olevien muutosten eli vaikutusten myötä, mutta lopullista vaikuttavuutta voidaan mitata vasta laajemmin tai pysyvämmiin jo saavutetuilla muutoksilla.

Taustoittavan haastattelun tavoitteena oli saada tietoa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimivan Verkoston yhteisöllisestä toiminnasta. Verkoston vastuuhenkilön haastattelun kautta saatiin vahvistusta teoriapohjalle siitä, miksi yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen seurakunnassa on tänä päivänä erityisen tärkeää. Taustoittavan haastattelun kautta oli tarkoitus saada yksi lisänäkökulma siihen, miten yhteisöllisyyttä on toteutettu Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön pienryhmätoimintamalli on yksi esimerkki evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimivasta yhteisöllisyyden muodosta.

5 MENETELMÄT

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena, sekä kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Termiä kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käytetään silloin, kun kuvataan empiiristä eli aineistoa hyödyntävää tutkimusta, jossa tutkimusaineistoa käytetään kahdella eri tavalla. (Ronkainen, Mertala & Karjalainen 2008, 17.) Kvantitatiivisella tutkimuksella saadaan valmiiksi määriteltyihin kysymyksiin lukuja, kun taas kvalitatiivinen tutkimus antaa avoimiksi jätettyihin kysymyksiin sanoja ja lauseita. Näiden lukujen, sekä sanojen ja lauseiden kautta tutkija luo käsityksen tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2012, 32.) Triangulaation eli “kolmiomittauksen” avulla tutkimuksessa voidaan hyödyntää useampaa menetelmää, ja se on myös keino lisätä tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2008, 84). Opinnäytetyön laadullinen ja määrällinen tutkimus toteutuvat sekä taustoitettavan haastattelun että yhteistyökumppani Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn kautta.

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen tutkimus ei ole vain jonkin tietyn tieteenalan tutkimustapa, vaan se sisältää monia erilaisia traditioita, lähestymistapoja ja aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä ihmisen ja hänen elämänsä tutkimiseksi. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa oleellisia asioita ovat merkitykset, jotka ilmenevät ihmisen elämässä monin eri tavoin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006. Mitä laadullinen tutkimus on: lyhyt oppimäärä.) Kvalitatiivinen tutkimus soveltuu käytettäväksi silloin, kun halutaan saada jostakin ilmiöstä laajempi käsitys ja kuva. Ilmiö, jota tutkitaan voi olla uusi, eikä sillä vielä ole tietoa, teorioita ja tutkimuksia taustalla. Tutkimuksen tehtävänä on luoda syvällisempi kuva ja ymmärrys ilmiöstä, jota tutkitaan, sekä auttaa tulkitsemaan tuloksia mielekkäästi. (Kananen 2012, 29.) Kvalitatiivisen tutkimuksen tulosten analysointi on jaksottainen prosessi. Prosessi ei useinkaan ole yksiulotteinen, vaan tutkimuksen analysoinnissa tutkija palaa useaan kertaan tuloksista teorian pariin. Kvalitatiivinen tutkimus voi joskus toimia kvantitatiivisen tutkimuksen esitutkimuksena, joka voi syventää ja lisätä ymmärrystä kvantitatiivisen tutkimuksen tulosten tulkitsemiseen. (Kananen 2012, 30.)

5.2 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen ja kvalitatiivisen tutkimuksen yksi merkittävä ero on siinä, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavan ilmiön taustaa ei tiedetä, mutta kvantitatiivisessa tutkimuksessa ilmiön tutkiminen perustuu jo tiedettyyn. Kvantitatiivinen tutkimus pohjautuu määrien käyttämiseen ja niiden sisällöllisten erojen tulkitsemiseen. Kvantitatiivinen tutkimus pyrkii keräämään tietoa mahdollisimman isolta joukolta, jotta tutkittavaa asiaa voitaisiin tarkastella yleisellä tasolla, ja tehdä havaintoja ryhmien ja tilanteiden välisistä eroista. (Ronkainen, Mertala & Karjalainen 2008, 19.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan tarkastella kahta muuttujaa yhtä aikaa eli ristikkäin, jolloin puhutaan ristiintaulukoinnista (Kananen 2012, 32). Vantaan Minttukirkon jäsenille teettämän sähköisen kyselyn kautta tavoiteltiin mahdollisimman suurta vastausprosenttia, jotta kyselyä voitaisiin analysoida laajemmin, muun muassa iän ja sukupuolen mukaan. Vastausten analysoinnissa käytettiin myös ristiintaulukointia.

5.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyötä taustoitettiin haastattelemalla kasvokkain Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä toimivaa vastuuhenkilöä (Haastattelu 2017). Haastattelussa oli osittain samoja kysymyksiä kuin kyselyssä, jotta saatuja vastauksia oli mahdollista hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Vantaan Minttukirkon jäsenkysely toteutettiin sekä kvalitatiivisena että kvantitatiivisena tutkimuksena sähköisen kyselytyökalun ja perinteisten paperilomakkeiden avulla. Kyselyssä käytettiin strukturoituja monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Lisäksi tausta- ja lisätietoja hankittiin Vantaan Minttukirkkoon liittyvissä asioissa diakonipastori Mira Kariluodon sekä pastori Jani Alangon henkilökohtaisista tiedonannoista.

Työelämälähtöisyyden näkökulmasta tärkein aineistonkeruumenetelmä oli kysely. Kyselyn avulla kartoitettiin seurakuntalaisten osallistumisaktiivisuutta sekä syitä tulla seurakunnan tilaisuuksiin. Lisäksi kerättiin seurakunnan jäsenten kokemuksia seurakunnan tilaisuuksien ilmapiiristä ja mahdollisia toiveita uusista työmuodoista. Kysyttiin myös seurakuntalaisten mielipiteitä siitä, mitkä seurakunnan tämänhetkiset työmuodot lisäsivät

heidän kokemuksensa mukaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta seurakunnassa. Lisäksi kysyttiin jäsenten mahdollista tämänhetkistä toimimista palvelutyössä, sen mahdollista vaikutusta seurakuntayhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen sekä saivatko he riittävästi tukea palvelutyössä toimiessaan. Kyselyn yhteydessä jäsenten oli mahdollista tuoda esille kiinnostuneisuus seurakunnan palvelutehtäviin, joka perustui työelämälähtöiseen tarpeeseen kartoittaa palvelutehtävistä kiinnostuneiden määrä. Tutkittiin myös tavoittaako seurakunnan viestintä nykyisellään riittävästi seurakuntalaisia, sekä pyydettiin vapaata palautetta siitä, miten viestintää voitaisiin kehittää. Myös Vantaan Minttukirkon pastori Jani Alangolta (henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2018) pyydettiin sähköpostitse lisätietoa Vantaan Minttukirkon pienryhmätoiminnasta.

5.4 Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuuhenkilön haastattelu

Haastattelu on käytetyimpiä tapoja kerätä tarvittavaa tietoa johonkin tiettyyn aiheeseen liittyen. Siinä haastattelija ja haastateltava keskustelevat strukturoidusti tai labeasti tutkimusaiheeseen liittyvistä asioista. Tutkimushaastattelu eroaa selkeästi muista haastatteluilta (arkinen keskustelu, lehtijuttu tai psykologin tekemä haastattelu) siten, että sillä on selkeä päämäärä, tutkimustehtävän suorittaminen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006. Haastattelu.)

Haastattelu voidaan jaotella ja toteuttaa monin eri tavoin. Käytetyimpiä tapoja luokitella on se, miten paljon haastattelija antaa liikkumatilaa haastateltavalle ja kuinka tarkasti haastattelukysymykset hänelle esitetään. Haastattelutavat jaetaan karkeasti kahteen osaan 1) lomakehaastatteluun eli strukturoituun haastatteluun, jossa kysymykset on muotoiltu järjestelmällisesti ja annettu valmiit vastausvaihtoehdot, sekä 2) puolistrukturoituihin ja strukturoimattomiin (avoimiin) haastatteluihin, jossa kysymykset eivät ole järjestelmällisesti esitetty, eikä ole myöskään annettu valmiita vastausvaihtoehtoja. Haastattelun muo- dollisuus ja tarkkuus riippuvat aina siitä, millaista tietoa on tarkoitus saada. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutustuimme diakoniatyön harjoittelussa Munkkiniemen seurakunnassa Suomen evan- gelis-luterilaisen kirkon sisällä toimivaan Verkosto-jumalanpalvelusyhteisöön ja sen toi- mintaan. Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä toteuttamamme taustoittava haastattelu oli puolistrukturoitu haastattelu, jossa oli sekä avoimia kysymyksiä että valmiiksi annettuja vaihtoehtoja. Taustoittavan haastattelun ja Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn kysymyk- set pohjautuivat opinnäytetyön keskeisiin käsitteisiin, joita on käsitelty teoriaosuudessa. Taustoittava haastattelu toteutui kasvokkain ja se äänitettiin kahdelle tallenteelle myö- hempää litterointia varten. Haastattelu nauhoitettiin kahdessa osassa, joka helpotti työn- jakoa. Haastattelusta saadut tulokset jaoteltiin ja purettiin auki kysymysten pohjalta. Haastattelun tuloksia analysoitiin tekstiä tarkastelemalla, jäsentämällä ja pohtimalla. Haastattelun tulokset ovat tutkimustuloksia käsittelevissä luvuissa.

Haastattelukysymysten (LIITE 3) avulla kartoitettiin:

- Miksi yhteisöllisyyden vahvistaminen seurakunnassa on tärkeää?
- Mitä haasteita haastateltava näkee yhteisöllisyyden osalta evankelis-luterilaisessa kirkossa
- Mitä haasteita haastateltava näkee yhteisöllisyyden osalta Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä?
- Minkä asioiden vuoksi haastateltava itse osallistuu Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön tilaisuuksiin?
- Mikä saa ihmiset osallistumaan Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön toimintaan?
- Haastateltavan oma näkemys Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön tilaisuuksien ilmapiiristä?
- Mitkä työmuodot erityisesti lisäävät yhteisöllisyyden kokemista Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä?
- Miten yhteisöllisyyden kokemista voitaisiin lisätä evankelis-luterilaisessa kirkossa?
- Mitkä asiat saavat ihmisiä kiinnittymään seurakuntaan ja osallistumaan vapaaehtoistyöhön?

5.5 Vantaan Minttukirkon jäsenkysely

Tutkimustavoissa kyselytutkimukset yhdistetään useimmiten määrälliseen tutkimukseen, mutta kyselytutkimusta voidaan hyödyntää myös laadullisessa merkityksessä. Etukäteen määritellyt vaihtoehto- ja monivalintakysymykset ovat tyypillisiä kvantitatiivisia kysymyksiä. Näiden lisäksi kyselyssä on mukana numerokysymyksiä, joilla voi selvittää lukumäärään liittyviä asioita, sekä avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja saa vastata omin sanoin. Sähköisen kyselyn yksi iso etu on se, että se voidaan sähköpostin välityksellä lähettää helposti isollekin joukolle. Tämä mahdollistaa myös sen, että sähköisen kyselyn kautta voidaan suureltakin määrältä ihmisiä saada avoimista kysymyksistä laadukkaampia vastauksia, kuin perinteisen paperisen lomakkeen kautta. (Ronkainen ym. 2008, 21–22.)

Kyselytutkimuksen kysymysten suunnitteluun on hyvä käyttää aikaa, koska kysymykset ovat se väline, joilla pyritään saamaan mahdollisimman hyvä tutkimuksen tulos. Se, millä tavoin kysymykset on aseteltu, vaikuttaa selvästi vastausten määrään, laatuun ja syvyyteen. Dikotomisia *kyllä-* ja *ei-* kysymyksiä tulee välttää, koska ne ohjaavat vastaajaa, ja niistä saadun suppean aineiston vuoksi, niitä ei voi analysoida. (Kananen 2014, 73–74.) Vantaan Minttukirkon jäsenille suunnatun kyselyn suunnitteluvaiheessa, tehtiin tiiviisti yhteistyötä seurakunnan kahden johtoryhmän jäsenen kanssa, sekä otettiin heidän näkemyksensä ja kokemuksensa huomioon.

Kyselylomakkeet ja linkki sähköiseen kyselyyn toimitettiin Minttukirkon yhteistyötaidoille 15. tammikuuta 2018. Seurakuntakysely lähetettiin Vantaan Minttukirkon jäsenille 15.–20. tammikuuta jäsenrekisteritietojen perusteella sähköisellä linkillä sähköpostiosoitteensa ilmoittaneille sekä muille paperiversiona postin kautta. Kyselyn lähettäminen sekä sähköisenä että paperisena versiona todennäköisesti lisäsi kyselyyn vastanneiden lukumäärää. Vastausaikaa paperisessa kyselyssä oli postituspäivään 31.1.2018 saakka. Käytännössä paperisia kyselylomakkeita otettiin vastaan vielä helmikuun alussa. Sähköinen kyselylinkki suljettiin 4.2.2018.

Kyselyn tulosten analysoinnissa käytettiin apuna kyselytyökalu Kyselynetin omaa tilastointia. Lisäksi luotiin muutamia omia tilastoja ja taulukoita Microsoft Excel- ja Microsoft Word- ohjelmien avulla. Kuvailevan tilastoanalyysin (*descriptive statistics*) avulla

voidaan kuvata erilaisten muuttujien jakaumia sekä useamman muuttujan yhteisvaihtelua. Jos kohteena on vain yksi muuttuja, voidaan kuvailuun käyttää esimerkiksi muuttujien keskilukuja tai hajontalukuja. (KvantiMOTV 2004. Tilastollinen päättely.) Tuloksia tarkasteltiin keskilukujen ja hajontalukujen avulla. Tulosten pohjalta ei ollut tarkoitus tehdä yleistyksiä laajempaan perusjoukkoon.

Tutkimuksessa saatuja tuloksia tarkasteltiin sukupuolen, ikäjakauman sekä miesten ja naisten vastausten määrän perusteella. Lisäksi tutkittiin millaiseksi seurakunnan tilaisuudet/ilmapiiiri koettiin. Selvitettiin myös muun muassa koettua yhteyttä toisiin seurakuntalaisiin, avoimuutta, hyväksyvyyttä, merkityksellisyyttä sekä tervetullutta oloa. Kyselyssä kysyttiin myös asioita, jotka ovat saaneet tulemaan oman seurakunnan tilaisuuksiin sekä asioita, jotka saisivat osallistumaan seurakunnan toimintaan. Jäsenkyselyn avulla selvitettiin, mitkä työmuodot/toiminta tällä hetkellä tukevat yhteisöllisyyttä. Kyselyssä kartoitettiin, mitä uusia työmuotoja/toimintaa seurakuntaan toivottiin. Jäsenkyselyn avoimista kysymyksistä saadut vastaukset purettiin auki teemoittain, eli pyrittiin tuomaan esille vastauksista löytyneitä samankaltaisuuksia. Esimerkiksi seurakuntalaisten toivomista uusista työmuodoista pyrittiin löytämään keskenään samankaltaisia asioita, kuten Raamatun opetukseen liittyviä vastauksia.

Jäsenkyselyssä (LIITE 2) kysyttiin, toimiko vastaaja tällä hetkellä palvelutehtävissä Vantaan Minttukirkolla. Kolmen muuttujan avulla tutkittiin osallistumisaktiivisuutta suhteessa palvelutehtävissä toimimiseen, sekä tyytyväisyyttä seurakunnan tilaisuuksiin/ilmapiiiriin. Palvelutehtävissä toimivilta seurakuntalaisilta kysyttiin, miten palvelutehtävissä toimiminen vaikutti seurakuntayhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen. Lisäksi palvelutehtävissä toimivilta seurakuntalaisilta kysyttiin, miten heitä oli tuettu tehtävissään sekä millaista lisätukea he toivoivat.

Kaikilta kyselyyn osallistuneilta kysyttiin, olisivatko he kiinnostuneita saamaan lisätietoa palvelutehtävistä. Kyselyn kautta selvitettiin myös, millä tavoin seurakuntalaiset saavat tarvitsemansa tiedot seurakunnan toiminnasta ja tapahtumista sekä miten seurakunnan viestintää voitaisiin parantaa. Viidessä paperisessa jäsenkyselylomakkeessa jouduttiin turvautumaan vastausten imputointiin. Aineiston paikkauksen eli imputoinnin avulla on mahdollista lisätä puuttuvan tiedon tilalle muiden vastausten keskiarvo (*model-donor imputation*) (Pahkinen 2012, 185). Aineistoa paikattiin seurakunnan viestintää koskevassa

11. kysymyksessä (LIITE 2). Kysymyksen asettelussa ei oltu huomattu korostaa, että kysymykseen oli tarkoitus valita vain yksi vastausvaihtoehto. Kysymyksessä kysyttiin, millä tavoin seurakunnan jäsen sai *parhaiten* tietoa seurakunnan toiminnasta ja tapahtumista. Viisi vastaajaa oli valinnut useamman kuin yhden vaihtoehdon. Aineiston imputoinnin avulla saatiin kuitenkin määriteltyä vastauksen useista valinnoista yksi, joka oli valituista vaihtoehdoista lähinnä saman ikäryhmän keskiarvoa. Tämän aineiston kohdalla aineiston paikkauksessa käytettiin saman ikäryhmän vastausten keskiarvoa.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käsitellään Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuuhenkilön taustoittavasta haastattelusta saatuja vastauksia sekä Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn laadullisia ja määrällisiä tuloksia suhteessa tutkimuskysymyksiin.

6.1 Verkoston vastuuhenkilön haastattelun tulokset

Verkoston vastuuhenkilön taustoittavan haastattelun avulla saatiin laadullista tutkimustietoa yhteisöllisyyden toteutumisesta Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä. Haastattelun tulosten avulla saatiin vertailupohjaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimivasta pienryhmätoiminnan varaan rakentuvasta toimintamallista. Haastattelun tulokset tukevat teoriapohjan kautta tehtyjä havaintoja siitä, miksi yhteisöllisyyden vahvistaminen on tärkeää. Verkostossa aktiivina toiminut haastateltava kertoi olevansa niin paljon mukana toiminnan järjestämisessä, ettei halunnut vastata 4. ja 6. kysymyksiin. (LIITE 3)

6.1.1 Yhteisöllisyyden vahvistaminen

Seurakunnan yhteisöllisyyden vahvistamisen kannalta Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuunkantaja piti tärkeänä, sitä “ettei olla vaan niinku seurakunnassa kuluttamassa penkkejä.” Lisäksi hän korosti solujen/pienryhmien ja pienyhteisöjen tärkeyttä kasvamisen kannalta, jossa asioita on mahdollista jakaa elämän tasolla, eikä niinkään opillisina kysymyksinä. (Haastattelu 2017.)

vaan mitä se elämä on ja miten ne auttaa mun elämää ja mitä mä voin niinku tehdä kaverin elämässä, ja tukee sen niinku... Kantaa silloin, kun sillä polvet notkuu ja taputella selkään silloin, kun menee hyvin. Yhessä riemuita asioista. Tämmöstä se on, niinku sellasta elämän jakamista ja ite koen, et se on niinku ytimessä tämmösissä hengellisissä yhteisöissä.

Haastateltavan oma kokemus evankelis-luterilaisen kirkon “perusjumalanpalveluksista” oli, ettei niissä päässyt muodostumaan yhteyttä toisiin seurakuntalaisiin.

Mä en oo niinku koskaan elämässä niinku viihtynyt semmosesta niinku se, tai tavallaan, semmoinen ihan niinku perusjumalanpalvelus, mihinkä marsitaan sisään ja katotaan virsikirjaa tai pappia ja sit toisten niskoja ja sit lähetään illalla pois tai päivällä, miten se nyt, ku se päättyy...

6.1.2 Haasteet ja vahvuudet Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa

Kysyttäessä Verkoston vastuuhenkilöltä, mitä haasteita tai vahvuuksia hän näki Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa yhteisöllisyyden osalta, vastasi haastateltava omien kokemustensa pohjalta, vaikka pitikin kysymystä vaikeana. Haastateltava kertoi olleensa mukana evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyyden vahvistamisen työryhmässä. Haasteeksi evankelis-luterilaisessa kirkossa hän nimesi sen, että palkattuja työntekijöitä on aika vähän seurakunnissa. Lisäksi hän mainitsi pappien, diakoniatyöntekijöiden ja muiden työntekijöiden aikatauluhaasteet, jonka seurauksena yhteisöllisyyden rakentaminen voi jäädä pitkälti vapaaehtoisten varaan. Haastateltava mainitsi haasteeksi myös sen, etteivät kaikki seurakuntalaiset pysty sitoutumaan toimintaan. Hän kuvaili, että silloin esille nouseekin kysymys: “No, kuka sitten?” (Haastattelu 2017.)

Haastateltavan mukaan yhteisöllisyys jääkin pitkälti vapaaehtoisten varaan. Käytäntö toimii parhaiten siellä, missä löytyy vapaaehtoistyötä tekeviä seurakuntalaisia, joilla on halu tehdä asioita yhdessä ja viedä eteenpäin hengellistä sisältöä. Haaste on siinä, että “miten palveluita odottavasta seurakunnan jäsenestä tulee palveluita toisille tuottava seurakunnan jäsen.” (Haastattelu 2017.)

...Et ite, kun jossain vaiheessa yhdes seurakunnassa, ev.lut.seurakunnassa, oli tota sillain, et vähän niinku katto, et mitähän tääl nyt vois niinku tehdä, nii ois päässy kahvii keittämään. Ja onhan sekin tietysti hienoo, mut että ei niinku odotukset ei ollu ollenkaan niinku semmoset ja tota, et ei se niinku, ei se nyt oo sitä kahvinkeitto sit kuitenkaan...

6.1.3 Haasteet ja vahvuudet Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä

Verkoston vastuuhenkilö totesi haastattelussa (2017), että yhteisöllisyys on haaste tietyllä tavalla myös Verkoston solurakenteissa. Kun solurakenne syntyy, ensimmäinen haaste

on, miten siihen saadaan lisää ihmisiä. Lisäksi on huomioitava, että soluilla on tietynlainen elinkaari, jonka aikana hengellistä yhteyttä ja kehitystä tapahtuu. Solun kehitys on haastateltavan mielestä joidenkin vuosien prosessi, jonka aikana syntyy keskinäinen rakentuminen, jossa autetaan ja tuetaan toisia. Sen jälkeen on parempi, että solu jakautuu ja molempiin soluihin tulee kourallinen uusia ihmisiä - ja sitten kaikki alkaa tavallaan alusta.

Haastateltava arvioi Verkoston vahvuudeksi solujen eli pienryhmien määrän, joita oli haastatteluhetkellä noin 50–60 erilaista, sekä sen, että ryhmiä syntyi koko ajan uusia. Toisaalta ihmisten muuttuvien elämäntilanteiden ja erilaisten tarpeiden vuoksi aina jotkin solut lopettavat toimintansa. Lisäksi suureen määrään ihmisiä mahtuu aina niitä, joiden on vaikea löytää paikkaansa. Sekin mainittiin haastattelussa, että ihmisillä on tänä päivänä myös paljon harrastuksia ja muita kiireitä. Verkoston vastuuhenkilön mukaan yksi haaste on se, että osa Verkostossa kävijöistä voi kokea, että on vaikeaa päästä tiettyyn soluun. Lisäksi on huomioitava ihmisten kemiat, jotka eivät aina toimi. Solujen elinkaari päättyy, vaikka ihmisillä olisi mielestään juuri oikeanlainen yhteisö, johon on kiinnittytty. (Haastattelu 2017.)

se on vähän sama niinku niinku urheilussakin, et valmentajat on sitä mieltä, että et meil on just niinku se dreamteam ja sitte se kato... se on kuitenkin niinku sillain, et jos sit kaikilla on niinku hyvä olla, ni sit on parempi, että... et sitte niinku mietitään vähän hetken päästä jo, no mites tähän saatais lisää ihmisiä ja silloin se tarkoittaa, että yleensä, että sit täytyy tehdä sille asialle jotain. Mut se on niinku semmonen, että et se on niinku yks vahvuus ja sen niinku haaste on sitte se, et miten pystyttäs niinku tarjoamaan niitä mahdollisuuksia ihmisille tulla mukaan, että... että tota, se on semmonen kysymys. Kyl siinä varmaan niinku keskimäärin aika hyvin on me pärjätty, mut varmaan on ihmisii, jotka kokee, et he ei oo niinku löytänyt paikkaa...

Verkostossa on myös eri asian tai kiinnostuksen ympärille muodostuneita 15–20 hengen yhteisötapaamisia esimerkiksi Alfa-, tiede- tai puutarharyhmissä, joiden tarkoitus on auttaa ihmissuhteiden muodostumisessa myös solujen ulkopuolelle. Verkoston vastuuhenkilö näkee, että, mitä enemmän on ihmissuhteita, sitä enemmän on jaettavaa sekä mahdollisuuksia uusien keskusteluyhteyksien syntymiselle.

Musta se semmonen yhteisöllisyys, parhaimmillaanhan se tukee se... se niinku Jumalanpalveluksissa ja muissa onhan se hirveen kiva olla niinku ylistämässä Jumalaa oikeesti niinku ystävien kanssa tai, että osa on ystäviä ja se on niinku semmonen yhteisöllisyyden kokemus

6.1.4 Osallistuminen ja yhteisöllisyys Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä

Verkoston vastuuhenkilön mielestä ihmisiä aktivoi ja saa osallistumaan Verkosto-jumalanpalvelukseen toimintaan Raamatun opetus, kiinnostava musiikki, iltatilaisuudet sekä yhteys muihin seurakuntalaisiin. Lisäksi haastateltavalta kysyttiin kokemuksia työmuodoista ja toiminnasta, jotka tällä hetkellä lisäsivät yhteisöllisyyttä Verkostossa. Verkoston vastuuhenkilön kokemus oli, että kaikkialla siellä, missä ihmiset ovat koolla ja tekevät yhdessä ystävinä asioita, mahdollistetaan ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä. Hän mainitsi hyviksi esimerkeiksi Verkoston yhteisöistä Love People-tapahtuman Narinkkatorilla tai Esplanadilla, Alfa-kurssin, ylistys/armolahja-illat, sekä erilaisten harrastustoiminnan ympärille kootut aktiiviset pienryhmät. ”Kaikki semmoinen, missä vaan, kun saadaan ihmisiä liikkeelle ja on samat ihmiset paikalla, kyllähän se aina niinku lisää sitä yhdessä yhteisöllisyyttä siinä.” Samalla haastateltava halusi rohkaista seurakuntia kokeilemaan seurakuntalaisten aktivoimiseksi asioita, joita ihmiset haluaisivat tulla yhdessä tekemään. Seurakunnissa voitaisiin esimerkiksi miettiä, mitkä olisivat sellaisia työmuotoja, jotka edistäisivät yhteisöllisyyttä ja tarjoaisivat mahdollisuutta muodostaa aitoja ystävyyssuhteita. (Haastattelu 2017.)

6.1.5 Yhteisöllisyyden vahvistaminen Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa

Verkoston vastuuhenkilön mukaan yhteisöllisyyttä voitaisiin lisätä evankelis-luterilaisessa kirkossa esimerkiksi Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön pienryhmätoimintamallin avulla. Samalla se voisi toimia hyvänä esimerkkinä myös toisille seurakunnille, sillä perinteiset toimintatavat eivät välttämättä toimi tänä päivänä, vaan uudistusta tarvittaisiin. Haastateltava piti erittäin positiivisena sitä, että kirkossa oli alettu miettiä yhteisöllisyyden vahvistamiseen liittyviä asioita tulevaisuuden strategiamietinnöissä. (Haastattelu 2017.)

Haastateltava pohti myös, onko seurakuntaan kuulumisen postiosoitteen mukaan hyvä toimintatapa varsinkaan isoissa kaupungeissa. Voisiko yhteisöllisyyden kokemisen kannalta olla toimivampaa, jos ihminen saisi itse valita seurakunnan, yhteisön ja toiminnan johon liittyä. Haastateltavan mielestä seurakunnissa olisi tärkeää vastuuttaa tavallisia va-

paaehtoisia seurakuntalaisia tekemään asioita: annettaisiin toimintavapautta, mutta kuitenkin pidettäisiin huolta vapaaehtoisista ja toiminnan ohjaamisesta. ”Että ihan tavalliset seurakuntalaiset ottaa vaan vastuuta ja halua lähtee viemään jotain juttuja, käyttää aikaa siihen ja saa siitä ihan valtavasti kun on niissä mukana”. Toimintavapauden mahdollistaminen ja vastuun antaminen seurakuntalaisille onkin haaste seurakunnille. (Haastattelu 2017.)

6.1.6 Seurakuntalaisten kiinnittäminen sitouttaminen seurakunnan toimintaan

Kun kysyttiin, mikä ihmisiä saisi kiinnittymään ja sitoutumaan paremmin seurakunnan vapaaehtoistyöhön, Verkoston vastuuhenkilö piti tärkeänä seurakuntalaisten opetuslapseuttamista, eli seurakuntalaisten varustamista ja liikkeelle lähtemistä. ”Reppuun täytyy niinku sen hengellisen opetuksen kautta tulla asioita jotta, jotta niinku oivaltaa juttuja, mut toisaalta sitten kans kun ihmisille täytyy tarjota mahdollisuutta tehdä asioita.” Haastateltavan mukaan pienryhmätoimintaa varten pitäisi saada koulutusta ja malleja toimivasta pienryhmästä. Pohdintaa herättivät myös haasteet kiinnittymisessä. (Haastattelu 2017.)

Avaako meidän toiminta niinku mahdollisuuksia ihmisille kiinnittyä tähän toimintaan ja onko se niinku riittävän lähellä. Ja tietysti, on niinku eri elämänvaiheissa, ihmisillä on eri mahdollisuuksia ja se niinku, se voi olla aikataulullinen kysymys, se voi olla voimavarakysymys, se voi olla niinku monenlaista. Sillon se täytyy vaan tulla se ymmärrys, että tää on niinku hyväksi mulle ja meille ja koko hommalle.

Haastateltava pitää tärkeänä seurakuntalaisen oman jumalasuhteen aktiivista hoitamista, sekä seurakuntalaisten jäsenyyden vahvistamista. Seurakunnan toiminnan tulisi myös olla nykyistä pitkäjänteisempää, sillä kertaluontoisissa tapahtumissa yhteisöllisyyttä tapahtuu vähän. Seurakunnassa voitaisiin esimerkiksi järjestää pidemmän aikajänteen luentosarjoja ihmisen elämää koskettavista teemoista, kuten vanhemmuudesta ja lastenkasvatuksesta. Näin mahdollistettaisiin vuorovaikutuksen luominen toisiin, jossa saadaan itselle ja jaetaan muille. Toiminnassa, jossa ”joku vain luennoi ja sitten lähdetään kotiin”, vuorovaikutus toisten kanssa jää vaillinaiseksi. (Haastattelu 2017.)

Et mä en ite usko semmosiin kerta ja karkuun niinku juttuihin, että ne ei niinku, täytyy olla tosi hyvä juttu, että se kolahtaa ja saadaan ikään kuin se tavoite saavutettua..... Ei se tavoite oo se, et me saadaan 50 ihmistä kirkkosaliin tai kirkkoon, vaan mun mielestä me halutaan niinku vaikuttaa viidenkymmenen ihmisen elämään. Ja silloin se tapahtuu sillä, et meillä on niinku prosessi, ei vaan niinku yks tilaisuus ja kädet irti.

Evankelioivien tapahtumien onnistumisessa haastateltava piti tärkeänä henkilökohtaista kutsua. Haastateltavan mukaan meidän kristittyjen tulisi olla rohkeita kutsumaan toisia mukaan tilaisuuksiin. Haastateltava esitti myös vastakysymyksen kaikille kristityille, eli keitä ovat ne ihmiset, tuttavat ja ystävät, jotka sinä, minä ja me voisimme kutsua mukaan. (Haastattelu 2017.)

Ei sinne vaan ihmisiä sillä tuu, että me ilmotellaan täällä, että se... Me ei saada hyvää evankelioivaa tilaisuutta, ennen ku meillä on niinku 30 tai 50 ihmistä, jotka uskaltaa kutsua ystävänsä sinne. Ja silloin se kysymys kääntyy siihen, että.. jotta me voidaan sellasia järjestää, niin onks meillä ne ihmissuhteet? Ketä sinä, sinä ja minä voidaan tuoda sinne tai miten meitä ihmisinä kasvatetaan, niin että.. me ymmärretään, että niinku tämmönen... ymmärrys Jeesukselle, mikä meille on tullut, niin muutkin tarvii sitä. Ja sitte tavallaan se ikäänkuin sen lähetyskäskyn toteuttaminen on sitä, että mä tuon jonkun ystävän, niin me tullaan yhdessä.

Verkoston vastuunkantaja korosti, että silloin, kun ihmisiä saadaan seurakunnan tilaisuuksiin, niillä tulisi olla jatkumoa. Jatkumon kautta voitaisiin vaikuttaa siihen, ettei seurakunnan tilaisuudessa vieraileminen jäisi vain siihen yhteen kertaan. Seurakunnissa tulisi tiedottaa, että: ”Okei, meillä on sitten nää ja nää pienryhmät, johon pääsee mukaan, meillä on Alfa- kurssit ja meillä on kasvuryhmät”. Haastateltavan mukaan aluksi kuitenkin tarvittaisiin ne 30 tai 50 rohkeaa ihmistä, jotka uskaltaisivat lähteä viemään tilaisuuksia eteenpäin. Haastateltava toteaaakin lopuksi, että vain yhteisöä rakentamalla voidaan saada aikaan jotain pysyvämpää. (Haastattelu 2017.)

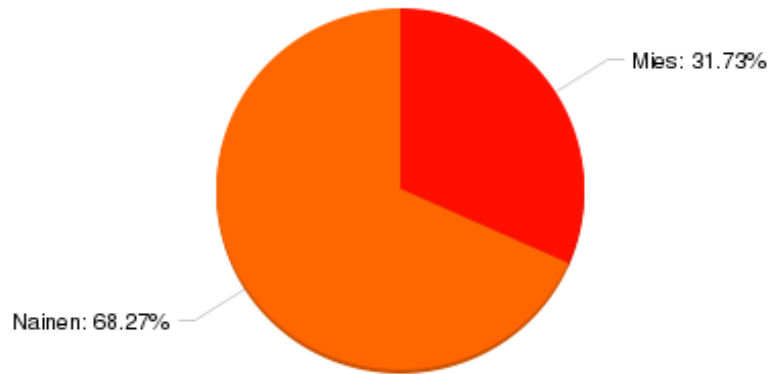
6.2 Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn tulokset

Kyselylomakkeita lähetettiin Vantaan Minttukirkon jäsenille paperisena versiona 64 ja sähköpostitse linkkinä 232 Kyselynettiin eli yhteensä 296 kappaletta. Kaikista lähetetyistä kyselyistä 16 kappaletta ei mennyt perille tai palautui postissa takaisin: sähköisistä kyselyistä 232 lähetetystä 15 kappaletta ei mennyt perille vanhentuneen sähköpostiosoitteen vuoksi, sekä paperilomakkeista yksi palautui ilmeisesti vanhentuneen osoitetiedon vuoksi. Kuitenkin kyselyllä tavoitettiin yhteensä 280 Vantaan Minttukirkon jäsentä. Sähköiseen kyselyyn oli vastannut 93 henkilöä, joista 86 oli täyttänyt kyselyn hyväksytysti loppuun asti. Paperisia kyselylomakkeita palautui täytettynä yhteensä 20 kappaletta, joista 18 voitiin siirtää sähköiseen kyselytyökaluun. Kaksi palautettua paperista kyselylomaketta jouduttiin hylkäämään puutteellisten merkintöjen vuoksi.

296:sta lähetetystä kyselylomakkeesta saatiin vastauksia 111 seurakunnan jäseneltä, joten kyselyyn vastanneiden vastausprosentti oli 39,6%. Sähköiselle kyselyalustalle täytetyistä tai paperisilta kyselylomakkeilta siirretyistä 111 kyselylomakkeesta loppuun asti oli suoritettu hyväksytysti 104 (N=104) kyselylomaketta, joten tuloksia tarkastellaan vain näiden 104 vastaajan osalta. Kaikkien 280:n lähetetyn kyselyn sekä lopulta 104 hyväksytyyn vastausten perusteella vastausprosentti oli 37,1%.

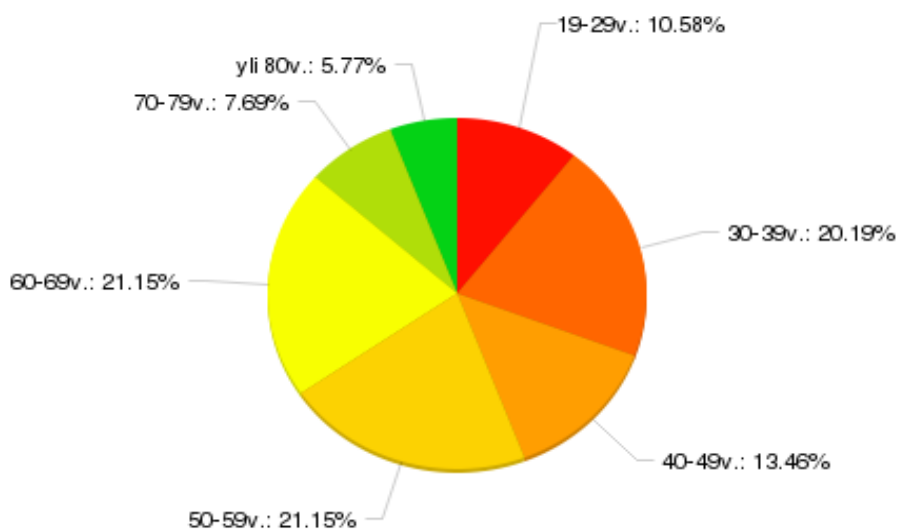
6.2.1 Sukupuoli- ja ikäjakauma

Kyselyn oli suorittanut loppuun 104 (N=104) henkilöä, joista naisia oli 68,3% (n=71) ja miehiä 31,7% (n=33). Vantaan Minttukirkon pastori Jani Alanko (henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2018) kertoi, että seurakunnan jäsenenä on naisia hieman enemmän kuin miehiä.

KUVIO 2. Kaikkien jäsenkyselyyn vastanneiden (N=104) sukupuolijakauma

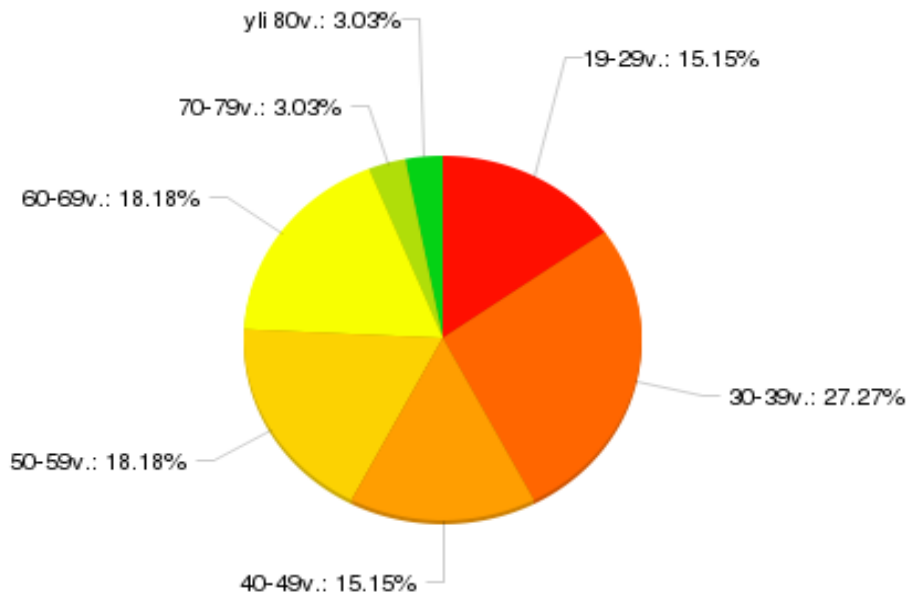
Vastaajien koko ryhmästä (N=104) eniten vastauksia saatiin 50–59-vuotiaiden, sekä 60–69-vuotiaiden ikäryhmästä, eli molemmista ryhmistä 22 kpl (21,2%). Seuraavaksi eniten vastauksia saatiin 30–39-vuotiaiden ikäryhmästä 21 kpl (20,2%). 40–49-vuotiaiden ikäryhmästä saatiin vastauksia 14 kpl (13,5%), 19–29-vuotiaiden ikäryhmästä saatiin vastauksia 11 kpl (10,6%). Yli 70-vuotiaiden ryhmistä vastauksia saatiin 14 kpl (13,5%). Alle 18-vuotiaiden ikäryhmistä vastauksia saatiin 0 kpl. Tämä johtuu osittain siitä, että kysely lähetettiin vain seurakunnan jäsenille, ja jäseneksi liitytään vasta henkilökohtaisen uskonratkaisun ja kasteen kautta (Helluntaiherätys. Usko ja arvot).

KUVIO 3. Kaikkien jäsenkyselyyn vastanneiden (N=104) ikäjakauma

6.2.2 Miesten ja naisten vastaukset ikäryhmittäin

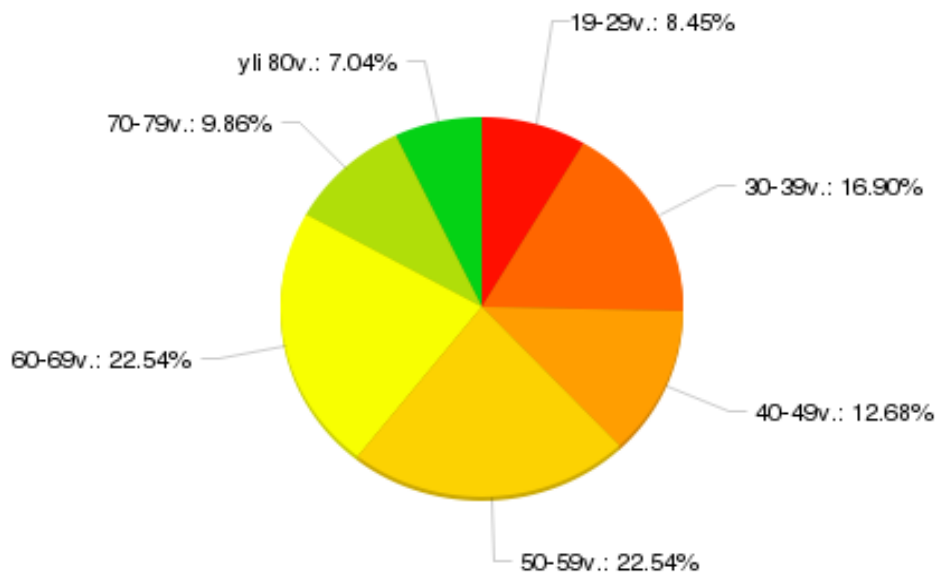
Kyselyyn osallistuneilta miehiltä (n=33) saatiin eniten vastauksia 30–39-vuotiaiden ikäryhmästä, 9 kpl (27,3%). 50–59-vuotiaiden, sekä 60–69-vuotiaiden ikäryhmästä vastauksia saatiin molemmista ryhmistä 6 kpl (18,2%). 19–29-vuotiaiden, sekä 40–49-vuotiaiden ikäryhmistä vastauksia saatiin molemmista ryhmistä 5 kpl (15,2%). Yli 70-vuotiaiden ikäryhmistä vastauksia saatiin vain 2 kpl (6%).

KUVIO 4. Jäsenkyselyyn vastanneiden miesten (n=33) ikäjakauma

Kyselyyn osallistuneilta naisilta (n=71) eniten vastauksia tuli 50–59-vuotiaiden sekä 60–69-vuotiaiden ikäryhmästä, molemmista ryhmistä 16 kpl (22,5%). 40–49-vuotiaiden ikäryhmästä vastauksia saatiin 9 kpl (12,7%). 30–39-vuotiaiden ikäryhmästä vastauksia saatiin 12 kpl (16,9%). Yli 70-vuotiaiden ikäryhmistä vastauksia saatiin 12 kpl (16,9%). 19–29-vuotiaiden ikäryhmästä saatiin vastauksia 6 kpl (8,5%).

KUVIO 5. Jäsenkyselyyn vastanneiden naisten (n=71) ikäjakauma

6.3 Seurakuntalaisten kokemus seurakunnan tilaisuuksista ja ilmapiiristä

Vastaajat saivat arvioida oman kokemuksensa mukaan *yhteyttä toisiin seurakuntalaisiin, avoimuutta, hyväksyvyyttä, merkityksellisyyttä ja tervetullutta oloa* asteikolla *erinomainen, hyvä, tyydyttävä tai huono*.

Kaikista seurakunnan jäsenkyselyyn vastanneista (N=104) suurin osa (72,1%) koki yhteyden muihin seurakuntalaisiin *hyväksi* tai *erinomaiseksi*. Jäsenkyselyyn vastanneista viidennes (21,1%) koki yhteyden toisiin seurakuntalaisiin olevan tyydyttävällä tasolla ja vain harva (6,7%) koki yhteyden huonoksi. Ikäryhmittäin *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin* seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiirissä arvioi *erinomaiseksi* tai *hyväksi* seuraavassa järjestyksessä: 19–29-vuotiaat (90,9%), 60–69-vuotiaat (86,4%), yli 80-vuotiaat (83,3%) sekä 50–59-vuotiaat (77,3%) vastaajat. *Yhteyden toisiin seurakuntalaisiin* arvioi *erinomaiseksi* tai *hyväksi* vain puolet (50%) 40–49-vuotiaiden ja 70–79-vuotiaiden ikäryhmien vastaajista. 40–49-vuotiaista puolet arvioi seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiirissä *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin huonoksi* tai *tyydyttäväksi* (50%), ja 70–79-vuotiaista puolet arvioi *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin tyydyttäväksi* (50%).

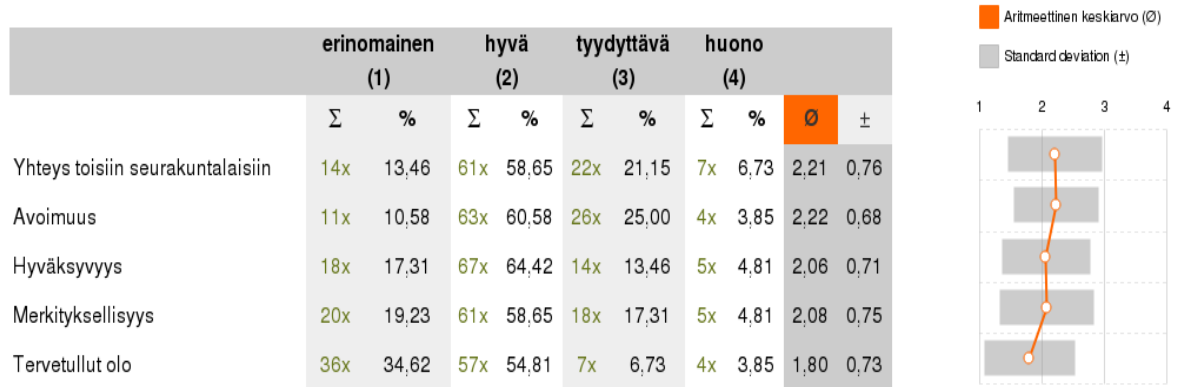
Seurakunnan tilaisuudet/ilmapiiirin *avoimuuden* koki *erinomaiseksi* tai *hyväksi* kaksi kolmasosaa (71,2%) vastaajista. Neljäsosa (25%) vastaajista koki *avoimuuden* olevan tyydyttävällä tasolla. Vain muutama (3,9%) vastaajista koki tilaisuuksien/ilmapiiirin *avoimuuden* osalta *huonoksi*. *Avoimuuden* seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä arvioi oman kokemuksen mukaan *hyväksi* tai *erinomaiseksi* seuraavassa järjestyksessä: 60–69-vuotiaista vastaajat (90,9%), yli 80-vuotiaat (83,3%), 19–29-vuotiaat (81,8%), 30–39-vuotiaat (71,4%) sekä 50–59-vuotiaat vastaajat (68,2%). *Erinomaiseksi* tai *hyväksi* seurakunnan tilaisuuksien/ilmapiiirin *avoimuutta* arvioineita oli vähiten 40–49-vuotiaissa (57,2%) sekä 70–79-vuotiaissa (25%) vastaajissa.

Hyväksyvyyden seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä arvioi vastaajien keskuudessa *erinomaiseksi* tai *hyväksi* neljä viidesosaa (81,7 %) vastaajista. *Tyydyttäväksi* hyväksyvyyden koki seitsemäsosa (13,5%) vastaajista ja *huonoksi* vain hyvin pieni osa (4,8%) vastaajista. Kaikki 60–69-vuotiaat (100%) sekä yli 80-vuotiaat (100%) vastaajat arvioivat seurakunnan tilaisuuksien/ilmapiiirin hyväksyvyyden *erinomaiseksi* tai *hyväksi*. Myös 19–29-vuotiaista ja 50–59-vuotiaista vastaajista suurin osa (81,8%) sekä lähes yhtä moni 30–39-vuotiaista (76,2%) arvioi seurakunnan tilaisuudet/ilmapiiirin *hyväksyvyyden* *erinomaiseksi* tai *hyväksi*. *Hyväksyvyyden* arvioi *hyväksi* tai *erinomaiseksi* vain hieman yli puolet 40–49-vuotiaista (64,3%) ja 70–79-vuotiaista (62,5%) vastaajista.

Jäsenkyselyyn vastanneista kolme neljäsosaa (77,9%) koki seurakunnan tilaisuudet/ilmapiiirin itselleen *merkityksellisenä*. Noin kuudesosa (17,3%) vastaajista koki *merkityksellisuuden* olevan *tydyttävää* tasoa ja vain pieni osa (4,8%) vastaajista koki *merkityksellisuuden* olevan *huonolla* tasolla. *Merkityksellisuuden* seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä arvioi oman kokemuksen mukaan *erinomaiseksi* tai *hyväksi* seuraavassa järjestyksessä: 19–29-vuotiaat (90,91%), 60–69-vuotiaat (90,91%), yli 80-vuotiaat (83,34%), 30–39-vuotiaat (80,96%) sekä 50–59-vuotiaat (81,81%). *Erinomaiseksi* tai *hyväksi* seurakunnan tilaisuuksien/ilmapiiirin *merkityksellisyyttä* arvioineita oli vähiten 40–49-vuotiaissa (57,15%) ja 70–79-vuotiaissa (50%) vastaajissa.

Valtaosa (89,4%) vastaajista arvioi *tervetulleen olon* seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *erinomaiseksi* tai *hyväksi*. *Tyydyttäväksi* *tervetulleen olon* arvioi pieni osa (6,7%) vastaajista ja *huonoksi* vain muutama (3,9%) vastaaja. Seurakunnan tilaisuuksissa/ilma-

piirissä *olonsa erinomaisen* tai *hyvin tervetulleeksi* kokivat kaikki (100%) 19–29-vuotiaat, 60–69-vuotiaat sekä yli 80-vuotiaat vastaajat. Myös suurin osa 50–59-vuotiaista (95,5%), 30–39-vuotiaista (85,7%) ja 70–79-vuotiaista (75%) koki *olonsa erinomaisen* tai *hyvin tervetulleeksi*. 40–49-vuotiaiden vastaajien joukossa koki *tervetulleen olon* olevan seurakunnan tilaisuuksissa *huonolla* (28,6%) tai *tydyttävällä* (7,1%) tasolla.

KUVIO 6. Oman kokemuksen arviointi seurakunnan tilaisuuksista/ilmapiiiristä (N=104)

6.3.1 Osallistuminen oman seurakunnan tilaisuuksiin

Kun kysyttiin, mitkä asiat ovat saaneet tulemaan oman seurakunnan tilaisuuksiin, vastaajat saivat valita 1–4 tärkeintä asiaa. Kaikki ikäryhmät pitivät tärkeimpinä asioina seurakunnan tilaisuuksiin osallistumisessa *uskossa kasvamisesta* sekä *yhteyttä muihin seurakuntalaisiin*. Kolmanneksi eniten seurakunnan tilaisuuksiin osallistumiseen vaikutti alle 40-vuotiaiden ja yli 60-vuotiaiden ikäryhmässä *palvelutehtävässä toimiminen*, kun taas 40–59-vuotiaiden ikäryhmässä seurakunnan tilaisuuksiin osallistumiseen vaikutti *kiinnostava puhuja*.

TAULUKKO 1. Asiat, jotka ovat saaneet tulemaan oman seurakunnan tilaisuuksiin.

Kaikki vastaajat (N=104)

Uskossa kasvaminen	77,9%
Yhteys muihin seurakuntalaisiin	70,2%
Palvelutehtävässä toimiminen	42,3%
Kiinnostava puhuja	27,9%
Hengellinen tuki	23,1%
Perinteet/tapa	16,3%
Kiinnostava musiikki	14,4%
Tervetullut olo	14,4%
Lapsityö	11,5%
Kirkkokahvit	10,6%
Eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet	9,6%
Muuta	6,7%
Ystävän/ tuttavän kutsu	4,8%
Nuorisotyö	1,9%
Mainonta	1,0%

TAULUKKO 2. Asiat, jotka ovat saaneet tulemaan oman seurakunnan tilaisuuksiin.

19–39-vuotiaat (n=32)

1. Uskossa kasvaminen	75,0%
2. Yhteys muihin seurakuntalaisiin	65,6%
3. Palvelutehtävässä toimiminen	34,4%
4. Kiinnostava puhuja	28,1%
5. Perinteet/tapa	25,0%
6. Lapsityö	21,9%
7. Ystävän/ tuttavän kutsu	12,5%
8. Tervetullut olo	12,5%
9. Eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet	9,4%
10. Kiinnostava musiikki	6,3%
11. Hengellinen tuki	6,3%
12. Nuorisotyö	6,3%
13. Kirkkokahvit	3,1%
14. Muuta (Perhetyö, perheleirit, perhepäivät)	3,1%
15. Mainonta	0,0%
16. Iltatilaisuudet	0,0%

TAULUKKO 3. Asiat, jotka ovat saaneet tulemaan oman seurakunnan tilaisuuksiin. 40–59-vuotiaat (n=36)

Uskossa kasvaminen	69,4%
Yhteys muihin seurakuntalaisiin	72,2%
Kiinnostava puhuja	27,8%
Palvelutehtävissä toimiminen	50,0%
Hengellinen tuki	27,8%
Kiinnostava musiikki	16,7%
Kirkkokahvit	16,7%
Tervetullut olo	16,7%
Perinteet/tapa	13,9%
Eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet	8,3%
Muuta: (raamatunopetus, seurakuntayhteys, omaisen seurana oleminen, motivaatio viedä seurakuntaa eteenpäin)	8,3%
Lapsityö	5,6%
Ystävän/ tuttavän kutsu	2,8%
Iltatilaisuudet	0,0%
Mainonta	0,0%
Nuorisotyö	0,0%

TAULUKKO 4. Asiat, jotka ovat saaneet tulemaan oman seurakunnan tilaisuuksiin. Yli 60-vuotiaat (n=36)

1. Uskossa kasvaminen	88,9%
2. Yhteys muihin seurakuntalaisiin	72,2%
3. Palvelutehtävissä toimiminen	41,7%
4. Hengellinen tuki	33,3%
5. Kiinnostava puhuja	27,8%
6. Kiinnostava musiikki	19,4%
7. Tervetullut olo	13,9%
8. Eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet	11,1%
9. Kirkkokahvit	11,1%
10. Perinteet/tapa	11,1%
11. Lapsityö	8,3%
12. Muuta (Ehtoolliskirkko, vanhan laulukirjan laulut)	8,3%
13. Mainonta	2,8%
14. Nuorisotyö	0,0%
15. Ystävän/ tuttavän kutsu	0,0%

6.3.2 Seurakunnan toimintaan osallistumista lisäävät tekijät

Kun kysyttiin, mitkä asiat saisivat osallistumaan oman seurakunnan toimintaan enemmän, vastaajat saivat valita 1–4 tärkeintä asiaa. Kaikissa ikäryhmissä tärkeimmiksi asioiksi valittiin *yhteys muihin seurakuntalaisiin*, sekä *Raamatun opetus*. Alle 60-vuotiaiden ikäryhmässä myös *eri kohderyhmille suunnatut tapahtumat* saivat osallistumaan enemmän. Yli 60-vuotiaiden ikäryhmässä tärkeinä asioina pidettiin myös *ehtoollisen viettoa*, *perinteitä*, *uskossa uudistumista* sekä ihmisen *omaa halua sitoutua* seurakuntaan.

TAULUKKO 5. Asiat, jotka saivat osallistumaan seurakunnan toimintaan enemmän.
Kaikki vastaajat (N=104)

1. Raamatun opetus	50,0%
2. Yhteys muihin seurakuntalaisiin	46,2%
3. Eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet	33,7%
4. Kiinnostava musiikki	20,2%
5. Palvelutehtävässä toimiminen	20,2%
6. Hengellinen tuki (esim. esirukouspalvelu jne.)	19,2%
7. Muuta	19,2%
8. Tervetullut olo	17,3%
9. Kiinnostava puhuja	16,3%
10. Iltatilaisuudet	11,5%
12. Ystävän/ tuttavän kutsu	7,7%
13. Mainonta	1,0%
14. Lapsityö	0,0%
15. Nuorisotyö	7,7%

TAULUKKO 6. Asiat, jotka saivat osallistumaan seurakunnan toimintaan enemmän.
Alle 30-vuotiaiden (n=11) ikäryhmä.

Yhteys muihin seurakuntalaisiin	81,8%
Eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet	36,4%
Raamatun opetus	27,3%
Iltatilaisuudet	27,3%
Kiinnostava puhuja	27,3%
Palvelutehtävässä toimiminen	27,3%
Hengellinen tuki	18,2%
Tervetullut olo	18,2%
Kiinnostava musiikki	9,1%
Muuta (Liiketoiminta ja uskovien yhteys)	9,1%
Ystävän/tuttavan kutsu	9,1%
Mainonta	0,0%

Mitä muuta toivottaisiin: Ei vastauksia

Mikä estää: Ei vastauksia

TAULUKKO 7. Asiat jotka saivat osallistumaan seurakunnan toimintaan enemmän.
30–59-vuotiaat (n=57)

1. Raamatun opetus	54,4%
2. Yhteys muihin seurakuntalaisiin	45,6%
3. Eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet	40,4%
4. Kiinnostava musiikki	24,6%
5. Palvelutehtävässä toimiminen	19,3%
6. Tervetullut olo	19,3%
7. Hengellinen tuki	15,8%
8. Iltatilaisuudet	12,3%
9. Ystävän/tuttavan kutsu	12,3%
10. Muuta (avoin ja vapaa ylistys/palvonta, perheille suunnattu toiminta, yhteinen näky/tavoite)	10,5%
11. Kiinnostava puhuja	8,8%
12. Mainonta	0,0%

Mitä muuta toivottiin: Kokouksiin hakeminen

Mikä estää: Työelämän kiireellisyys, tyytymättömyys seurakunnan toimintaan saanut jäämään pois

TAULUKKO 8. Asiat, jotka saivat osallistumaan seurakunnan toimintaan enemmän.

Yli 60-vuotiaat (n=36)

1. Raamatun opetus	50,0%
2. Muuta (ehtoollisen vietto, oma halu sitoutua, perinteet, ensirakkauden elpyminen)	36,1%
3. Yhteys muihin seurakuntalaisiin	36,1%
4. Hengellinen tuki	25,0%
5. Kiinnostava puhuja	25,0%
6. Eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet	22,2%
7. Palvelutehtävässä toimiminen	19,4%
8. Kiinnostava musiikki	16,7%
9. Tervetullut olo	13,9%
10. Iltatilaisuudet	5,6%
11. Mainonta	2,8%
12. Ystävän/tuttavan kutsu	0,0%

Mitä toivottiin: ”Joku seurakuntalainen voisi käydä kotona rukoilemassa”, raamatunopetusta arjen asioista: lasten kasvatus, avioliitto, puolisoiden eri näkemykset, eri sukupolvien yhteys tilaisuuksissa (lapset, nuoret, vanhat yhdessä)

Lisäksi yli 70-vuotiaiden vastauksista tuli esille, että vaikka olisi halua osallistua seurakunnan tilaisuuksiin, korkea ikä heikensi osallistumisaktiivisuutta. Lisäksi 60–69-vuotiaat, sekä 50–59-vuotiaat vastaajat sanoivat työelämän kiireen heikentäneen osallistumisaktiivisuutta.

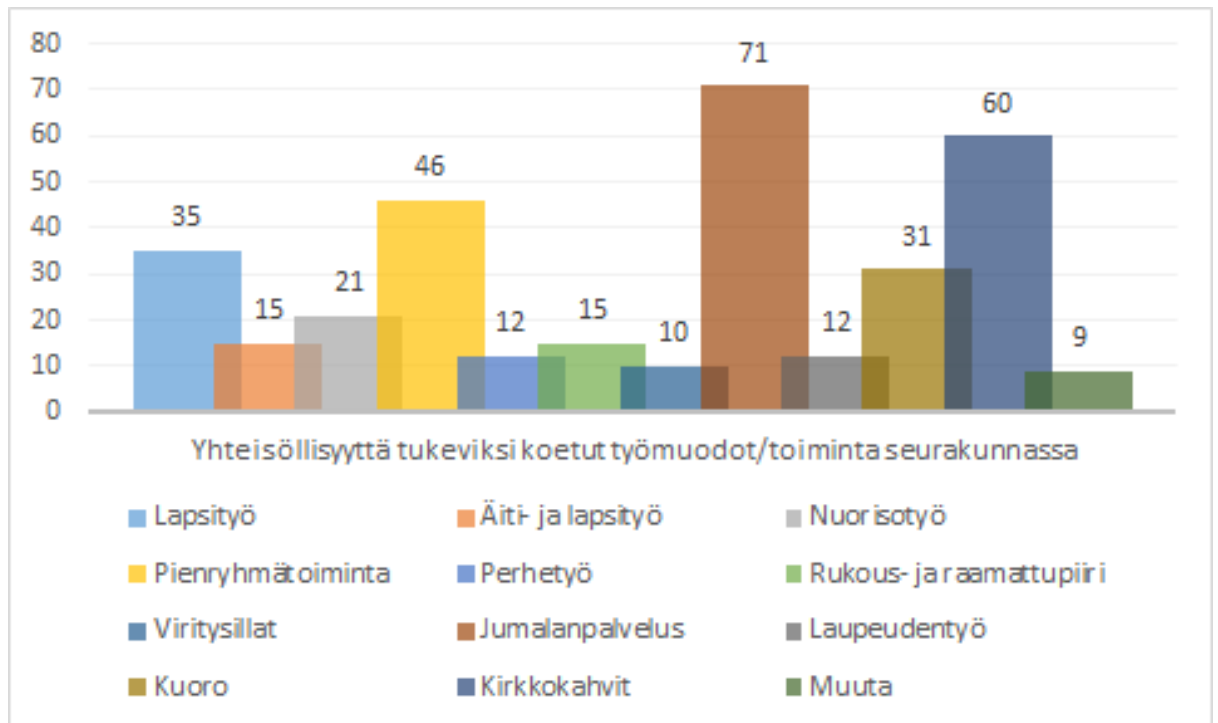
6.4 Yhteisöllisyyttä tukevat työmuodot ja toiminta

Vastaajilta kysyttiin kokemuksia siitä, mitkä oman seurakunnan työmuodot ja toiminta tukivat yhteisöllisyyttä tällä hetkellä. Vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon. Vastaajien (N=104) mielestä *jumalanpalvelus* (71,2%) sekä *kirkkokahvit* (60,6%) tukivat parhaiten yhteisöllisyyttä tällä hetkellä. Lähes puolet vastaajista valitsi myös *pienryhmätöiminnan* (46,2%) yhteisöllisyyttä tukevaksi toiminnaksi. Lisäksi kolmasosa (35,6%) vastaajista valitsi *lapsityön* yhteisöllisyyttä tukevaksi työmuodoksi.

TAULUKKO 9. Yhteisöllisyyttä tukevat työmuodot/toiminta oman kokemuksen mukaan. Kaikki vastaajat (N=104).

1. Jumalanpalvelus	71,2 %,
2. Kirkkokahvit	60,6%
3. Pienryhmätoiminta	46,2%
4. Lapsityö (Nursery, Mukulakirkko, King's Kids)	35,6%
5. Kuoro	31,7%
6. Päiväpiiri	22,1%
7. Nuorisotyö (Roots- nuortenillat)	15,4%
8. Rukous- ja raamattupiiri	15,4%
9. Laupeudentyö	12,5%
10. Perhetyö	12,5%
11. Viritysilat	10,6%
12. Muuta	9,6%

KUVIO 7. Mitkä seurakunnan työmuodot koettiin yhteisöllisyyttä tukeviksi. Kaikki vastaajat (N=104)

6.4.1 Eri ikäryhmien kokemuksia työmuodoista

Alle 30-vuotiaiden vastaajien (n=11) joukossa yhteisöllisyyttä parhaiten tukevaksi työmuodoksi/toiminnaksi koettiin *lapsityö* (Nursery, Mukulakirkko, King's Kids), jonka valitsi valtaosa (81,8%) vastaajista. Seuraavaksi yleisimmin yhteisöllisyyttä tukevaksi työmuodoksi/toiminnaksi koettiin *jumalanpalvelus* (72,7%). *Pienryhmätoiminta* sekä *nuorisotyö* (Roots- nuortenillat) saivat prosentuaalisesti yhtä monen (63,6%) vastaajan kannatuksen. Lähes puolet vastaajista (45,5%) valitsi yhteisöllisyyttä seurakunnassa tukevaksi toiminnaksi *kirkkokahvit*. Loput työmuodot/toiminta oli koettu yhteisöllisyyttä tukeviksi seuraavassa järjestyksessä: *äiti- ja lapsityö* (36,4%), *perhetyö* (36,4%), *Laupeudentyö* (36,4%), *kuoro* (27,3%), *rukous- ja raamattupiiri* (18,2%), *Viritysillat* (18,2%) sekä *Päiväpiiri* (18,2%). Alle 30-vuotiaat eivät olleet lisänneet muita yhteisöllisyyttä tukevia työmuotoja/toimintaa muuta- lisäkenttään. Alle 30-vuotiaat vastaajat olivat kaikki 19–29-vuotiaiden ikäryhmästä.

30–59-vuotiaiden vastaajien (n=57) kesken oman kokemuksen mukaan yhteisöllisyyttä parhaiten *tukevaksi* työmuodoksi/toiminnaksi koettiin *kirkkokahvit*, jonka valitsi kaksi kolmasosaa (71,9%) vastaajista. Enemmän kuin puolet (63,2%) vastaajista koki yhteisöllisyyttä tukevaksi työmuodoksi/toiminnaksi *jumalanpalveluksen*. Lähes puolet (43,9%) vastaajista oli valinnut yhteisöllisyyttä tukevaksi toiminnaksi *pienryhmätoiminnan*. Vastaajista reilu kolmannes (38,6%) oli valinnut yhteisöllisyyttä tukevaksi työmuodoksi *lapsityön* (Nursery, Mukulakirkko, King's Kids). Seuraavaksi eniten yhteisöllisyyttä lisäävä työmuoto/toiminta oli joka kolmannen (36,8%) vastaajan mielestä *kuoro*. Muut seurakunnan työmuodot/toiminta oli koettu yhteisöllisyyttä tukeviksi seuraavassa valintajärjestyksessä: *nuorisotyö* (22,8%), *äiti- ja lapsityö* (14,0%), *Päiväpiiri* (14%), *perhetyö* (10,5%), *Laupeudentyö* (10,5%), muuta (8,8%), *Viritysillat* (8,8%) sekä *rukous- ja raamattupiiri* (7%).

Yksittäisissä lisäkentän vastauksissa 30–39 -vuotiaat (n=22) olivat maininneet muita yhteisöllisyyttä tukevia työmuotoja/toimintaa: King's Kids ja Teemaillat kuten Naistenpäivä. Lisäksi 40–49-vuotiaiden (n=14) vastauksien lisäkentässä oli mainittu myös pienryhmien puute, Viritysiltojen sekä Rukous- ja raamattupiirien loppuminen, tai se, ettei vastaaja enää ollut osallistunut Minttukirkon toimintaan. 50–59-vuotiaiden ikäryhmästä

(n=22) yhdessä vastauksessa todettiin myös, että “Jokainen seurakuntaryhmä on tärkeä, ei yhtä työmuotoa voi nostaa toisen yläpuolelle.”

Yli 60-vuotiaiden vastaajien (n=36) ikäryhmässä *jumalanpalvelus* (83,3%) koettiin oman kokemuksen mukaan parhaiten yhteisöllisyyttä tukevaksi työmuodoksi/toiminnaksi seurakunnassa. Toiseksi eniten yhteisöllisyyttä tukevaksi työmuodoksi/toiminnaksi koettiin *kirkkokahvit* (47,2%) ja kolmanneksi *pienryhmätoiminta* (44,4%). Neljänneksi yleisimmäksi yli 60-vuotiaiden vastauksissa valikoitui *Päiväpiiri* (36,1%) ja viidenneksi *rukous- ja raamattupiiri* (27,8%). Loput työmuodot/toiminta oli koettu yhteisöllisyyttä tukeviksi seuraavassa valintajärjestyksessä: *kuoro* (25%), *lapsityö* (16,7%), *muuta* (13,9%), *äiti- ja lapsityö* (Nursery, Mukulakirkko, King’s Kids, 11,1%), *viritysillat* (11,1%), *laupeudentyö*, *perhetyö* (8,3%) sekä *nuorisotyö* (5,6%).

Yksittäisissä lisäkentän vastauksissa 60–69-vuotiaat (n=22) olivat maininneet muita yhteisöllisyyttä tukevia työmuotoja/toimintaa, joita olivat naistryö, yhteiset rukouskokoukset sekä vanhustyö. 70–79-vuotiaiden (n=8) osalta ei ollut valintoja lisäkentässä. Yli 80-vuotiailla (n=6) lisäkentän vastauksissa muista yhteisöllisyyttä vahvistavista työmuodoista/toiminnasta mainittiin pastoreiden yhteydenotot ja vierailut sekä seurakuntalaisten puhelinyhteydet sekä toive diakonin vierailusta.

6.4.2 Pienryhmätoiminta

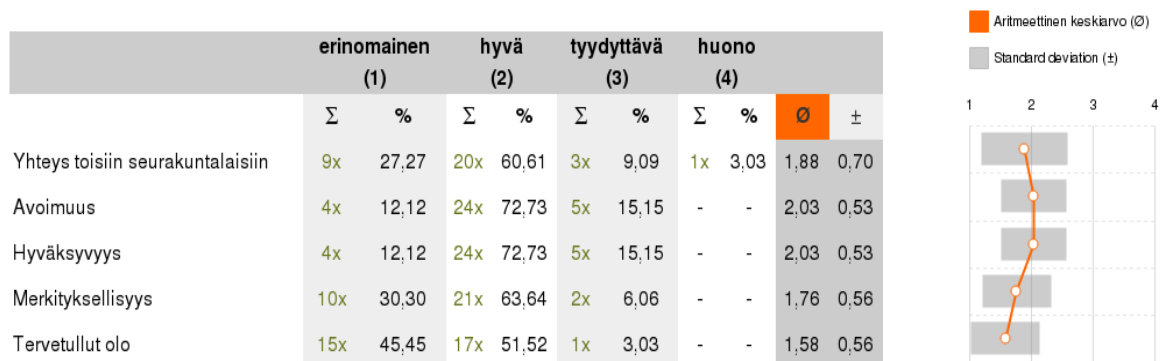
Tulosten perusteella *pienryhmätoiminta* koettiin kolmanneksi parhaiten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevaksi työmuodoksi seurakunnassa. Lähes puolet (46,2%) vastaajista valitsi *pienryhmätoiminnan*. Lähes kaikki *pienryhmätoiminnan* valinneet (93,75%) kokivat seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *olonsa hyvin* tai *erinomaisen tervetulleiksi*. Kaksi kolmasosaa (70,84%) *pienryhmätoiminnan* valinneista vastaajista koki seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin hyväksi* tai *erinomaiseksi*. Suurin osa *pienryhmätoiminnan* valinneista (79,17%) koki tilaisuuksien/ilmapiiirin *merkityksellisyden hyväksi* tai *erinomaiseksi*.

KUVIO 8. Pienryhmätoiminnan valinneiden (n=48) kokemus seurakunnan tilaisuuksista/ilmapiiiristä

6.4.3 Kuoro

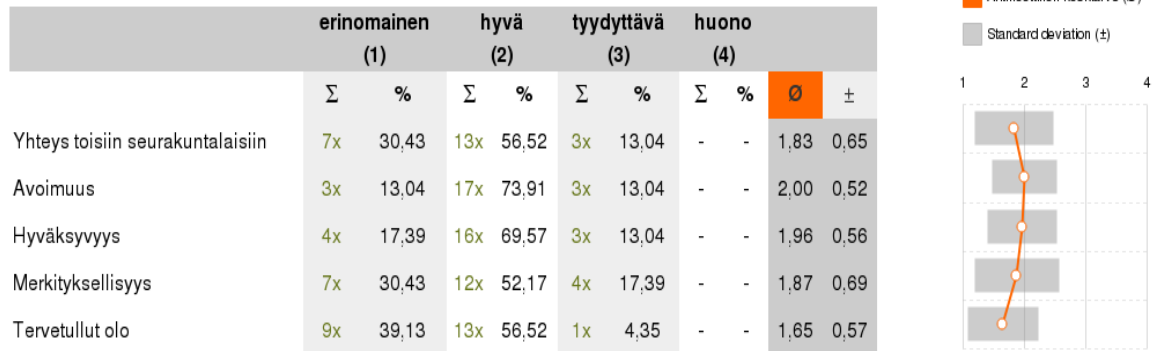
Kuoro valittiin viidenneksi eniten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevaksi tekijäksi. Kolmasosa (31,7%) kaikista vastaajista valitsi *kuoron*. Suurin osa *kuoron* valinneista (87,88%) koki seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin* hyväksi tai *erinomaiseksi*. Lähes kaikki *kuorotoiminnan* valinneet vastaajat (96,97%) kokivat seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *olonsa* hyväksi tai *erinomaiseksi*. Tilaisuuksien/ilmapiiirin *merkityksellisyyden* hyväksi tai *erinomaiseksi* kokivat lähes kaikki (93,94%) *kuorotoiminnan* valinneet.

KUVIO 9. Kuorotoiminnan valinneiden (n=33) kokemus seurakunnan tilaisuuksista/ilmapiiiristä

6.5.4 Päiväpiiri

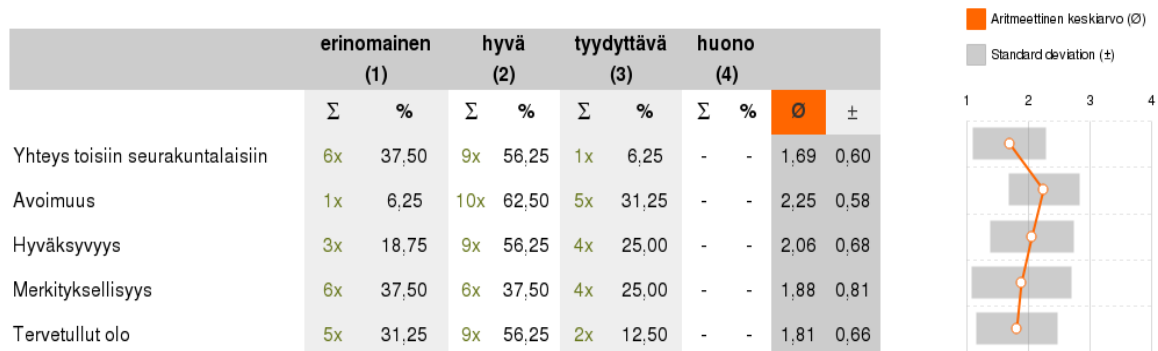
Myös *päiväpiiri* nähtiin yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevana työmuotona. Vastaajista viidesosa (22,1%) valitsi *päiväpiirin*. Suurin osa *päiväpiirin* valinneista (86,95%) koki seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin hyväksi* tai *erinomaiseksi*. Lisäksi *päiväpiirin* valinneista lähes kaikki (95,65%) kokivat tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *olonsa hyväksi* tai *erinomaiseksi*.

KUVIO 10. Päiväpiiritöiminnan valinneiden (n=23) kokemus seurakunnan tilaisuuksista/ilmapiiiristä

6.4.5 Rukous- ja raamattupiiri

Kuudesosa (15,4%) vastaajista valitsi *rukous- ja raamattupiirin* yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevaksi työmuodoksi. *Rukous- ja raamattupiirin* valinneista lähes kaikki (93,75%) kokivat seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin hyväksi* tai *erinomaiseksi*. Lisäksi *rukous- ja raamattupiirin* valinneista suurin osa (87,50%) koki tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *olonsa hyväksi* tai *erinomaiseksi*.

KUVIO 11. Rukous- ja raamattupiirin valinneiden (n=16) kokemus seurakunnan tilaisuuksista/ilmapiiiristä

6.5 Seurakuntalaisten toiveita uusista työmuodoista ja toiminnasta

Jäsenkyselyyn osallistuneilta kysyttiin myös avoimen kysymyksen muodossa, mitä uusia työmuotoja/toimintaa seurakuntaan toivottaisiin. Vastaja pyydettiin myös perustelemaan vastaustaan. Kysymykseen vastaaminen oli vapaaehtoista, eli kysymyksen sai myös halutessaan ohittaa. Kyselyyn osallistui kaikista vastaajista (N=104) kolmannes (35,6%) eli 37 vastaajaa.

19–29-vuotiaiden (n=3) ikäryhmässä toivottiin nuorisoihoja yhteistyössä toisen seurakunnan kanssa, miesten kerran kuukaudessa tapahtuvaa toimintaa sekä tuotiin esille tarve varhaisnuorisotyölle, joka puuttui kokonaan. “Aikuiset eivät tarvitse Raamatunopetusta niin paljoa, sillä kaikki tietävät perusasiat, mutta nuoret ovat hukassa. 80% voimavaroista ja budjetista pitäisi suunnata nuoriin ja 20% aikuisiin.”

30–39-vuotiaiden (n=12) ikäryhmässä toivottiin avioliittotyötä sekä sielunhoitoterapiaryhmiä, joissa voisi puhua avoimesti elämästään ja uskostaan. Lisäksi toivottiin tyttö- ja poikakerhoja 12–15-vuotiaille.

...jossa olisi ikätasolle sopivaa raamatunopetusta. Kokouksen aikana! Tutkimusten mukaan 12-vuotiaana hengelliset asiat aktiivisesti mielessä "ikkuna on auki". Tällä hetkellä pyhäkoulu on noin 12-vuotiaaksi asti, jonka jälkeen sunnuntai kokouksen aikana tälle ikäryhmälle ei ole omaa opetusta. Yläsalin tilaisuudet soveltuvat ehkä paremmin vasta 16-17 vuotiaille.

Toivottiin myös systemaattista raamatunopetusta/ raamattutunteja eli opetuslapsuutta: “Sillä se on hengellisen kasvun kannalta elintärkeää niin uusille kuin vanhemmillekin uskoville. Meille tulisi juurtua todellisuus Jumalan luonteesta ja uudesta identiteetistä. Sen jälkeen muutkin asiat alkavat avautua ihan eri tavalla.” Lisäksi vastauksissa kuvailtiin tyytyväisyyttä nykyisiin toimintamuotoihin, mutta joihinkin tilaisuuksiin toivottiin enemmän rukousta ja rukouspalvelua.

Lisäksi 30–39-vuotiaiden vastauksissa tuli useampia musiikkiin tai ilta- tai viikonloppu-tilaisuuksiin liittyviä toiveita: uuden musiikin iltaa, konserttia, johon voisi kutsua ystävän sekä iltatilaisuuksia arkena, jolloin voisi olla hieman nuorekkaampaa menoa. Toivottiin myös lapsivapaita tilaisuuksia nuortenillan ja sunnuntai-kokousten välille, jossa olisi 25–

35-vuotiaille suunnattua toimintaa/kokouksia. Myös musiikkiin toivottiin enemmän monipuolisuutta, uusia esiintyjiä tai bändejä uudemmallalla musiikilla. Esitettiin myös toiveita rukous- ja ylistystilaisuuksista, joissa voisi “olla avoimesti miten ja ‘missä asennossa’ kokee, ja ihmiset voisivat vapautua rukouksessa, rohkaistua kuoresta ulos, lähentyä Jumalaan tämän viipyvässä läsnäolossa, voimistua ja kääntää katseen Jumalaan itsekeskeytyksen sijaan; nousta olosuhteiden yläpuolelle.” Toisessa vastauksessa kuvailtiin: “Kaipaamme rauhoittumista ja rukousta ylistyksen ilmapiirissä ja uskon kaiken hengellisen kasvun lähtevän siitä, että seurakunta rukoilee.”

40–49-vuotiaiden (n=4) ikäryhmässä toivottiin miesten harraste- ja ulkoilutoimintaa, jonne olisi helppo tulla, vaikkei olisi uskossa. Lisäksi tuotiin esille tarve tilaisuuksista nuorille aikuisille.

Toinen (hyvin haastava) työmuoto voisi olla syrjäytyneiden nuorten kohtaaminen. Vantaallakin on paljon nuoria, jotka ovat syrjäytyneet. Osa terveysongelmien takia, osa muista syistä. Osa nuorista on myös nuoria uskovia, jotka kokevat esim. sunnuntaikokoukset haastaviksi, koska kyse on vieraasta sosiaalisesta ympäristöstä, jossa esim. pakko-oireiden takia voi olla haastavaa olla. Erilaisia toimintatiloja on toki tarjolla, mutta kristillistä -avointa tilaa (jossa ei kysellä liikojia ja saisi olla oma itsensä) ei ole.”

40–49-vuotiaiden vastaajien ikäryhmässä toivottiin myös myöhäisempää jumalanpalveluksen ajankohtaa esimerkiksi kerran kuussa sunnuntaisin klo.16. Lisäksi toivottiin Viritysiltojen tai rukous- ja raamattupiirien jatkumista. Eräässä vastauksessa tuotiin kuitenkin esille kokemus siitä, että etteivät aremmat ja hiljaisemmat seurakuntalaiset saa tuttavuuksia välttämättä edes pienryhmissä.

50–59-vuotiaiden (n=5) ikäryhmässä toivottiin naisten iltoja tai soluja sekä alfa- kurseja ja raamatunopetusta: “Koska seurakuntalaiset tarvitsevat kipeästi hengellistä varustamista” sekä “Opetusta armolahjoista ja olisi myös hyvä, jos olisi rukouksia armolahjan toimimisesta etenkin seurakunnan palvelijoille.” Vastauksissa tuotiin esille toive rukouskokouksista, joissa ei olisi pitkiä puheita. Eräässä vastauksessa ehdotettiin myös teeman ympärille rakennettuja seminaareja, joista voisi tiedottaa laajemminkin sekä helluntai-että muihin seurakuntiin esim. lauantaisin - ja samaan aiheeseen liittyvää päiväkokousta.

Lisäksi kaivattiin ohjattua vertaistukea yksin eläville jossa olisi mahdollisuus keskusteluun ja kasvuun. “Joskus eronneena tuntee olevansa friikki Jumalan alkuperäisen suunnitelman eli perheiden keskellä.”

60–69-vuotiaat (n=9) ikäryhmässä toivottiin raamattukursseja, lähetysvalmennusta, ystäväpalvelua, sekä pienryhmätoiminnan ja sielunhoitopalvelun kehittämistä esimerkiksi rukouspuhelinta. Lisäksi toivottiin yhteisiä "Vantaa rukoilee" tyyppisiä rukouskokouksia omassa seurakunnassa: “esim. aamujumalanpalveluksen asemasta; muutoinkin enemmän eri ihmisten rukousta ja aikaa rukoukseen jumalanpalveluksissa; aikaa armolahjojen toimintaan, Hengen vapautta...”

Toivottiin myös seurakunnan järjestämää toimintaa Varkki-ikäisille esimerkiksi sähly- tai palloilukerhoja, joissa lapsilla olisi mahdollisuus tutustua paremmin toisiinsa. Sama vastaaja pohti, että samalla periaatteella voisi järjestää myös aikuisille miehille matalamman kynnyksen kerhoja, joissa olisi hengellinen osio.

Lisäksi 60–69-vuotiaiden vastauksissa toivottiin enemmän ulospäin suuntautuvaa evankelointia/evankelointimatkoja, katuevankelointia sekä todistuskokouksia: “Uskovioiden todistuksia useammin, esim. kerran kuussa, jolloin voisi uskosta osattomia pyytää ko. tilaisuuksiin; hyvä musiikki myös.” Toisessa vastauksessa toivottiin tilaisuuksien pitämistä myös muualla kuin Minttukirkolla: ”Seurakunnalla on hyvät musiikkivoimat joten esim. jonkin musiikkijuhlan voisi pitää jossain muualla kuin Mintulla. Tilaisuutta olisi hyvä mainostaa vaikka esim. Vantaan Sanomissa.” “Katuevankelointia, kohdata uusia ihmisiä, joita voisi kutsua seurakuntaan ja evankelioida.” Toivottiin myös, että ruokapalvelu työttömille ja muille tulisi takaisin, jos se olisi mahdollista palauttaa.

Lisäksi vastauksissa parempia tutustumismahdollisuuksia, ja eräässä vastauksessa oli myös esimerkki siitä, että vaikka saattoi olla kuulunut seurakuntaan useita vuosia, ei välttämättä tunnettu nimeltä juuri ketään ja vain muutamien kasvot olivat tulleet tutuiksi. “Vain jos kuuluu johonkin työryhmään voi oppia siinä työskenteleviä tuntemaan, mutta siinäkin vain pinnallisesti, eli vaikka että tuo on hyvä leipoja ja tuo osaa kattaa kauniisti ym. mutta ei ehdi syntyä yhtään parempaa tuntemista, puhumattakaan jostain syvemmästä henkisestä tai hengellisestä yhteydestä.” Eräässä vastauksessa pohdittiin myös, että: “Yhteyden syntyminen srk:ssa vaatii määrätietoista työtä sen eteen. Vain siten voimme oppia

oikeasti välittämään, jopa rakastamaan toisiamme. Useimmiten se syntyy sitä kautta, että srk:n johto ymmärtää asian tärkeyden ja ottaa huomioon sen, että srk on myös sosiaalinen yhteisö erilaisine persoonineen.”

Eräässä vastauksessa tuotiin esille tarve arkiseen elämään liittyvästä raamatunopetuksesta: “Seurakuntalaisten kaipaus tietää Jumalan tahto -> mitä Raamattu sanoo arjen asioissa, ei niinkään tukea omalle mielipiteelle esim. lasten kasvatus, avioliitto ja puolisoiden eri näkemykset oikeasta Raamatun tulkinnasta.”

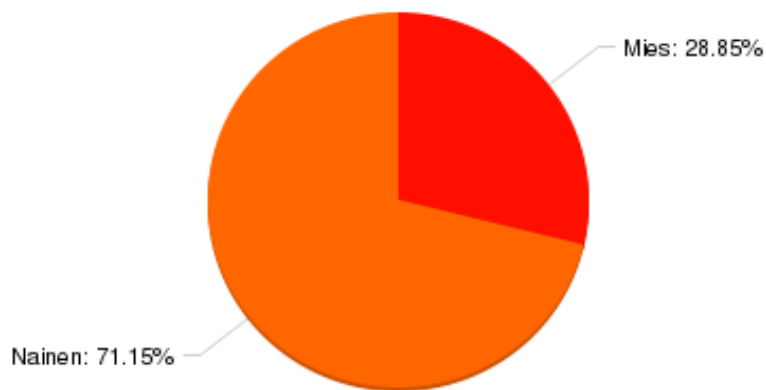
Yhdessä vastauksessa tuotiin esille huoli vanhuksista, jotka eivät enää pääse seurakuntaan: “Minusta on hauskaa jos samassa tilaisuudessa on esillä vanhoja ja nuoria sekä lapsia. Mielestäni ulkopuoliset arvostelee meitä siitä kuinka hoidamme lapset ja vanhukset. Esim. laitoksissa olevat seurakuntalaiset. Vaikutus on suuri kuinka kohtaamme heidät.”

70–79-vuotiaiden (n=4) ikäryhmästä tuotiin esille muutama toive. Kahdessa vastauksessa toivottiin esimerkiksi evankeliointi-tilaisuuksia, jonne ihmisiä voisi kutsua kuuntelemaan, ja “jotka voisivat tavoittaa ihmisiä jotka eivät tohdi tulla seurakuntaan.” Lisäksi toivottiin enemmän tilaisuuksia, joissa olisi esimerkiksi tunnettu erityinen puhuja tai teemapäiviä. Eräs vastaajista totesi, että: “Ei ole erikoisempia toiveita. Olen ikäihminen että syvällisiä hengellisiä lauluja ja puheita.” Yli 80-vuotiaiden ikäryhmästä ei tullut vastauksia.

6.6 Palvelutehtävissä toimiminen

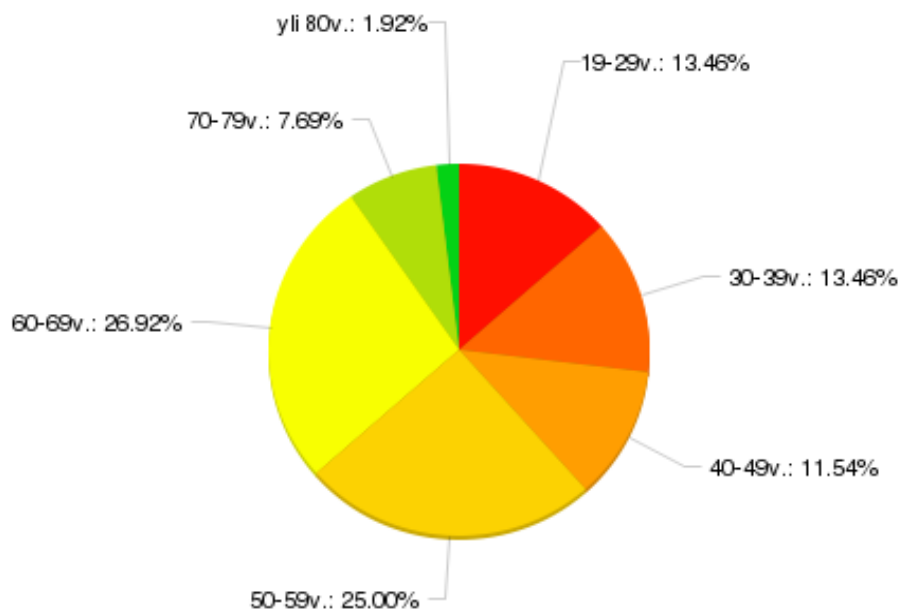
Vastaajilta kysyttiin toimimisesta palvelutehtävissä. Vastaaja sai valita vaihtoehdon *kyllä* tai *ei*. Jos vastaaja vastasi kysymykseen *kyllä*, vastaajaa pyydettiin vastaamaan lisäkysymyksiin 9a, 9b ja 9c:

Vastaajista (N=104) puolet eli 52 henkilöä kertoi toimivansa Minttukirkolla palvelutehtävissä. Palvelutehtävissä toimivista (n=52) on miehiä 15, 28,8% ja naisia 37, 71,2%

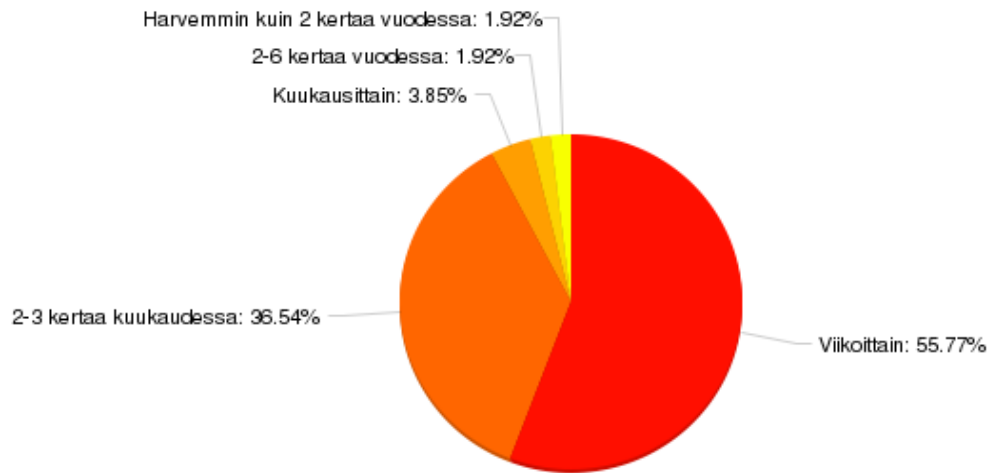
KUVIO 12. Palvelutehtävissä toimivien (n=52) sukupuolijakauma

Palvelutehtävissä toimivia oli eniten 60–69-vuotiaiden ikäryhmässä (26,9%).

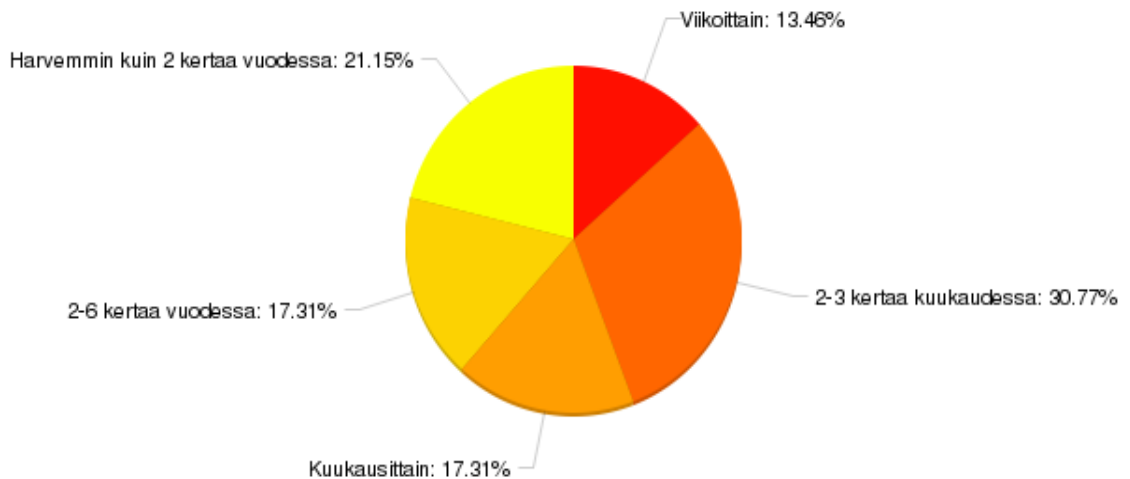
KUVIO 13. Palvelutehtävissä toimivien (n=52) ikäjakauma

Palvelutehtävissä toimivista (n=52) 29 henkilöä eli yli puolet (55,8%) osallistui seurakunnan tilaisuuksiin viikoittain. Yli kolmasosa (36,5%) osallistui 2–3 kertaa kuukaudessa seurakunnan tilaisuuksiin. Valtaosa (92,3%) palvelutehtävissä toimivista osallistui erittäin aktiivisesti seurakunnan toimintaan.

KUVIO 14. Palvelutehtävissä toimivien (n=52) osallistumisaktiivisuus seurakunnan tilaisuuksiin

Vastaajista (n=52), jotka eivät toimi palvelutehtävissä, osallistui seurakunnan tilaisuuksiin viikoittain vain seitsemäsosa (13,5%), mutta lähes kolmannes (30,77%) kuitenkin 2–3 kertaa kuukaudessa.

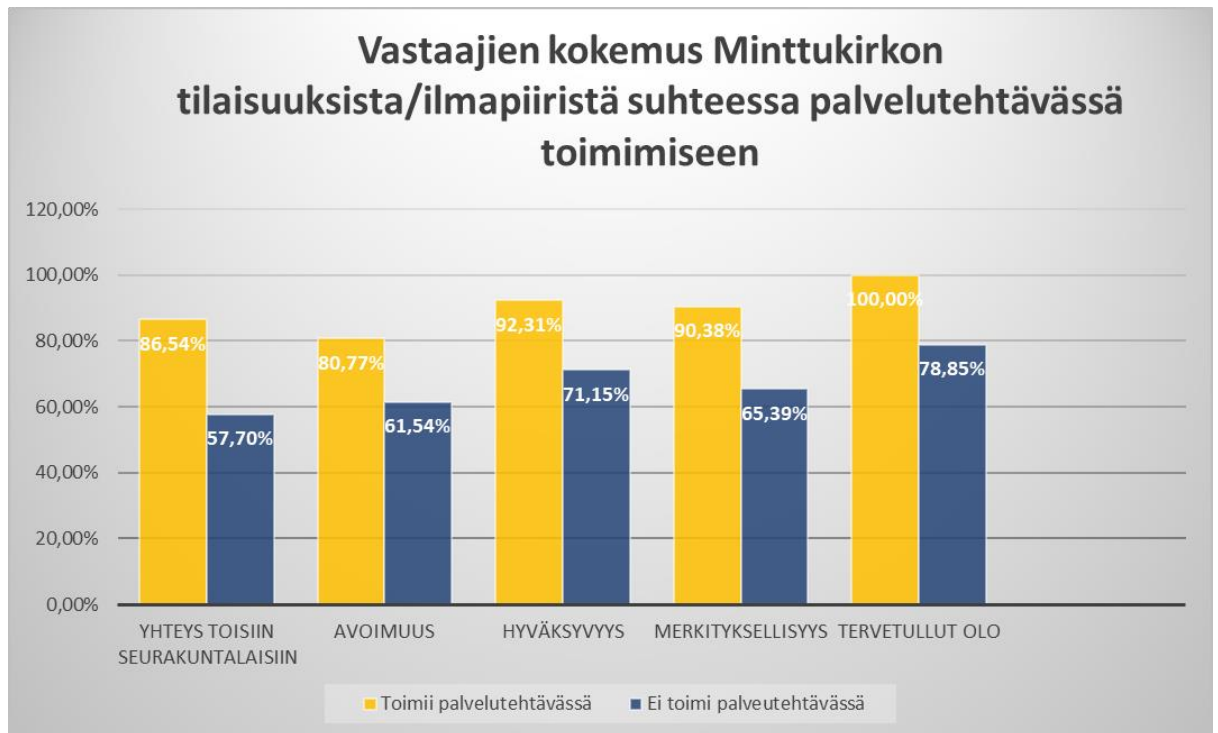

KUVIO 15. Palvelutehtävissä toimimattomien (n=52) osallistumisaktiivisuus seurakunnan tilaisuuksiin

6.6.1 Kokemus seurakunnan tilaisuuksista ja ilmapiiristä suhteessa palvelutehtävissä toimimiseen

Minttukirkon tilaisuuksia ja ilmapiiriä arvioitiin kyselyssä asteikolla: *erinomainen, hyvä, tyydyttävä ja huono*. Kun kysyttiin palvelutehtävissä toimivien (n=52) kokemusta Minttukirkon tilaisuuksista/ilmapiiristä, palvelutehtävissä toimivista suurin osa (86,54%) koki *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin hyväksi tai erinomaiseksi*. Niistä vastaajista, jotka eivät toimineet palvelutehtävissä (n=52) vain hieman yli puolet (57,7%) koki *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin hyväksi tai erinomaiseksi*. Vastaajat saivat myös arvioida seurakunnan tilaisuuksien tai ilmapiirin *avoimuutta*, ja tuloksista oli havaittavissa, että palvelutehtävissä toimivista lähes kaikki (80,77%) kokivat seurakunnan tilaisuuksien tai ilmapiirin *avoimuuden hyväksi tai erinomaiseksi*. Palvelutehtävissä toimimattomista vastaajista *avoimuuden* koki *hyväksi tai erinomaiseksi* hieman useampi kuin joka toinen (61,54%).

Hyväksyvyyden seurakunnan tilaisuuksissa tai ilmapiirissä arvioi palvelutehtävissä toimimattomista vastaajista *hyväksi tai erinomaiseksi* hieman yli kaksi kolmasosaa (71,15%), kun taas palvelutehtävissä toimivista suurin osa (92,31%) koki *hyväksyvyyden hyväksi tai erinomaiseksi*. Seurakunnan tilaisuuksien tai ilmapiirin *merkityksellisyyden* arvioi *hyväksi tai erinomaiseksi* suurin osa (90,38%) palvelutehtävissä toimivista vastaajista. Palvelutehtävissä toimimattomista hieman alle kaksi kolmasosaa (65,39%) arvioi *merkityksellisyyden hyväksi tai erinomaiseksi*. Huomionarvoista on, että kaikki palvelutehtävissä toimivat vastaajat (100 %) kokivat *olonsa tervetulleeksi (erinomainen tai hyvä)*. Niistä, jotka eivät toimineet palvelutehtävissä, koki *olonsa tervetulleeksi* hieman harvempi (78,85%). Vertailussa (KUVIO 16) on laskettu yhteen vaihtoehdot *erinomainen ja hyvä*.

KUVIO 16. Jäsenkyselyyn vastanneiden (N=104) kokemus (erinomainen/hyvä) Minttukirkon tilaisuuksista/ilmapiiiristä suhteessa palvelutehtävissä toimimiseen

6.6.2 Palvelutehtävissä toimimisen vaikutukset seurakuntayhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen

Kun kysyttiin, millä tavoin palvelutehtävissä toimiminen vaikutti seurakuntayhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen vastaajat (n=43) kertoivat, että palvelutehtävien kautta toisiin seurakuntalaisiin tutustui helpommin ja yhteisöllisyyden kokeminen vahvistui sitä kautta. ”Palvelutehtävän kautta oppii tuntemaan seurakuntalaisia ja näin seurakuntayhteys ja yhteisöllisyys on paljon antoisampaa!”

Palvelutehtävissä toimiminen myös lisäsi merkittävästi omaa viihtyvyyttä ja koettiin, että seurakuntaan oli mukava tulla, kun on tuttuja joiden kanssa jakaa elämäänsä. ”Palvelutehtävissä toimiminen saa koko seurakunnassa käymisen tuntumaan huomattavasti mielekkäämmältä kuin pelkän penkikulutuksen. Siinä myös tutustuu ihmisiin työtoveruuden kautta.” Yhdessä toimiminen lisää sosiaalisia kontakteja, luo mahdollisuuksia kokemusten vaihtamiseen, sekä asioiden jakamiseen rukouksin. ”Sillä on suuri merkitys, on suuri

merkitys toimia upeiden ihmisten kanssa ja jakaa kokemuksia sekä kokea yhteisöllisyyttä.”

Palvelutehtävissä toimiminen näytti lisäävän merkityksellisyyden tunnetta, sekä vahvistavan joukkoon kuulumisen tunnetta. ”Palvelutehtävissä toimiminen saa minut tuntemaan olevani osa yhteisöä, ei vain ulkopuolinen tilaisuuksiin osallistuja. Yhdessä tekeminen on myös opettanut minua tuntemaan toisia seurakuntalaisia. Tunnen myös olevani paremmin hyväksytty osaksi porukkaa, kun teen jotakin yhteiseksi hyväksi.” Joidenkin vastausten mukaan palvelutehtävissä toimiminen myös vahvisti seurakuntaan sitoutumista. ”Kun on jossain työmuodossa mukana niin ei ole niin irrallinen olo ja siten kokee enemmän sitoutuneen seurakuntayhteyteen.”

Palvelutehtävien kautta saattoi myös kokea olevansa osa Kristuksen ruumiista. ”On mahdollisuus tuntea osallisuutta ja osuutta Kristuksen ruumiiseen. Voimaannuttavaa henkisesti ja hengellisesti. Mahdollisuus tutustua syvemmin ja ystävyyttä.” Vastauksista tuli myös esille, että palvelutehtävissä toimiminen auttoi vastaajia kasvamaan uskossa. ”Saa intoa omaan uskonelämään.”

Muutama vastaaja kuitenkin koki, että palvelutehtävä vaikutti yhteisöllisyyden kokemiseen vain vähäisesti tai heikosti. Eräässä vastauksessa todettiin, että palvelutehtävät eivät kuitenkaan aina tukeneet muihin seurakuntalaisiin tutustumista.

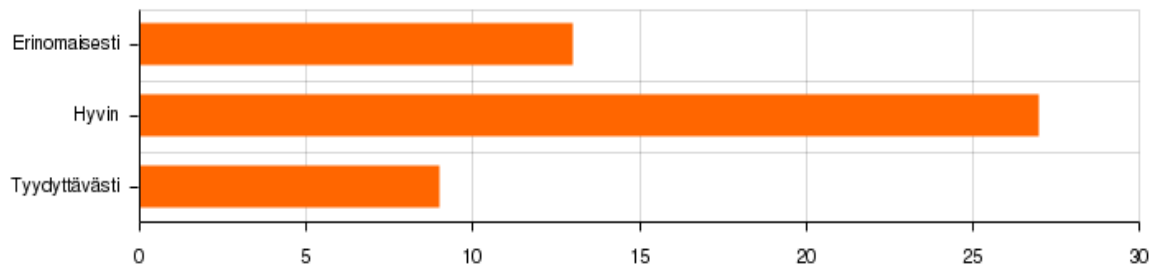
Ei siinä ole aikaa tutustua henkilöihin. ”Vanhat konkarit” tuntuvat olevan hyvää pataa, uuden on vaikea tunkeutua porukkaan omana itsenään, kun vanhoilla on jo vakiintuneet suhteet toisiinsa ja yhteiset, vuosia yhdistäneet jutut. Harva on kiinnostunut edes kyselemään yhtään mitään siitä, kuka sinä olet, mistä tulet ja mikä sinua kiinnostaa elämässä.

Joskus palvelutehtävistä tuli myös velvoittava asia seurakunnan tilaisuuksiin osallistumisessa. Eräässä vastauksessa todettiin, että, ”se pakottaa tulemaan vähintään kerran kuussa jumalanpalvelukseen.”

6.6.3 Palvelutyössä toimivien tukeminen

Vastaajilta, jotka toimivat Minttukirkon palvelutyössä, kysyttiin mielipidettä siitä, miten hän sai tukea palvelutyössään? Vastausvaihtoehdot olivat: *erinomaisesti*, *hyvin*, *tydyttävästi* tai *huonosti*.

Kysymykseen vastanneista (n=49) yli puolet (55,1%) palvelutyössä toimivista ilmoitti, että heitä tuetaan tehtävässään *hyvin*.

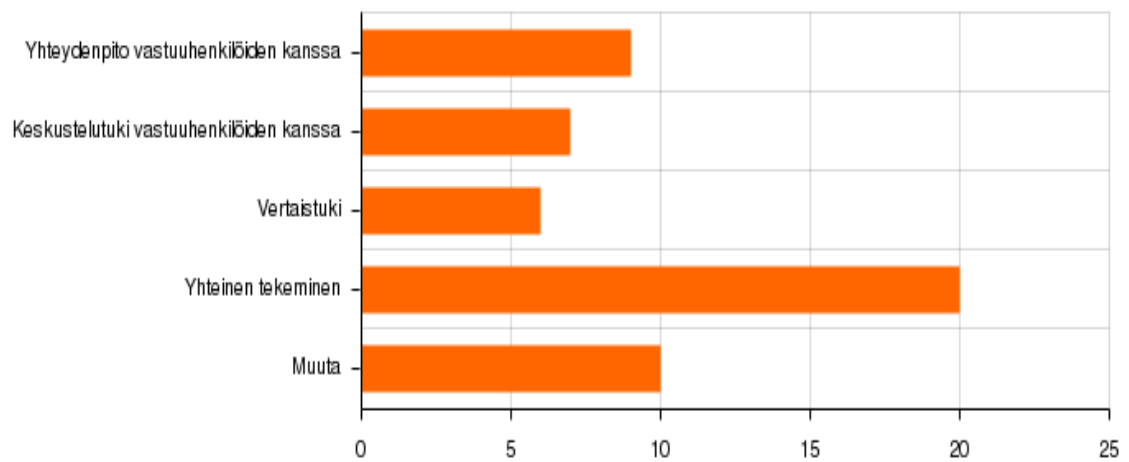

KUVIO 17. Palvelutyössä toimivien vastaajien (n=49) kokemus tehtävässä tukemisesta

6.6.4 Palvelutyössä toimivien toiveita lisätuesta

Niiltä vastaajilta, jotka toimivat Minttukirkon palvelutehtävissä, kysyttiin, millaista lisätukea toivottiin. Vastausvaihtoehdot olivat: *Yhteydenpito vastuuhenkilöiden kanssa*, *keskustelutuki vastuuhenkilöiden kanssa*, *vertaistuki*, *yhteinen tekeminen* ja *muuta, mitä*. Vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon.

Kaikista kysymykseen vastanneista palvelutyössä toimivista (n=39) yli puolet (51,3%) toivoi *yhdessä tekemistä*.

KUVIO 18. Mitä lisätukea palvelutyössä toimivat vastaajat (n=39) toivoisivat

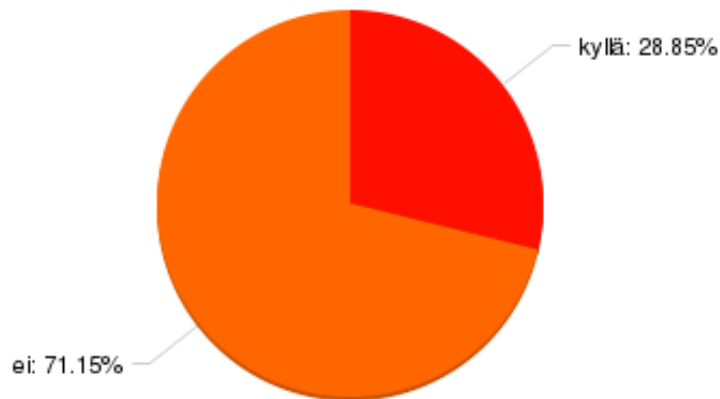
Lisäksi vastaajat toivoivat seuraavia asioita:

- Rukousta (2), yhteinen rukous, rukoustuki
- Ei tarvetta (4) ”Tällä hetkellä saan riittävästi tukea”, “En oikein edes tiedä tarvitseeko. Ehkä kiitollisuus?”, “Kaikki toimii” ”Yhdessä palveleminen antaa sinällään tuen”
- Koulutusta/seminaarit (3), eri palvelumuotoihin liittyen, “Apua kutsumuksessa kasvamiseen” ”Vastuuhenkilön ja selkeän määritelmän vastuuden jakaantumisesta”
- Pienryhmää lähelle kotia (1)
- Tavallista yhdessäoloa, ei vain työn touhussa (1)
- Yhdessä palveleminen antaa sinällään tuen (1)

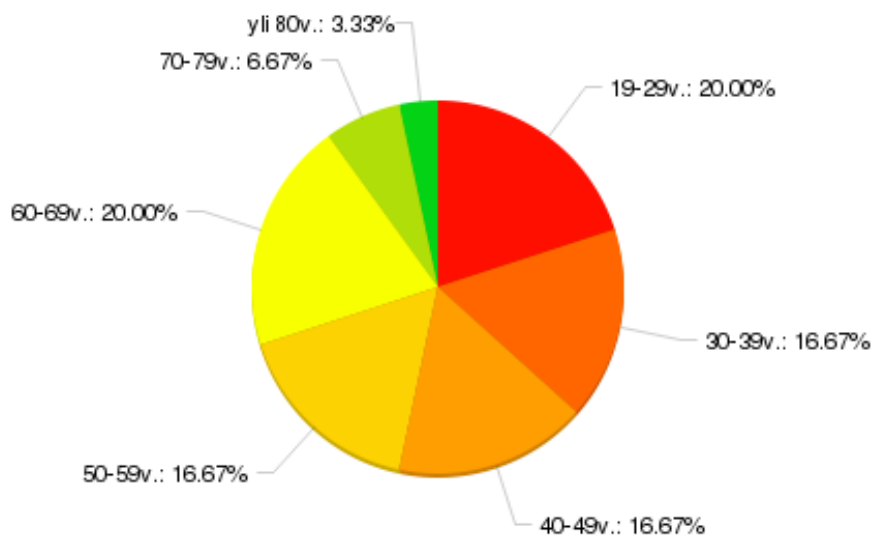
6.6.5 Palvelutehtävistä kiinnostuneisuus

Lisäksi kaikilta vastaajilta (N=104) kysyttiin kiinnostusta lisätiedon saamiseksi seurakunnan palvelutehtävistä? Vastaja sai valita vaihtoehdoista *kyllä* tai *ei*. Kyselyyn vastaajista lähes kolmannes (28,8%) oli kiinnostunut saamaan lisätietoa palvelutehtävistä.

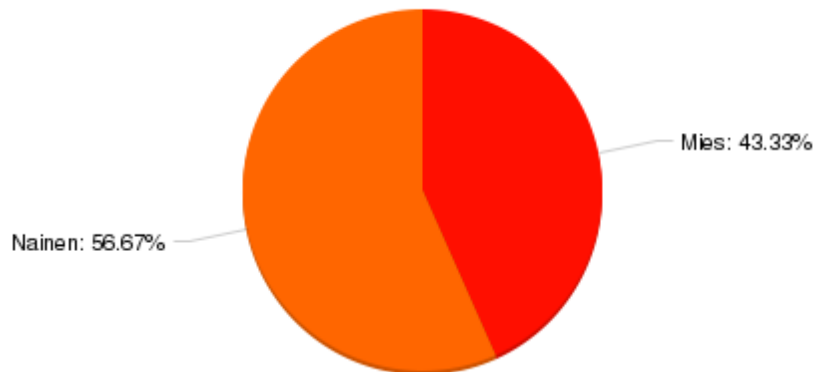
KUVIO 19. Palvelutehtävistä kiinnostuksen (N=104) jakauma

Eniten lisätietoa toivottiin 19–29-vuotiaiden, sekä 60–69-vuotiaiden ikäryhmistä, vähiten yli 70-vuotiaiden ikäryhmistä.

KUVIO 20. Lisätietoa haluavien (n=30) ikäjakauma

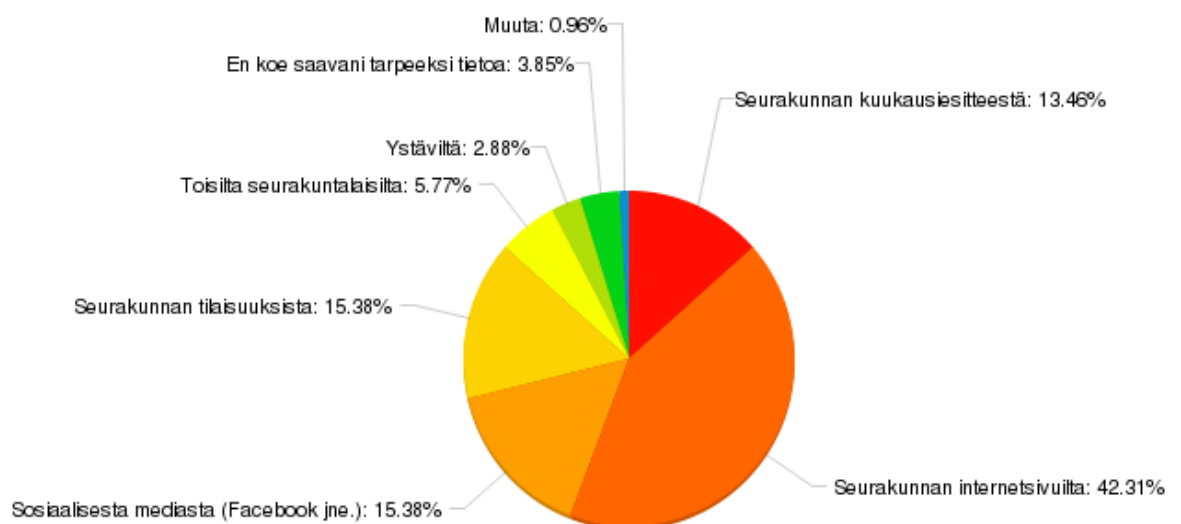
Palvelutehtävistä kiinnostuneista hieman yli puolet oli naisia (56.7%), mutta ero ei ollut merkittävä, sillä kyselyyn vastanneista enemmistö oli naisia (68,27%).

KUVIO 21. Lisätietoa haluavien (n=30) sukupuolijakauma

6.7 Seurakunnan viestintä

Seurakunnan jäseniltä kysyttiin, millä tavoin he saivat parhaiten tarvitsemansa tiedot seurakunnan toiminnasta ja tapahtumista? Vastaja sai valita yhden useammasta vaihtoehdosta: *Seurakunnan kuukausiesitteestä, seurakunnan internetsivuilta, sosiaalisesta mediasta (Facebook jne.), seurakunnan tilaisuuksista, toisilta seurakuntalaisilta, ystäviltä, muualta, mistä?* tai *En koe saavani tarpeeksi tietoa.*

KUVIO 22. Millä tavoin vastaajat (N=104) saivat parhaiten tietoa seurakunnan toiminnasta ja tapahtumista

Lähes puolet vastaajista (42,3%) sai parhaiten tietoa seurakunnan toiminnasta ja tapahtumista *seurakunnan internetsivuilta*. Seuraavaksi parhaiten tietoa saatiin *seurakunnan tilaisuuksista* (15,4%) sekä *sosiaalisesta mediasta* (15,4 %). Neljänneksi parhaiten tietoa saatiin *seurakunnan kuukausiesitteestä* (13,5%), viidenneksi eniten *toisilta seurakuntalaisilta* (5,8%) sekä *ystäviltä* (2,9%). Vain 3,9% prosenttia vastaajista vastasi, *ettei saanut riittävästi tietoa*. Yhdessä vastauksessa oli lisäksi maininta muuta- lisäkentässä siitä, että vastaaja sai tietoa vain postitse tulevalla kirjeellä.

Lopuksi avoimella kysymyksellä kysyttiin, miten seurakunnan viestintää voitaisiin parantaa. Kysymykseen vastasi lähes puolet vastaajista (46,2%) eli 48 vastaajaa.

- Nettisivut ajan tasalle (13 kpl) “Nettisivulla voisi olla paremmin jo etukäteen tietoa parin seuraavan kuukauden erityisistä tapahtumista, mikä helpottaisi suunnittelua.” “Nyt nettisivut saavat surulliseksi, siellä näyttää siltä, että seurakuntamme on sammumassa.” “Nettisivujen etusivulla on aika niukasti infoa. Siinä voisi olla useammista viikon tilaisuuksista maininta ja tervetuloivotus, nyt siinä mainostetaan lähinnä vain sunnuntain jumalanpalvelusta.” “Internetsivuilla voisi olla enemmän sisältöä. Vähintään ajantasainen tapahtumakalenteri. Mutta myös esim. opetuskirjoituksia, uutisia/kuulumisia, blogitekstejä, tms. Olisi kiva, jos sunnuntaikokousten puhujien näyttämät ppt-kalvot olisivat jossakin saatavilla. Mahdollisesti myös kokoukset nauhoitettuna, niin että nekin jotka eivät pääse paikalle voisivat kuunnella niitä.” “Nettisivut voisivat olla enemmän 'ajankohtaiset', päivittyisivät säännöllisesti sisältäen myös vähemmän 'virallista' asiaa.” ”Aktiivisuus sosiaalisessa mediassa ja internetissä. Päivitetyt nettisivut” “Pidettäisiin huolta siitä, että mitä yläsalissa tiedotetaan kokouksen aikana alussa, keskellä tai lopuksi, olisi myös painettuna tekstinä joko nettisivulla tai sähköpostissa. Nyt on liian usein niin, ettei tieto saavuta ja kommentti on "te ette tainneet olla paikalla kun tästä puhuttiin" “Esimerkiksi Mukulakirkon toiminnasta voisi tiedottaa, silloin kun sellaista ei ole, eikä valheellisesti laittaa tiedotuksiin, että sellainen on, kun sellaista ei ole.”
- Viestintään oltiin myös tyytyväisiä (9 kpl) “Kuukausiohjelma paperilla saatavana kirkolta.” “Paperinen kuukausiesite on hyvä! Seurakunnassa ihmisiä jotka eivät käytä internettiä, myös tämä väestön ryhmä on huomioitava.”

- Viikkokirje/kuukausikirje sähköpostitse, seurakuntainfo sähköpostitse muutaman kerran vuodessa (6 kpl)
- Seurakuntalehti (Mintun viesti) (6 kpl) “Toivoisin edes pari kertaa vuodessa ilmestyvää seurakunnan tiedotuslehteä, jossa kerrottaisiin jäsenkuulumiset yms.” “Oma lehti, kuten aikoinaan oli Mintun viesti” “Mintun viesti muilla paikkakunnilla asuville.” “Jotenkin yhteisöllisempää viestintää, ja kenties kooten myös seurakuntalaisten lahjoja siihen ja sisällön tuottamiseen; joku yhteinen juttu, ei vain ‘pulpetista penkkiin’”
- Lisää aktiivisuutta sosiaalisessa mediassa (5 kpl)
- Lehti-ilmoituksia paikallislehtiin (4 kpl) “Ilmoitukset tilaisuuksista myös lehtiin (esim. paikallis-ilmais-lehteen), jotta erityisesti srk:n ulkopuolisetkin saavat tietää niistä ja että Minttukirkko on ylipäätään olemassa.” “Jos on (isoja) tilaisuuksia ilmoitus lehteen edes joskus.”
- Seurakunnan tilaisuudet (PowerPoint- tiedote), muistuttelut tapahtumista (3 kpl)
- Tiedotus erikoisemmista tapahtumista hyvissä ajoin ja säännöllisesti. (3 kpl)
- Henkilökohtaiset yhteydenotot esimerkiksi soitot ja vierailut (3 kpl)
- Kirje kotiin (2 kpl)
- Sisäinen viestintä (2 kpl)
- Ulko-oveen iso kuukausiesite/kokousjuliste tarpeeksi suurella fontilla (2 kpl)
- Flyer (1 kpl)
- “TV7-lehti jako, jonka sisään voisi laittaa srk:n toiminnasta kertovan viikko- tai kuukausiohjelman. Lehteä voisi jakaa ympäristön asukkaille.” (1 kpl)
- Palaute onnistuneista tapahtumista on kiinnostavaa (1 kpl)
- Ei osaa sanoa (1 kpl)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tarkastellaan tärkeimpiä tutkimustuloksia Vantaan Minttukirkon jäsenkyselystä suhteessa opinnäytetyön tavoitteisiin. Opinnäytetyön yksi tärkeimmistä tavoitteista oli selvittää *miten yhteisöllisyys ja osallisuus toteutuvat seurakunnassa*. Kyselyyn osallistuneiden seurakuntalaisten vastausten perusteella tarkasteltiin, miten yhteisöllisyys ja osallisuus toteutuivat Vantaan Minttukirkolla. Lisäksi selvitettiin: *Miksi yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen on tärkeää? Mitkä asiat tukisivat osallisuutta oman seurakunnan toiminnassa? Mitkä seurakunnan työmuodot ja toiminta tällä hetkellä tukevat yhteisöllisyyttä? Miten palvelutehtävissä toimiminen vaikuttaa seurakuntayhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen? Kokevatko palvelutehtävissä toimivat saavansa riittävästi tukea työssään? Miten hyvin seurakunnan viestintä tavoittaa seurakuntalaisia?*

Kyselyn kautta saatujen vastausten avulla kartoitettiin myös, miten Minttukirkko oli onnistunut vastaamaan seurakuntalaisten tarpeisiin erilaisten työmuotojen kautta. Kyselytutkimuksen tulosten pohjalta arvioitiin myös, miten Vantaan Minttukirkolla oli onnistuttu vapaaehtoisten tukemisessa ja kuinka hyvin seurakunnan viestintä oli tavoittanut seurakuntalaisia.

Opinnäytetyön tavoitteiden sekä vaikuttavuuden kannalta kyselyyn saatiin riittävä määrä vastauksia. 280:sta lähetetystä kyselylomakkeesta vastauksia saatiin 111:lta seurakunnan jäseneltä, joten kyselyyn vastasi enemmän kuin kolmannes (39,6%) kyselyn saaneista. Myös lopullista vastaajamäärää eli kyselyn hyväksytysti loppuun asti suorittaneiden määrää eli 104:a vastaajaa (37,1%) voidaan pitää opinnäytetyön tutkimustulosten kannalta onnistuneena.

7.1 Seurakunnan toimintaan osallistuminen

Kyselyn tulosten perusteella *yhteyden kokeminen toisiin* seurakuntalaisiin oli yksi merkittävimmistä asioista, joka todennäköisesti lisäisi osallistumisaktiivisuutta seurakunnan toimintaan. Kaikissa ikäryhmissä *yhteyden kokeminen toisiin* oli kolmen tärkeimmän

asian joukossa. Alle 30-vuotiaiden ikäryhmästä suurin osa (81,8%) piti *yhteyden kokemista* tärkeimpänä asiana ja yli 60-vuotiaistakin lähes kolmannes (36,1%). Tulokset tukivat Thitzin (2013, 127) näkemystä siitä, että ihmisillä on luontainen tarve olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa sekä olla osa yhteisöä. Yksilökeskeisyys ja perinteisten arvojen heikkeneminen eivät ole kuitenkaan pystyneet tätä ihmisen perustarvetta muuttamaan. Henttosen ja Thitzin (2016, 109–110) mukaan ihmiset tarvitsevat yhteisöä, jossa he voivat turvallisesti kasvaa sekä rakentaa identiteettiään. Yhteisöön kiinnittymisen edellytyksenä on kuitenkin vuorovaikutuksellinen suhde toisten jäsenten kanssa, sillä pelkkä nimellinen jäsenyys ei yksinään kiinnitä yhteisöön.

Yhteyden kokemisen lisäksi muita osallistumisaktiivisuutta lisääviä asioita voisivat kaikkien vastaajien mukaan olla *raamatunopetus* sekä *eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet*. Kaikki yli 30-vuotiaat valitsivat *raamatunopetuksen* osallistumisaktiivisuutta lisääväksi asiaksi. Kanerva (2006, 187) sanookin, että hengellinen yhteisö täyttää paitsi yhteisöllisyyden kaipuuta, mutta vastaa samalla hengelliseen kaipuuseen. Erilaisten elämäntilanteiden lisääntyessä hengellisen yhteisön tulisi yhä pitää kiinni muuttumattomasta sanomastaan (Kirkkohallitus 2014, 13–14). Tutkimusten mukaan konservatiivinen käsitys kirkon tehtävästä vahvisti kristillistä jumalauskkoa (Ketola 2016, 61). Verkoston vastuuhenkilön haastattelussa (2017) huomioon otettavaa oli, että *raamatunopetus* sekä *yhteys muihin seurakuntalaisiin* olivat myös Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä niitä asioita, jotka saivat osallistumaan toimintaan.

7.2 Seurakuntalaisten kokema yhteisöllisyys

Tuloksista voidaan havaita, että yhteisöllisyyttä ja osallisuutta seurakunnan toiminnassa tukivat erityisesti *jumalanpalvelukset*, jonka valitsi suurin osa (71,2%) vastaajista ja *kirkkokahvit*, jonka valitsi vähän yli puolet (60,6%) vastaajista. Kolmanneksi yleisin valinta oli *pienryhmätoiminta*, jonka valitsi lähes puolet (46,2%) vastaajista. Lisäksi lähes kolmasosa (35,6%) vastaajista koki, että *lapsityö* lisäsi *yhteisöllisyyttä* ja *osallisuutta* seurakunnassa. Vastauksista voitiin havaita, että Minttukirkon jäsenille oman jumalasuhteen hoitaminen oli tärkeää, ja seurakuntaan haluttiin tulla vahvistumaan hengellisesti sekä kohtaamaan Jumalaa. Lisäksi vastauksista tuli esille, että jumalanpalveluksen yhteydessä

järjestettävät *kirkkokahvit* vahvistivat yhteisöllisyyden kokemusta toisten seurakunnan jäsenten kanssa.

Vantaan Minttukirkon pastorin Jani Alangon (henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2018) mukaan seurakunnan *pienryhmät* mahdollistavat syvemmän yhteyden kokemista toisten seurakuntalaisten kanssa. Myös elämän kipupisteiden jakaminen on Alangon mukaan helpompaa *pienryhmissä*, pienen ja tutun porukan keskellä. Kyselyn tulokset tukevat Alangon kertomaa, koska vastaajista lähes puolet koki *pienryhmätoiminnan yhteisöllisyyttä* ja *osallisuutta* lisäävänä asiana. Kanerva (2006, 188) kuvaa *pienryhmätoimintaa* Jeesuksen jalanjäljissä kulkemisena ja Jumalan valtakunnan eteenpäinviemisenä. Jeesus kutsui opetuslapsensa elämään läheisessä suhteessa kanssaan, sekä yhdessä jakamaan arkipäivän ilot ja surut, eli käsittelemään tavalliseen elämään liittyviä kysymyksiä. Arjen keskeltä nousevat kysymykset liittyivät sekä inhimilliseen elämään että iankaikkisuuteen ja Jumalan tahtoon. Kanerva kuvaakin, että samaa tietä kulkiessaan ja keskinäisessä yhteydessä opetuslapset kasvoivat, paitsi lähimmäisinä, myös valmistautuivat jatkamaan Kristuksen työtä.

7.3 Seurakunnan tilaisuudet ja ilmapiiri yhteisöllisyyden perustana

Yhteys toisiin seurakuntalaisiin koettiin *hyväksi* tai *erinomaiseksi* nuorten aikuisten eli 19–29-vuotiaiden vastaajien ikäryhmässä (90,91%), 60–69-vuotiaiden (86,36%) sekä yli 80-vuotiaiden (83,33%) vastaajien joukossa. Vähiten *yhteyttä toisiin seurakuntalaisiin* kokivat 40–49-vuotiaat sekä 70–79-vuotiaat vastaajat, joiden keskuudessa vain puolet (50%) koki *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin hyväksi* tai *erinomaiseksi*. Thitz (2013, 142–143) toteaa, että seurakuntien haaste on siinä, miten seurakuntalaisten osallisuutta yhteisössä todella mahdollistetaan. Yhteisöön kiinnittymiseen ja yhteisöllisyyteen liittyy olennaisena osana yhteys muihin yhteisössä oleviin ihmisiin, jonka keskiössä ovat läheiset ihmissuhteet sekä yhdessä jaetut tunteet.

Avoimuus arvioitiin *erinomaiseksi* tai *hyväksi* seurakunnan tilaisuuksissa yleisimmin 60–69-vuotiaiden, yli 80-vuotiaiden sekä 19–29-vuotiaiden vastaajien ikäryhmässä. *Avoimuus* koettiin *huonoksi* tai *tyydyttäväksi* erityisesti 70–79-vuotiaiden (75%) vastaajien parissa. Myös seurakunnan tilaisuuksien/ilmapiirin *hyväksyvyys* koettiin enemmistön

(81,7%) mielestä *erinomaiseksi* tai *hyväksi*. 60–69-vuotiaista sekä yli 80-vuotiaista kaikki (100%) kokivat hyväksyvyyden *erinomaiseksi* tai *hyväksi*. Vain vähän yli puolet 40–49-vuotiaista (64,38%) sekä 70–79-vuotiaista (62,5%) vastaajista arvioi hyväksyvyyden seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä *hyväksi* tai *erinomaiseksi*. Nivala ja Ryynänen (2013, 27) toteavatkin, että pelkkä nimellinen kuuluminen yhteisöön sekä yhteisön toimintaan osallistuminen eivät yksistään riitä osallisuuden kokemiseen, vaan tarvitaan tunne siitä, että kuuluu yhteisöön. Tärkeää on, että ihminen kokee yhteisössä tullessa kuulluksi, nähdyksi sekä arvostetuksi juuri omana itsenään.

Merkityksellisyyden arvioivat *hyväksi* tai *erinomaiseksi* lähes kaikki (90,91%) 19–29-vuotiaat sekä 60–69-vuotiaat vastaajat. Myös suurin osa yli 80-vuotiaiden (83,34%) sekä 30–39-vuotiaiden (80,96%) vastaajien ikäryhmistä oli arvioinut *merkityksellisyyden* *hyväksi* tai *erinomaiseksi*. Seurakunnan tilaisuuksia ja ilmapiiiriä arvioi itselleen vähemmän (*huono* tai *tydyttävä*) merkitykselliseksi 70–79-vuotiaat (50%) sekä 40–49-vuotiaat (42,85%) vastaajat. Thitz (2013, 136) toteaa, että seurakunnan merkityksellisyys korostuu erityisesti silloin, kun elämäntilanteet muuttuvat esimerkiksi muuton, puolison kuoleman tai eläkkeelle jäämisen vuoksi. Seurakunnalla ja sen toiminnalla onkin tärkeä merkitys yksinäisyyden poistamisessa. Kuunteleminen ja jakaminen ovat seurakunnan toiminnan kannalta keskeisiä asioita, ja ne korostuvat erityisesti diakoniatyössä.

Vastausten perusteella seurakuntalaisista suurin osa (89,4%) koki seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä olonsa *erinomaisen* tai *hyvin tervetulleeksi*. 19–29-vuotiaista, 60–69-vuotiaista sekä yli 80-vuotiaista kaikki (100%) kokivat tilaisuuksissa/ilmapiiirissä olonsa *hyvin* tai *erinomaisen tervetulleeksi*. Thitz (2013, 130) korostaa paikallisen yhteisön merkityksen tärkeyttä ihmisen identiteetin muodostumisessa. Vuorovaikutuksessa oleminen toisten yhteisön jäsenten kanssa auttaa ihmistä jäsentämään elämäänsä, sekä rakentamaan identiteettiään. Ihmisen kokema yksinäisyys, ja siitä aiheutuva arvottomuuden tunne, voivat olla elämän suurimpia kipupisteitä. Jos ihminen ei löydä yhteyttä toisiin, voi se pahimmillaan johtaa syvälle yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemiseen. Merkityksellisyyden kokemisen kannalta tärkeää on löytää yhteisö, joka ottaa ihmisen ilolla vastaan, mutta myös pitää hänestä kiinni.

Tuloksia tarkastellessa voitiin havaita, että 40–49-vuotiaiden ja 70–79-vuotiaiden vastaajien ikäryhmässä oli eniten tyytymättömyyttä seurakunnan tilaisuuksien tai ilmapiiirin

avoimuuteen, hyväksytyyteen ja merkityksellisyyteen liittyen. Edellä mainituissa ikäryhmissä puolet vastaajista kokivat *yhteyden toisiin seurakuntalaisiin tyydyttäväksi* tai *huonoksi*. Kaikkiin vastaajiin verrattuna myös *tervetullut olo* seurakunnan tilaisuuksissa/ilmapiiirissä koettiin 40–49-vuotiaiden ikäryhmässä hieman muita vastaajia yleisemmin huonoksi (28,57%) tai tyydyttäväksi (7,14%).

7.4 Seurakuntalaisten kokema osallisuus eri elämäntilanteissa

Kyselyn tuloksista oli nähtävissä, että seurakuntaan osallistumisaktiivisuuteen vaikuttivat myös erilaiset elämäntilanteet. Työelämän kiireellisyys, terveydentila ja korkea ikä selvästi heikensivät seurakuntaan osallistumisen mahdollisuuksia. Erityisesti 30–59-vuotiaiden ikäryhmässä työelämän kiireet vaikuttivat osallistumisaktiivisuutta heikentävästi, mutta myös yli 60-vuotiaiden ikäryhmässä oli havaittavissa samansuuntaisia seikkoja. Lisäksi yli 60-vuotiaat ilmoittivat terveydentilan ja korkean iän vaikeuttavan seurakunnan tilaisuuksiin osallistumista. Jossain määrin Vantaan Minttukirkko oli onnistunut nimenomaan iäkkäiden jäsenten muistamisessa, sillä esimerkiksi seurakunnasta tehtävät vierailut palvelutaloissa ja kotona asuvien vanhusten luokse koettiin tärkeiksi. Thitz (2013, 136) toteaa, että sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen ja yksinäisyyden torjuminen on erityisen tärkeää juuri elämäntilanteiden muuttuessa, jolloin seurakunnalla ja sen toiminnalla on suuri merkitys yksilön elämässä. Kyselyn vastauksista voitiin havaita, että myös yksin elävät tarvitsevat vertaistukea ja mahdollisuutta keskusteluun ja kasvuun, koska esimerkiksi avioeron kokenut voi tuntea huonommuutta suhteessa perheellisiin seurakuntalaisiin.

Vaikutusten ja vaikuttavuuden näkökulmasta katsottuna toteutettu kysely jo sellaisenaan oli merkittävä asia Minttukirkon seurakunnan jäsenille. Kyselyyn osallistumisen kautta jäsenille välittyi tunne siitä, että heitä kuunneltiin ja heidän mielipiteensä ovat tärkeitä seurakunnan toiminnan kehittämisen kannalta. Kirkkohallituksen (2014, 20–21) julkaisussa korostetaan erityisesti kohtaamisen tärkeyttä. On ratkaisevaa, kyetäänkö seurakunnassa kohtaamaan ihmisiä heidän arjessaan. Seurakunnassa tulisi aktiivisesti luoda kontakteja niihin ihmisiin, jotka ovat jääneet kohtaamisen ulkopuolelle. Erilaisten elämäntilanteiden tai taustojen ei tulisi myöskään vaikuttaa siihen, millaista kohtaamista seurakunnassa osakseen saa.

7.5 Osallisuus suhteessa yhteisöllisyyden kokemuksiin

Kyselyn tulokset osoittavat, että palvelutehtävissä toimiminen lisäsi sosiaalisia kontakteja ja helpotti toisiin seurakuntalaisiin tutustumista. Lisäksi palvelutehtävissä toimiminen vahvisti yhteisöllisyyden kokemista, ja teki seurakunnassa käymisen mielekkäämmäksi sekä merkityksellisemmäksi, jolloin se ei jäänyt vain “pelkän penkin kuluttamiseksi”. Lemberg (2006, 9–10) toteaaakin, ettei kirkon tulisi olla “palvelulaitos”, jossa palveluita antavat palkatut työntekijät, vaan jokaisen jäsenen työpanos ja armolahjat tulisi ottaa käyttöön.

Kysyttäessä palvelutehtävissä toimimisen vaikutusta seurakuntayhteyden ja yhteisöllisyyden kokemiseen vastattiin, että palvelutehtävien kautta saattoi tuntea olevansa osa suurempaa kokonaisuutta, osa Kristuksen ruumiista. Tulokset tukevat Lembergin (2006, 9–10) ajatusta siitä, että vapaaehtoistyö antaa kirkolle tai seurakunnalle mahdollisuuden palata juurilleen, ja muotoutua jälleen Kristuksen ruumiiksi, jossa jokaisella jäsenellä on oma paikkansa.

Tuloksista voitiin myös havaita, ettei palvelutehtävissä toimiminen ollut kuitenkaan tae yhteisöllisyyden kokemisen onnistumiselle. Toisinaan uuden vapaaehtoisen oli vaikea päästä porukkaan mukaan, jos esimerkiksi pitkään palvelutehtävissä toimineet tunsivat jo toisensa, jolloin heitä saattoi yhdistää jopa vuosien yhteiset asiat ja kokemukset. Thitz (2013, 135) toteaaakin, ettei yhteisöön kiinnittyminen ole aina helppoa. Voi herätä kysymyksiä: Kuulunko tänne? Olenko riittävän hyvä kristitty? Onko uskoni riittävää? Pysytkö käyttäytymään normien mukaan? Nämä, ja monet muut kysymykset, voivat luoda ahdistusta ja epävarmuutta yhteisöön liittymisessä. Yhteisöön kuulumisella on kuitenkin erityinen merkitys niille, jotka kokevat, ettei yhteiskunta hyväksy heitä tasavertaisina joukkoonsa.

7.6 Palvelutehtävissä toimiminen

Tuloksista voitiin havaita, että vastaajat, jotka toimivat palvelutehtävissä (50%), osallistuivat seurakunnan tilaisuuksien muita aktiivisemmin. Vastaajista (N=104) puolet eli 52 henkilöä kertoi toimivansa Minttukirkon palvelutehtävissä. Palvelutehtävissä toimivista

yli puolet (55,8%) osallistui seurakunnan tilaisuuksiin viikoittain. Niistä vastaajista, jotka eivät toimineet palvelutehtävissä, osallistui seurakunnan tilaisuuksiin viikoittain vain joka seitsemäs (13,5%).

Lisäksi palvelutehtävissä toimivat arvioivat Minttukirkon tilaisuuksia/ilmapiiiriä *avoimuuden, hyväksyvyyden, merkityksellisyyden* sekä *tervetulleen olon ja yhteyden toisiin seurakuntalaisiin* osalta paremmaksi kuin vastaajat, jotka eivät toimineet palvelutehtävissä (50%). Tämän perusteella voidaan sanoa, että palvelutehtävissä toimivat kävivät aktiivisemmin seurakunnassa, sekä arvioivat seurakunnan ilmapiirin paremmaksi kuin ne vastaajat, jotka eivät toimi palvelutehtävissä. Toisaalta palvelutehtävissä toimivat luonnollisesti osallistuivat palvelutehtävien vuoksi enemmän seurakunnan toimintaan, eli palvelutehtävissä toimimisen yhteyttä osallistumisaktiivisuuteen voidaan selittää osittain myös sillä. Thitz (2013, 132) kuitenkin toteaa, että paikallisella seurakunnalla on tärkeä merkitys sosiaalisten suhteiden lisäämisessä, koska osallistuessaan seurakunnan toimintaan ihmisillä on mahdollisuus tutustua toisiinsa ja luoda itselleen tärkeitä suhteita. Seurakunnan toimintaan osallistuminen sekä mahdollisuus toisen tukena toimimiseen myös vahvistavat yhteisöön kuulumista.

Minttukirkon palvelutehtävissä toimivista vastaajista yli puolet (54,0%) vastasi, että heitä oli tuettu palvelutyössä hyvin. Palvelutehtävissä toimivista vastaajista yli puolet (52,5%) toivoi palvelutyön tukemiseksi yhteistä tekemistä toisten vapaaehtoisten kanssa, jolloin tehtäisiin yhdessä jotakin muuta palvelutyön ulkopuolella. Vastauksista voitiin havaita, että joissakin tapauksissa palvelutyöstä saattoi tulla taakka, jolloin paikalle “raahauduttiin” kuukausittain vain, koska niin oli luvattu. Savolainen (2006, 44) toteaaakin, ettei vapaaehtoisena toimimisen tulisi olla jatkuvaa joustamista ja suorittamista. Savolaisen mukaan vapaaehtoisen tulisi saada itse päättää palvelemisestaan sekä työn tauottamisesta, ja olla välillä vuorostaan myös vastaanottava osapuoli, jolloin seurakunnan tehtävä on huolehtia vapaaehtoisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisäksi hengellisestä kasvusta.

7.7 Seurakuntalaisten toiveita seurakunnan uusiksi työmuodoiksi

Vastauksista tuli esille, että Minttukirkolle toivottiin erityisesti varhaisnuorisotyötä (yläasteikäisille), koska heille suunnattu toiminta puuttui seurakunnasta kokonaan. Vastauksissa kuvailtiin, että pyhäkoulussa käydään 12-vuotiaaksi asti, jonka jälkeen varhaisnuorten ikäryhmälle ei ole esimerkiksi omaa opetusta sunnuntaikokouksen aikana. Lisäksi varhaisnuorille toivottiin tyttö- ja poikakerhoja, sekä harrastekerhoja, joissa lapset voisivat tutustua toisiinsa paremmin.

Lähes kaikissa ikäryhmissä toivottiin miehille yhteistä toimintaa, jota voisi olla esimerkiksi kerran kuukaudessa. Toiminta voisi muodostua jonkin harrastuksen tai ulkoilun ympärille, jolloin mukaan olisi helppo tulla, vaikka ei olisikaan uskossa. Miehille toivottiin myös matalan kynnyksen kerhoa, jossa olisi hengellinen osio mukana. Alle 30-vuotiaat toivoivat yhteisiä nuorteniltoja yhteistyössä toisen seurakunnan kanssa.

Verkoston vastuuhenkilön mukaan eri teemojen ja kiinnostuksen kohteiden ympärille syntyneet niin sanotut yhteisötapaamiset auttoivat ihmissuhteiden muodostumisessa. Verkostossa tämän tyyppistä toimintaa olivat esimerkiksi Alfa, tiede- tai puutarharyhmät. Haastattelussa tuli esille, mitä enemmän ihmisillä ylipäätään on ihmissuhteita seurakunnassa, sitä enemmän on jaettavaa ja mahdollisuuksia uusien keskusteluyhteyksien syntymiselle. (Haastattelu 2017)

Moni vastaaja toivoi rukouselämään liittyvää toimintaa, kuten esimerkiksi rukouskokouksia, joissa keskityttäisiin enemmän rukoukseen. Vantaa rukoilee-tyyppisiä rukouskokouksia toivottiin myös omaan seurakuntaan, sekä ylistys- ja rukoustilaisuuksia, joissa saisi olla vapaasti Jumalan läsnäolossa. Yhtenä ehdotuksena oli toive rukouspuhelinpalvelun aloittamista.

Toiveita liittyi myös raamatunopetukseen. Opetusta toivottiin niin arjen asioista, kuten lasten kasvatus ja avioliitto- asioista, kuin systemaattistakin Raamatun opetusta: “Sillä se on hengellisen kasvun kannalta elintärkeää niin uusille kuin vanhemmillekin uskoville. Meille tulisi juurtua todellisuus Jumalan luonteesta ja uudesta identiteetistä. Sen jälkeen muutkin asiat alkavat avautua ihan eri tavalla.” Kirkkohallituksen (2014, 16) julkaisussa

todetaankin, että seurakunnan tehtävä on myös pyrkiä toiminnallaan vahvistamaan jäsentensä hengellistä elämää ja auttaa heitä löytämään oma paikkansa seurakunnassa, sekä rohkaista kutsumaan toisia mukaan tähän yhteyteen. Kristillinen sanoma koskettaa ihmisen jokaista elämän osa-aluetta ja sen vaikutukset ulottuvat paitsi ihmiseen itseensä, mutta myös häntä ympäröivään maailmaan. Seurakunnan tehtävä onkin levittää kristillistä sanomaa kaikkien ihmisten saataville.

Evankeliointi oli yksi niistä asioista, jotka toistuivat monissa vastauksissa seurakunnan uusiin työmuotoihin liittyen. Erityisesti toivottiin ulospäin suuntautuvaa evankeliointia, evankeliointimatkoja, katuevankeliointia, todistuskokouksia ja tilaisuuksien järjestämistä myös seurakunnan ulkopuolella. Vastauksissa tuotiin esille, että seurakunnan yksi erityinen vahvuusalue on musiikki, joten vastauksissa toivottiin esimerkiksi musiikkijuhlaa muualle kuin Minttukirkolla. Lisäksi toivottiin, jonkin tietyn teeman ympärille rakennettuja seminaareja tai teemapäiviä. Verkoston vastuuhenkilön haastattelussa (2017) tuli esille pohdintaa siitä, tulisiko seurakuntien toiminnan olla nykyistä pitkäjänteisempää, sillä yhteisöllisyyttä tapahtui vain vähän kertaluontoisissa tapahtumissa. Haastateltava toi esille myös ajatuksen luentosarjoista, joissa käsiteltäisiin ihmisen elämää koskettavia teemoja, kuten vanhemmuutta ja lastenkasvatusta.

Vastauksista tuli esille huoli syrjäytyneiden nuorten kohtaamisesta, sekä toive sellaisen toiminnan järjestämisestä, jossa nuorilta ei kysyttäisi liikaa, vaan nuori saisi olla oma itsensä. Vastauksissa oli erityistä huolta nuorista, jotka ovat syrjäytyneet esimerkiksi mielenterveysongelmien tai muiden syiden vuoksi. Edellä mainitulla tavalla syrjäytyneet nuoret voivat esimerkin mukaan kokea sunnuntaikokoukset haastavina. Thitzin (2013, 131) mukaan osallistavan yhteisön perusta on ennen kaikkea yhteydessä, osallisuudessa ja jakamisessa, jossa meillä on vastuu toisistamme, ja erityisesti heikompien kuormien kantamisesta.

7.8 Seurakunnan viestintä

Vastausten perusteella Minttukirkon jäsenet olivat pääosin tyytyväisiä seurakunnan viestintään. He kokivat saavansa parhaiten tietoa seurakunnan toiminnasta ja tapahtumista

seurakunnan internetsivuilta. Toiseksi eniten tietoa saatiin sosiaalisen median, sekä seurakunnan tilaisuuksien kautta. Perinteinen kuukausiesite toimi myös viestinnän välineenä, sekä niin sanottu ”puskaradio”. Internetsivuihin toivottiin paljon parannuksia: tilaisuuksista ja tapahtumista olisi hyvä saada tietoa useammalle viikolle/kuukaudelle kerrallaan, joka auttaisi seurakuntalaisia muun muassa omien menojen suunnittelussa. Lisäksi internetsivuille toivottiin opetuskirjoituksia, uutisia/kuulumisia, blogitekstejä, puhujien tilaisuuksissa näyttämiä PowerPoint-dioja sekä kokouksien puheita nauhoitettuna. Vastaajien mielestä aktiivisuutta internetissä ja sosiaalisessa mediassa tulisi lisätä. Vielä toivottiin, että tilaisuuksien ja tapahtumien muutoksista ilmoitettaisiin internetsivuilla, eikä pelkästään seurakunnan tilaisuuksissa.

Kyselyn vastauksista voitiin havaita, että seurakuntalaiset käyttivät aktiivisesti internetiä ja sosiaalista mediaa, sekä arvostivat niiden tärkeyttä seurakunnan viestinnän välineinä. Helander (2013, 24) sanookin, että uudenlainen yhteisöllisyys ei ole vain paikallisesti tapahtuvaa vuorovaikutusta, sillä internetin kehittymisen myötä ihminen voi olla fyysisesti eri paikassa, mutta kokea silti yhteisöllisyyttä toisten kanssa. Tänä päivänä internet tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia kommunikaatioon toisten kanssa ja avaa yhteydet lähes kaikkialle maailmaan. Seurakuntien ei tulisikaan jättää internetin käytön mahdollisuuksia seurakunnan työvälineenä huomiotta. Vantaan Minttukirkon diakoniatyöstä vastaavan pastori Mira Kariluodon (henkilökohtainen tiedonanto 6.2.2018) mukaan myös Minttukirkon jäsenrekisterin tietojen päivittyminen vauhdittui kyselyn lähetysprosessin myötä. Jäsenrekisterin tietojen ajantasaisuus onkin tärkeää seurakunnan ja jäsenten välisessä viestinnässä.

7.9 Jatkotutkimusehdotukset

Verkoston vastuuhenkilön haastattelussa (2017) tuli esille, etteivät perinteiset toimintatavat Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa välttämättä toimi tänä päivänä, vaan tarvittaisiin uudistusta. Haastateltava kyseenalaisti sen, onko seurakuntaan kuulumisen postiosoitteen mukaan hyvä toimintatapa, vai voisiko yhteisöllisyyden kokemisen kannalta olla toimivampaa, jos ihminen saisi itse valita seurakunnan/yhteisön ja toiminnan, johon

liittyä. Haastateltava myös painotti, että seurakunnan toiminnan tulisi olla nykyistä pitkäjänteisempää, ettei tehtäisi vain kertaluonteisia tapahtumia, joissa yhteisöllisyyden kokeminen voi jäädä vähäiseksi.

Haastateltava näki Suomen evankelis-luterilaisen kirkon haasteeksi sen, että palkattuja työntekijöitä on aika vähän seurakunnissa. Lisäksi työntekijöiden aikatauluhaasteiden vuoksi yhteisöllisyyden rakentaminen voi jäädä pitkälti vapaaehtoisten varaan, vaikeivat kaikki pystykään sitoutumaan toimintaan. Yhteisöllisyyden toteutuminen vapaaehtoisten kautta toimii haastateltavan mukaan parhaiten niissä seurakunnissa, joissa seurakuntalaisilla on halu tehdä asioita yhdessä ja viedä eteenpäin hengellistä sisältöä.

Jatkotutkimusehdotus liittyy Verkoston jumalanpalvelusyhteisön toiminnan tutkimiseen laajemmin. Kyselytutkimuksen kautta voitaisiin saada lisää tietoa Verkoston toimintamallin vaikutuksesta seurakuntaan sitoutumisessa. Tutkimuskysymys voisi liittyä esimerkiksi siihen, miten Verkostossa on onnistuttu tavoittamaan erityisesti “ruuhkavuosia” eläviä perheitä. Onko osallisuus toteutunut Verkostossa juuri siksi, että toiminnan yksi periaate on, että kaikki ihmiset ja palvelutehtävät ovat yhtä arvokkaita, jonka seurauksena vapaaehtoisia on monissa seurakunnan vastuutehtävissä. (Verkosto. Mikä Verkosto?).

Lisäksi voisi laajemmin tutkia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vapaaehtoistyötä, sekä kehittää seurakuntalaisten systemaattista opetuslapseuttamista, sillä kirkon ja seurakuntien työ on tulevaisuudessa yhä enemmän vapaaehtoisten varassa. Jokaisen seurakuntalaisen osaaminen ja armolahjat tulisi saada seurakunnan käyttöön, seurakunnan yhteiseksi rakentumiseksi. “Varustaakseen kaikki seurakunnan jäsenet palvelutyöhön, Kristuksen ruumiin rakentamiseen” (Ef. 4:12).

Vantaan Minttukirkon jäsenille toteutetun kyselyn tutkimustulosten pohjalta Vantaan Minttukirkolla on mahdollisuus lähteä kehittämään toimintaansa seurakuntalaisten toiveiden suuntaisesti. Tulevaisuudessa seurakunnan jäsenille voitaisiin suunnata uusi kysely, jonka avulla voitaisiin kartoittaa, mitä vaikutuksia kyselytutkimuksella oli seurakunnan toimintaan. Vantaan Minttukirkon diakoniapastori Mira Kariluoto (Henkilökohdallinen tiedonanto 22.4.2018) toi myös esille seurakuntatyön haasteen palvelutehtävissä toimivien tukemisessa. Työntekijät joutuvat jatkuvasti arvioimaan palvelutehtävissä toi-

mivien jaksamista tehtävissään. Samalla, kun seurakuntalaisia tulisi sitouttaa palvelutehtävissä toimimiseen, on huomioitava seurakuntalaisten kyvyt ja sen hetkiset voimavarat toimia eri palvelutehtävissä. Jatkotutkimusehdotuksena voitaisiin tutkia lisää työntekijöiden ja palvelutehtävissä toimivien jaksamista sekä kehittää työntekijöiden kykyä tunnistaa seurakuntalaisten voimavaroja.

8 POHDINTA

Yhteisöllisyyden merkitys on ajankohtaisempi kuin koskaan suomalaisessakin yhteiskunnassa vaikuttavan yksilökeskeisyyden vuoksi. Kirkkohallituksen (2014, 13–14) mukaan keskeinen haaste liittyy yksilökeskeisyyden ja yhteisöllisyyden väliseen jännitteeseen, jonka keskellä ihmiset elävät. Ratkaisevaa on, niin kirkon kuin kaikkien kristillisten seurakuntien tulevaisuuden kannalta, löytyykö kaivattu yhteys yhteisöllisyyden sekä yksilöllisen ihmisen välille. Lisäksi kirkon olisi kyettävä yhteiskunnan muutosten keskellä pitämään muuttumattomassa sanomassaan. (Kirkkohallitus 2014, 13–14.) Perinteisten arvojen syvempää merkitystä kaivataan, vaikka elämme yksilökeskeisten arvojen aikaa. (Pessi 2010, 93.)

Opinnäytetyömme tavoitteina oli, paitsi tutkia helluntaiseurakunnan jäsenten kokemaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, myös tarkastella yhteisöllisyyttä ja osallisuutta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon näkökulmasta. Yksi opinnäytetyömme haasteista oli se, miten opinnäytetyömme tulokset voitaisiin tuoda evankelis-luterilaisen kirkon kontekstiin. Kirjallisuuskatsauksen sekä tulosten pohjalta voidaan todeta, että yhteisöllisyys ja osallisuus seurakunnassa rakentuvat hyvin samanlaisten asioiden ympärille, kuin mitä olemme opinnäytetyössämme havainneet. Munkkiniemen seurakunta onkin osoittanut kiinnostusta opinnäytetyömme tuloksia kohtaan, ja on mahdollista, että tulokset myös otetaan huomioon Munkkiniemen seurakunnan toiminnan kehittämisessä. Yksi vaikuttavuuteen liittyvä tavoitteemme oli, että opinnäytetyömme tuloksia voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon puolella.

Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuuhenkilö painotti, että yhteisöllisyys on asia, jota seurakuntien kannattaa kehittää. Toiminnassaan seurakuntien ei tulisi pyrkiä vain siihen, että ihmisiä saadaan tulemaan tilaisuuksiin, vaan työntekijöillä tulisi myös olla halu vaikuttaa niiden ihmisten elämään, jotka sinne tulevat. Sen vuoksi tarvitsemme enemmän toimintaa, jolla on jatkumoa ja jonka kautta voimme juurruttaa ihmisiä sisälle seurakuntaan. Todellisen yhteyden luominen toisiin seurakuntalaisiin on tärkeä asia seurakunnan toimintaan osallistumisessa. Seurakunta on meille kristityille kuin toinen perhe, olemmehan sisaria ja veljiä Kristuksessa. Sillä, että oikeasti tunnemme toisia seurakuntalaisia, on todella merkitystä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemiseen.

Verkoston jumalanpalvelusyhteisössä sekä Vantaan Minttukirkon kaltaisissa seurakuntayhteisöissä seurakuntalaiset saavat suhteellisen vapaasti osallistua itselleen mieluisiin tehtäviin, joihin kokee omaavansa lahjoja. Vapaaehtoistyön tulisikin olla yksilöllisesti suunniteltua, jolloin vapaaehtoisten todelliset lahjat saadaan käyttöön koko seurakunnan rakentumiseksi. Yksi kirkon sisäisistä haasteista on se, miten aktiiviset kirkon toiminnasta kiinnostuneet seurakuntalaiset osattaisiin paremmin ottaa mukaan toimintaan, sekä miten vapaaehtoisten kanssa tehdään sujuvaa yhteistyötä (Haapiainen, Hukari, Kokkonen, Kopperi, Kuusimäki, Kähkönen, Muurinen, Peltonen, Rehumäki & Ruotsalainen 2016, 41–42). Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisällä toimivien Verkoston ja Uuden Verson pienryhmätoiminta- sekä “seurakuntalaisten aktivointimallit” ovat esimerkkejä siitä, miten vapaaehtoisten aktivointi sekä seurakuntaan sitouttaminen voisivat toteutua myös kirkon sisällä.

8.1 Osallisuus ja yhteisöllisyys Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa

Kirkon haasteita ovat kristillisen perinteen heikkeneminen, jäsenmäärän pieneneminen ja heikompi sitoutuminen seurakuntaan (Kirkkohallitus 2014, 13–14). Moniin haasteisiin olisi kyettävä vastaamaan jo nyt – ei vain tulevaisuudessa, sillä resursseja on jouduttu vähentämään vuosi vuodelta (Kirkon tutkimuskeskus 2012, 353). Henttonen ja Thitz (2016, 112) kyseenalaistavat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nykyisen työntekijä- ja instituutiokeskeisen toimintamallin. Henttosen ja Thitzin (2016, 114) mukaan seurakuntien tulisikin pyrkiä tulevaisuudessa yhä enemmän kohti yhteisökulttuuria, jossa mahdollistuisi aito kohtaaminen ilman hierarkkisia rooleja. Seurakuntalaiset tulisi nähdä voimavarana seurakunnan toiminnalle, ja heitä tulisi kutsua mukaan toimintaan seurakuntalaisten omien intressien mukaan. Työntekijöiden tehtäväksi jää silloin yhteisöllisyyden tukeminen oman ammattitaidon kautta. Yhteisökulttuuri sekä vahvistaisi työntekijöiden ja seurakuntalaisten välistä suhdetta että toisi heidät lähemmäksi toisiaan.

Toteuttamamme Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuuhenkilön haastattelu syvensi näkemystämme ja ymmärrystämme siitä, miksi yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen seurakunnassa on tärkeää tänä päivänä. Haastattelun ja kyselytutkimuksen pohjalta voidaan tehdä johtopäätöksiä siitä, että yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen toi seurakunnan tilaisuuksiin ja ilmapiiriin merkityksellisyyttä ja kokemuksia siitä,

ettei oltu “seurakunnassa vaan kuluttamassa penkkejä”. Verkoston vastuuhenkilön haastattelussa (2017) korostui, että seurakuntalaisten opetuslapseuttaminen on tärkeää, koska sen kautta seurakuntalaisia saisi paremmin kiinnittymään ja sitoutumaan seurakunnan vapaaehtoistyöhön.

Verkoston vastuuhenkilö totesi haastattelussa (2017), ettei yhteisöllisyys synny pelkäänsä yksittäisistä tilaisuuksista, vaan vaatii rakentuakseen yksilöistä muodostuvia pieniä verkostoja, jotka sitten muodostavat isomman yhteisön tai seurakunnan. Verkostot syntyvät ihmissuhteiden luonnollisesta yhteydestä toisiinsa. Kun ihmisille annetaan mahdollisuus kiinnittyä ja rakentua yhdessä, niin useimmiten alkaa muodostua tiiviitä yhteisöjä – paikkoja, joissa voi jakaa elämän iloja ja suruja, jolloin myös lakkaamme olemasta vieraita toinen toisillemme. Haastateltava toteaa, että meillä kristityillä tulisi olla enemmän rohkeutta välittää eteenpäin sitä hyvää, mitä me itse olemme seurakunnan kautta elämäämme saaneet. Keitä siis olisivat ne ihmiset, joita me voisimme tahoiltamme kutsua mukaan. Henkilökohtaisen kutsun arvoa ei pitäisi vähätellä, sillä se ei ole vain pelkkiä sanoja, vaan onnistuessaan aitoa kohtaamista sekä yhteisöllisyyden kokemisen mahdollistamista. Ajan myötä kokemus yhteisöllisyydestä synnyttää osallisuutta, joka vuorostaan saa ihmisen kiinnittymään yhteisöön.

Tämän päivän sosiaalisiin verkostoihin ja yhteisöihin kohdistuu myös odotuksia: vapaaehtoista osallistumista toimintaan, suhteellisen anonyymiä elämistä sekä toisaalta helppoa tutustumista toisiin ihmisiin (Hauta-aho & Tornivaara 2009, 32). Verkoston vastuuhenkilö korosti solujen/pienryhmien ja pienyhteisöjen tärkeyttä uskossa kasvamisessa, sillä niissä hengellisiä asioita on mahdollista jakaa elämän tasolla, eikä niinkään opillisina kysymyksinä. (Haastattelu 2017.) Seurakunnan tulisi olla yhä enemmän sellainen paikka, jossa niin heikosti kuin vahvasti seurakuntaan sitoutuneet jäsenet voisivat toteuttaa kristityn kutsumustaan. Seurakunnan tehtävä on tukea kristityn identiteettiä ja vahvistaa seurakunnan jäsenyyttä. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto 2007, 9.)

8.2 Osallisuus ja yhteisöllisyys Vantaan Minttukirkossa

Yhteisöllisyys on olennainen osa seurakuntaelämää, ja osallisuuden mahdollisuus ulottuu vapaaehtoisuuden kautta Minttukirkon kaikkiin työmuotoihin. Valtaosa seurakunnan monimuotoisesta toiminnasta pyörii vapaaehtoisvoimin, joten seurakunnan toiminnassa on jatkuvasti kiinnitettävä erityistä huomiota osallisuuden mahdollistamiseen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Minttukirkon toimintaa ei voitaisi ylläpitää tai kehittää ilman vapaaehtoisten antamaa työpanosta. (Vantaan Minttukirkko. Tule mukaan toimintaamme.) Toiminnan kehittämisen kannalta tärkeää on seurakuntalaisten seurakuntayhteyden vahvistamisen lisäksi vapaaehtoisten palvelutyössä toimivien tukeminen.

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden muutoksen tuomat haasteet koskettavat kaikkia kristillisiä seurakuntia. Erityisesti vapaiden suuntien seurakunnissa osallistaminen, ja sitä kautta yhteisöön sitouttaminen, ovat tärkeitä seurakunnan toimintakyvyn kannalta. Vantaan Minttukirkon pastori Jani Alangon (henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2018) mainitsevat yhteisöllisyyden ja osallisuuden haasteet helluntaiseurakunnissa liittyivät seurakuntalaisten sitoutumiseen ja toisten palvelemiseen seurakunnan toiminnassa. Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn tuloksista havaittiin, että palvelutehtävissä toimiminen lisäsi seurakuntaan osallistumista. Lisäksi palvelutehtävissä toimivat kokivat seurakunnan ilmapiirin paremmaksi kuin ne vastaajat, jotka eivät toimi palvelutehtävissä.

Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn tuloksista havaittiin, että suurin osa Minttukirkon jäsenistä arvioi kokemuksensa mukaan seurakunnan tilaisuuksien/ilmapiirin hyväksyvyyden, avoimuuden, merkityksellisyyden hyväksi tai erinomaiseksi. Suurin osa myös koki yhteyden toisiin seurakuntalaisiin hyväksi tai erinomaiseksi sekä koki itsensä tervetulleeksi. Toisaalta oli niitäkin, jotka eivät kokeneet seurakunnan tilaisuuksia tai ilmapiiriä yhtä hyväksi tai erinomaiseksi kuin kaikki vastaajat yleisesti. Tuloksista tehtiin myös havainto, että yhteyden kokeminen toisiin seurakuntalaisiin olisi seurakuntaan osallistumisaktiivisuutta lisäävä tekijä. Muita osallistumisaktiivisuutta lisääviä asioita olisivat raamatunopetus, sekä eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemista seurakunnassa tukivat parhaiten jumalanpalvelukset, kirkkokahvit ja pienryhmätoiminta. Nivalan ja Rynnäsen (2013, 27) mukaan pelkkä nimellinen kuuluminen yhteisöön, sekä yhteisön toimintaan osallistuminen, eivät sellaisenaan riitä osallisuuden kokemiseen. Yhteisöön kuuluminen edellyttää myös tunnepohjaista kokemusta yhteisöön

kuulumisesta. Erityisen tärkeää on kokea tulevansa kuulluksi, nähdyksi sekä arvostetuksi juuri omana itsenään.

Lisäksi opinnäytetyömme tulokset osoittavat, että jumalanpalveluksen ja kirkkokahvien lisäksi pienryhmätoiminta on keskeinen yhteisöllisyyttä lisäävä tekijä seurakunnan toiminnassa. Pienryhmät antavat luontevia mahdollisuuksia ihmisten välisten suhteiden luomiseen, sekä tarjoavat mahdollisuuden jakaa elämään liittyviä iloja ja suruja. Pienryhmien kautta kiinnitytään paremmin seurakuntaan, ja sitä kautta usein myös palvelutehtäviin/vapaaehtoistyöhön. Pastori Jani Alangon (henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2018) mukaan pienryhmätoiminta vaikuttaa yhteisöllisyyden kokemiseen siten, että parhaimmillaan pienryhmissä syntyvä yhteys toisiin ihmisiin vahvistaa yhteisöllisyyttä myös tavallisen arjen keskellä. Jos oman pienryhmän tapaamisten lisäksi osallistutaan yhdessä seurakunnan muihin tilaisuuksiin ja pidetään yhteyttä toisiin pienryhmiin, ”vahvistaa se entisestään ajatusta siitä, että olemme Jeesuksessa Kristuksessa yksi ruumis, jossa on monta jäsentä”.

Pastori Jani Alangon (henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2018) mukaan: ”Pienryhmä toimii myöskin hyvänä astinlautana seurakunnan muuhun toimintaan osallistumisessa. Monet, jotka eivät vielä ole uskossa, voivat kokea seurakuntaan tulemisen ahdistavana ja pelottavanakin.” Alanko toteaa myös, että moni on pienryhmien kautta löytänyt seurakuntayhteyden, sekä vielä tärkeämpänä: vastaanottaneet Jeesuksen henkilökohtaisena pelastajana. Lisäksi Alangon mukaan seurakunnassa voi olla jäseniä, jotka ovat kenties vuosikymmeniä olleet mukana seurakunnassa, mutta eivät ole löytäneet omaa kutsumustaan tai palvelutehtäväänsä. Alanko toteaa, että pienryhmätoiminta antaa mahdollisuuden tutustua seurakunnan eri työmuotoihin, ja voi auttaa löytämään itselleen mielekkään paikan palvella Jumalaa ja toisia seurakuntalaisia.

Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn tuloksista oli havaittavissa, että palvelutehtävissä toimiminen lisäsi sosiaalisia kontakteja ja auttoi tutustumaan toisiin seurakuntalaisiin helpommin. Palvelutehtävissä toimiminen myös vahvisti yhteisöllisyyden kokemista, ja teki seurakunnassa käymisen mielekkäämmäksi sekä merkityksellisemmäksi. Palvelutehtävissä toimimisella oli myös syvällisempi merkitys, jolloin vastaaja kertoi kokevan olevansa osa isompaa kokonaisuutta, osa Kristuksen ruumiista. Palvelutehtävissä toimimi-

seen liittyi kuitenkin myös haasteita. Palvelutyöstä voi tulla taakka, jota tehdään, kun keran on niin luvattu. Palvelutyö ei myöskään takaa onnistunutta yhteisöllisyyden kokemista, vaan yhteisöllisyyden toteutuminen seurakunnassa on usein pitkäjänteisen työn seurausta, kuten Vantaan Minttukirkon jäsenkyselystä tekemämme huomio osoitti.

8.3 Opinnäytetyön luotettavuusarviointi sekä laadullisuus

Tutkimuksen validiteettia eli luotettavuutta tai pätevyyttä voidaan arvioida sen perusteella, miten ja millä tavoin tutkimus on toteutettu, sekä ovatko aineistosta kerätyt tulokset sekä siitä tehdyt johtopäätökset oikeita (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006. Validiteetti). Tutkimuksen uskottavuus perustuu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimien ohjeiden sekä hyvän tieteellisen käytännön mukaisiin työskentelytapoihin: rehellisyyteen, tarkkuuteen ja huolellisuuteen. Tutkimuksen suorittamisessa tärkeää on huomioida tarkkuus tulosten kirjaamisessa, säilyttämisessä ja raportoinnissa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006. Viralliset ohjeet.) Opinnäytetyön tiedonhankinta ja tutkimus on toteutettu eettisillä menetelmillä ja tieteellisen tutkimuksen vaatimusten mukaisesti.

Tutkimuksessa tarvittavan aineiston keräämisen tulee tapahtua eettisesti. Henkilöiden, joilta aineistoa kerätään, tulee saada riittävästi oikeaa tietoa siitä, kuka aineistoa kerää ja mihin tarkoitukseen aineistoa käytetään. Osallistujan on saatava itse päättää tutkimukseen osallistumisesta, sekä halutessaan päättää osallistumisensa kesken tutkimuksen. (Gothóni. Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä.) Taustoittavaa haastattelua varten lähetimme Verkoston vastuuhenkilölle suunnatut haastattelukysymykset etukäteen sähköpostilla, jotta hänen olisi mahdollista perehtyä kysymyksiin ennen varsinaista haastattelua. Haastateltava oli ollut mukana Verkoston toiminnassa useita vuosia, joten haastattelun kautta saatua tietoa voidaan pitää tulosten kannalta luotettavana.

Toteuttaessamme Minttukirkon jäsenille suunnattua kyselyä, lähetimme kyselyn mukana saatekirjeen, jossa esittelimme itsemme ja kerroimme, että lähetetty kysely on osa opinnäytetyötä. Kerroimme myös, että tuloksia tullaan käyttämään osana Minttukirkon toiminnan kehittämistä. Lisäksi Minttukirkon pastorit olivat tiedottaneet toteutettavasta kyselystä seurakunnan tilaisuuksissa, Facebook-ryhmässä sekä Minttufoorumissa. Jäsenkyselyyn vastaaminen oli mahdollista keskeyttää vastaajan niin halutessaan.

Internetkyselyn kohdalla eettisesti huomioitavia asioita ovat luottamuksellisuus, vastaajan tunnistamattomuus, sekä se, ettei tutkimukseen osallistuminen vahingoita osallistujaa millään tavoin. Käytettäessä aineistosta saatuja suoria lainauksia, on hyvä jättää nimet tai nimimerkit pois tai muuttaa ne joksikin toiseksi. (Gothóni. Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä.) Minttukirkon jäsenkyselyyn sai vastata nimettömänä, eikä henkilötietoja kerätty missään vaiheessa kyselyä. Kyselyn aineistoa on analysoitu luottamuksellisesti ja vastaajan mielipidettä arvostaen. Lisäksi kyselyn tuloksista on raportoitu siten, ettei kyselyn kautta saatuja vastauksia ole mahdollista yhdistää yksittäisiin henkilöihin. Kyselystä otettuja suoria lainauksia on pyritty käyttämään opinnäytetyössä siten, ettei vastaajan tunnistamista pääsisi tapahtumaan. Myös Verkoston vastuuhenkilön haastattelussa kunnioitettiin haastateltavan toivetta vastata haastattelukysymyksiin anonyymina.

Raili Gothóni (Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä) toteaa, että lähdekritiikki on tärkeää silloin, kun kirjoittaja lainaa omaan työhönsä jo olemassa olevia materiaaleja sekä tutkimuksia. Kirjoittajan on hyvä pystyä arvioimaan sitä, miten viitattu aineisto on hankittu, ja miten se linkittyy omaan opinnäytetyöhön. Kun lainataan toisen kirjoittamaa tekstiä, lähde täytyy merkitä tekstiviitteen yhteyteen. Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys koottiin laajasti keskeisimpien tietoperusteisten teemojen ympärille, joita olivat osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäksi seurakunnan vapaaehtoistyö sekä pienryhmä- eli solutoiminta. Opinnäytetyössä tarkasteltiin erityisesti yhteisöllisyyden muutosta seurakunnan näkökulmasta. Opinnäytetyön tueksi tuotiin mahdollisimman tuoretta tutkimustietoa, ja käytetyt lähteet ja lähdeviitteet on merkitty asianmukaisella tavalla ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kirjallisten ohjeiden mukaisesti.

8.4 Ammatillinen kasvu opinnäytetyöprosessissa

Opinnäytetyöprosessi on samanaikaisesti ulkoinen ja sisäinen prosessi. Ulkoinen tuotos on opinnäytetyötä varten koostettu raportti tutkimuksista ja tuloksista, sekä niiden kautta muodostuneista johtopäätöksistä. Kuitenkin myös sisäinen prosessi on merkityksellinen. Teimme opinnäytetyötä parityönä, joka teki prosessista samanaikaisesti sekä moniulotteisemman että mielenkiintoisemman. Työnjako tehtiin siten, että molemmilla oli saman verran vastuualueita niin teoriapohjan kokoamisessa kuin käytännön toteutuksessa. Taus-

toittava haastattelu, kyselytutkimus sekä opinnäytetyön raportti tehtiin yhdessä. Kirjoitustyössä käytimme Google Driveä, joka mahdollisti yhdessä kirjoittamisen verkossa reaaliaikaisesti. Yhteistyö sujui keskustelevalta ja rakentavalla tavalla ilman suurempia risiiriitoja. Parityö myös mahdollisti jatkuvaa reflektointia prosessin aikana, joka ei voinut osaltaan olla vaikuttamatta opinnäytetyön lopputulokseen.

Opinnäytetyöprosessin aikana havaitsimme tutkimuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa joitakin yksityiskohtia, jotka olisimme tehneet toisella tavalla. Vantaan Minttukirkon jäsenkyselyn toteuttamisen jälkeen huomasimme, että olisimme vielä halunneet selvittää jäsenten pienryhmään kuulumisen, sillä aineiston perusteella pienryhmiin kuulumisen lisäksi tyytyväisyyttä seurakunnan ilmapiiriin/tilaisuuksiin. Paikkasimme pienryhmiin kuulumiseen liittyvää tietoa tarkastelemalla kokemuksia yhteisöllisyyttä tukevista työmuodoista niiden vastaajien osalta, jotka olivat valinneet esimerkiksi pienryhmätöiminnan, kuoron, päiväpiirin tai rukous- ja raamattupiirin. Lisäksi havaitsimme seurakunnan työmuotoja koskevaan kysymykseen liittyen, että King's Kids- toimintaa on sekä lapsille että nuorille. Vantaan Minttukirkolle tehdyssä kyselyssä olimme määritelleet, että King's Kids kuuluu pelkästään lapsityön piiriin. Toisaalta King's Kids työmuotona on vielä suhteellisen uusi työmuoto Vantaan Minttukirkolla. Taustoittavaa haastattelua varten olisimme lisäksi halunneet haastatella Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön toiminnanjohtajaa tai pappia, mutta aikataulullisista syistä sitä ei saatu onnistumaan.

Ammatillinen kehitys liittyy moniin haastaviin osa-alueisiin, kuten tutkimusmenetelmien omaksumiseen, tiedonhaun prosessiin sekä kerätyn tiedon soveltamiseen jo tutkittuun tietoon. Opinnäytetyö ei ole vain opiskelun päättötyö, vaan työn tavoitteet liittyvät ennen kaikkea työelämälähtöisesti toimimiseen. Sosionomi (AMK), diakoniatyö -koulutuksen osaamisvaatimuksin eli kompetensseihin liittyy myös kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, jossa tavoitteena on edistää kaikkien mahdollisuutta osallisuuteen ja osallistumiseen. Opinnäytetyössä on kyse tutkimusmenetelmien soveltamisesta toimintakäytäntöjen kehittämiseksi, joka on osa tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-osaamista. (Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), diakoniatyö.)

Tärkein aikaansaannos opinnäytetyömme kannalta oli Vantaan Minttukirkolle toteutettu jäsenkysely, joka jo sellaisenaan mahdollisti seurakunnan jäsenten osallisuuden koke-

mista. Työelämälähtöisten tavoitteiden saavuttamiseksi oli myös osattava tuottaa ja hyödyntää tietoa, jota kyselytutkimuksen avulla kerättiin (Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), diakoniatyö). Kyselytutkimuksen tavoitteet liittyivät paitsi seurakunnan toiminnan kehittämiseen, myös seurakuntalaisten kuulluksi ja nähdyksi tulemiseen. Diakonia-alan arvo-osaamiseen kuuluukin kyky tunnistaa ja tarkastella eettisiä kysymyksiä, jotka koskevat niin yksittäisiä ihmisiä kuin yhteisöjä. Kenties kristillisistä arvoista tärkein onkin yhteisöllisyys, joka on paitsi olennainen osa kristillisyyttä, myös kaiken perusta. (Sakasti. Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen).

LÄHTEET

- Aistrich, M. (2014). *Kannattaako vaikuttavuutta yrittää mitata?* Saatavilla 17.11.2017. <https://www.sitra.fi/artikkelit/kannattaako-vaikuttavuutta-yrittaa-mitata/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), diakoniatyö. Saatavilla 3.4.2018 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-diakoniatyö/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. Tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita. Saatavilla 28.4.2018 <https://www.diak.fi/tutkimus-ja-kehitys/>
- Gothóni, R. Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä. Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas. Saatavilla 30.3.2018 <http://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2793510>
- Haapiainen, T.-M. Hukari, A., Kokkonen, J., Kopperi, K., Kuusimäki, K., Kähkönen, P. Muurinen, S. Peltonen, K. Rehumäki, P. & Ruotsalainen, K (2016). Moninaisuus seurakuntatyön haasteena. Teoksessa Ketola, K.; Hytönen, M.; Salminen, V.-M.; Sohlberg, J. & Sorsa, L. (2016). *Erilaistuva kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012: katsaus kirkon työhön.* (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 47). (s.22–51). Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. Saatavilla 18.11. 2017 [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/416EE25E3ADC625DC2258050003B8558/\\$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_I%20osa_Erilaistuva%20kirkko_netfi.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/416EE25E3ADC625DC2258050003B8558/$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_I%20osa_Erilaistuva%20kirkko_netfi.pdf)
- Haastattelu (2017). Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuuhenkilön haastattelu 23.11.2017.
- Harju, A. (2005). Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa M. Nylund (toim.) & A. B. Yeung (toim.) *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus.* (s.58–80). Tampere: Vastapaino
- Harju, U-M. (2006). Vapaaehtoisuus kirkossa. Teoksessa U-M. Harju (toim.), R. Helosvuori (toim.), J. Kasari (toim.), R. Lemberg (toim.), M. Pasma (toim.), H. Samulin (toim.) & H. Savolainen (toim.) *Enemmän kuin työmuoto: Vapaaehtoistoiminta kirkossa.* (s.16–22). (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2006:3). Helsinki: Kirkkohallitus

- Hauta-aho, H. & Tornivaara, S-M. (2009). *Kirkosta kiinni!* (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallitus ja Kirkkopalvelut ry). Helsinki: Kirjapaja
- Helander, E. (2013). Uuden yhteisöllisyyden haasteet. Teoksessa *Haastettu kirkko – Osallisuus, yhteisöllisyys, usko*. (Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 32). (s.23–26). Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. Saatavilla 17.3.2018 [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/67EDED2498F9F0FEC2257E2E0012D52D/\\$FILE/www32korjattu.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/67EDED2498F9F0FEC2257E2E0012D52D/$FILE/www32korjattu.pdf)
- Helluntaiherätys. Helluntaiherätys. Saatavilla 23.1.2018 <https://www.helluntaiseurakunnat.fi/helluntaiheratys>
- Helluntaiherätys. Toiminta. Saatavilla 23.1.2018 <https://www.helluntaiseurakunnat.fi/toiminta>
- Helluntaiherätys. Usko ja arvot. Saatavilla 23.1.2018 https://www.helluntaiseurakunnat.fi/usko_arvot
- Henttonen, K. & Thitz, P. (2016). Meidän kirkko- osallisuudenko yhteisö? Teoksessa R. Gothóni, M. Malkavaara & M. Valtonen (toim.) *Muutosvoimaa: tutkielma Diakista ja teologiasta* (s. 101–116). (Diak puheenvuoro 3.) Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavilla 30.3.2018 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123108/Puheenvuoro%203.pdf?sequence=1>
- Jutila, M. (2013). *Äijäsolu. Pienryhmätoimintaa nuorille aikuisille miehille helluntaiseurakunnassa* (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma). Saatavilla 18.11.2017 <http://www.theseus.fi/handle/10024/65967>
- Kananen, J (2008). *Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun*. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89.) Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2012). *Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas*. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 134). Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytteen vaihe vaiheelta*. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176). Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

- Kanerva, M. (2006). Seurakunnalliset pienryhmät ja hengellinen ohjaus. Teoksessa H. Kotila (toim.) *Hengellisen ohjauksen kirja*. (s.186–202.) Helsinki: Kirjapaja Oy
- Kangaspunta S., Aro J. & Saastamoinen M. (2011). Epilogi: Yhteisyyden jatkumo. Teoksessa S. Kangaspunta (toim.) *Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. (s.245–266). Tampere: Tampere University Press
- Keskitalo, J. (2013). Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö? Teoksessa *Haastettu kirkko – Osallisuus, yhteisöllisyys, usko*. (Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja 32). (s.50–54). Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. Saatavilla 17.3.2018 [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/67EDED2498F9F0FEC2257E2E0012D52D/\\$FILE/www32korjattu.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/67EDED2498F9F0FEC2257E2E0012D52D/$FILE/www32korjattu.pdf)
- Ketola, K (2016). Luterilainen usko nykyajan Suomessa. Teoksessa K. Ketola, M. Hytönen, V.M. Salminen, J. Sohlberg & L. Sorsa, L. (toim.) *Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015. Tutkimus kirkosta ja suomalaisista*. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 125). (s.47–87). Kuopio: Kirkon tutkimuskeskus. Saatavilla 1.2.2018 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_II%20osa_Osallistuva%20luterilaisuus_netti.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Kirkon%20nelivuotiskertomus_II%20osa_Osallistuva%20luterilaisuus_netti.pdf)
- Kirkkohallitus (2014). *Kohtaamisen kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020*. (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 7). Saatavilla 1.2.2018 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/253062_KKH_Kohtaamisen_kirkko_sisus_KORJ.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/253062_KKH_Kohtaamisen_kirkko_sisus_KORJ.pdf)
- Kirkkohallitus (2016). *Kohtaamisen kirkko. Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020*. (Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 37). Saatavilla 27.3.2018 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9B1390A98F1F7286C225792700402B81/\\$FILE/Kohtaamisen%20kirkko%20kv%20ja%20ekum%20toiminnan%20suunta%202020%20verkkoversio.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9B1390A98F1F7286C225792700402B81/$FILE/Kohtaamisen%20kirkko%20kv%20ja%20ekum%20toiminnan%20suunta%202020%20verkkoversio.pdf)

- Kirkon tutkimuskeskus (2012). *Haastettu kirkko: Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008–2011*. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115.) Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. Saatavilla 1.2.2018 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/E263C7D8B306DB22C2257A9B002C24EA/\\$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/E263C7D8B306DB22C2257A9B002C24EA/$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf)
- Kirkon tutkimuskeskus (2015). Vapaaehtoiset seurakunnissa. (Nelivuotiskertomukset 2012–2015.) Saatavilla 1.4.2018 <https://www.kirkontutkimuskeskus.fi/viz?id=40>
- Kontiainen, H. (2016). “Valohoitoa pintaa syvemmälle” - Valon messun merkitys sen toteuttajille. Teoksessa M. Hytönen, K. Ketola, V-M. Salminen, J. Sohlberg & L. Sorsa (toim.) *Erilaisista yhteisöistä elävä kirkko*. (s.78–97). (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 124.) Tampere: Kirkon tutkimuskeskus
- Kopperi, K. (toim.) (2015). Ristin rakkaus. Matka Lutherista suomalaisen seurakuntaelämään. Helsinki: Kirjapaja
- KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (2004). Tilastollinen päättely. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Saatavilla 17.3.2018 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/paattely/paattely.html>
- Lemberg R. (2006). Seurakuntalaisten kirkko. Teoksessa U-M. Harju (toim.), R. Helosvuori (toim.), J. Kasari (toim.), R. Lemberg (toim.), M. Pasma (toim.), H. Samulin (toim.) & H. Savolainen (toim.) *Enemmän kuin työmuoto: Vapaaehtoistoiminta kirkossa*. (s. 9–15). (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2006:3). Helsinki: Kirkkohallitus
- Lindh, J. (2016). Yksilöllistä kristillistä yhteisöllisyyttä. Teoksessa M. Hytönen, K. Ketola, V-M. Salminen, J. Sohlberg & L. Sorsa (toim.) *Erilaisista yhteisöistä elävä kirkko*. (s.78–97). (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 124.) Tampere: Kirkon tutkimuskeskus
- Malkavaara, M. (2017). *Kirkon ja seurakunnan olemus. Kirkon opin perusteita*. Diakonia-ammattikorkeakoulun videotallenne. Saatavilla <https://web.microsoftstream.com/video/9a256e6b-0678-416b-b486-b674e3ce9ab0>
- Nivala, E. & Ryyänen, S. (2013). Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013, vol. 14*. Saatavilla 29.1.2018 <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/Nivala-Ryyan%C3%A4nen2013.pdf>

- Pahkinen, Erkki (2012). Kyselytutkimusten otantamenetelmät ja aineistoanalyysi. Jyväskylä: Jyväskylä University Library Publishing Unit
- Pessi, A. (2010). The Church as a place of encounter: Communality and the good life in Finland. Teoksessa A. Bäckström (toim.), G. Davie (toim.), N. Edgards & P. Pettersson *Welfare and religion in 21st century Europe: Volume 1, Configuring the connections* (s.77–94). Farnham: Ashgate
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Suomen Pipliaseura.
- Ronkainen S., Mertala S. & Karjalainen A. (2008). Kvalitatiivisuus, kvantitatiivisuus ja sähköinen kyselytutkimus. Teoksessa S. Ronkainen & A. Karjalainen (toim.) *Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa.* (s.17–30). Rovaniemi: Lapin Yliopisto
- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. *Haastattelu*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla 18.11.2017 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html
- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. *Mitä laadullinen tutkimus on: lyhyt oppimäärä*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla 18.11.2017 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html
- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. *Validiteetti*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla 4.3.2018 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_1.html
- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. *Viralliset ohjeet*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla 4.3.2018 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_1.html
- Sakasti. Diakonian viranhaltijan ydinosaaminen. Saatavilla 3.4.2018 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/diakonia_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/diakonia_yo.pdf)
- Savolainen H. (2006). *Hyvinvoivat vapaaehtoiset*. Teoksessa U. Harju (toim.), R. Helosvuori (toim.), J. Kasari (toim.), R. Lemberg (toim.), M. Pasma (toim.), H.

Samulin (toim.) & H. Savolainen (toim.) *Enemmän kuin työmuoto: Vapaaehtoistoiminta kirkossa.* (s.43-46). (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2006:3). Helsinki: Kirkkohallitus

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kasteen merkitys. Kasteessa ihminen otetaan seurakunnan jäseneksi. Saatavilla 30.1.2018 <https://evl.fi/tutki-uskoa/kaste-ja-ehtoollinen/kaste>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkon jäsenyys. Saatavilla 30.1.2018 <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/tilastotietoa/jasenyyslukuja>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Luterilainen usko. Saatavilla 31.2.2018 <https://evl.fi/tutki-uskoa/mita-usko-on/luterilaisuus>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Valtionkirkko ja kansankirkko. Saatavilla 30.1.2018 <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/kirkko-ja-yhteiskunta/valtionkirkko-ja-kansankirkko>

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto (2007). *Läsnäolon yhteisö.* (Kirkkohallituksen asettaman seurakuntarakennetyöryhmän väliraportti. Sarja C 2007:1). Saatavilla 12.11.2017 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AB3A71BA9E133F3FC22576DC0043CE84/\\$FILE/Lasnaolon_yhteiso.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AB3A71BA9E133F3FC22576DC0043CE84/$FILE/Lasnaolon_yhteiso.pdf)

Tampereen evankelis-luterilainen seurakunta. Uusi Verso: Esittely. Saatavilla 27.2.2018 http://www.uusiverso.fi/sivustot/uusi_verso/esittely

Tampereen evankelis-luterilainen seurakunta. Uusi Verso: Johtavat ajatukset. Saatavilla 21.3.2018 http://www.uusiverso.fi/sivustot/uusi_verso/esittely/johtavat_ajatukset

Thitz, P. (2013). Yhteisöllisyys diakoniatyössä. Teoksessa Päivi Thitz (toim.) *Seurakunta osallisuuden yhteisönä* (s. 127–146). Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Saatavilla 18.11.2017 http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-493-214-1/urn_isbn_978-952-493-214-1.pdf

Uskonnot suomessa. Uskonnot. Saatavilla 3.3.2018 <http://www.uskonnot.fi/uskonnot/>

Vantaan Minttukirkko. Kalenteri. Saatavilla 17.3.2018 <https://www.minttu.net/kalenteri>

Vantaan Minttukirkko. Minttukirkko. Saatavilla 12.10.2016 <http://www.minttu.net/minttukirkko>

Vantaan Minttukirkko. Mintun mukulakirkot. Saatavilla 5.3.2018 https://www.minttu.net/toiminta/lapset_ja_warkit/mukulakirkko

Vantaan Minttukirkko. Toiminta. Laupeudentyö. <https://www.minttu.net/toiminta/laupeudentyo>

Vantaan Minttukirkko. Tule mukaan Mintun pienryhmään. Saatavilla 4.3.2018
<https://www.minttu.net/toiminta/pienryhmat>

Vantaan Minttukirkko. Tule mukaan toimintaamme. Saatavilla 4.3.2018
https://www.minttu.net/toiminta/tule_mukaan%21

Verkosto. Mikä Verkosto? Saatavilla 19.11.2017 <http://www.verkosto.net/mika-on-verkosto/>

Verkosto. Pienyhteisöt. Saatavilla 19.11.2017 <http://www.verkosto.net/pienyhteisot/>

LIITE 1 Kyselyn saatekirje

Hyvä Vantaan Minttukirkon jäsen

Olemme tekemässä tärkeää kyselyä, jonka tavoitteena on selvittää seurakuntalaisten kokemusta yhteisöllisyydestä (yhteys toisiin seurakuntalaisiin) ja osallisuudesta (toimintaan osallistuminen) seurakunnassa. Kyselyn kautta kartoitetaan myös, kuinka hyvin Minttukirkko tällä hetkellä palvelee seurakuntalaisten tarpeita.

Jotta kysely täyttää tehtävänsä, on tärkeää, että jokainen seurakunnan jäsen osallistuisi siihen. Haluamme antaa jäsenille mahdollisuuden ajatusten jakamiseen ja vaikuttamiseen.

Kysely koostuu pääosin monivalintakysymyksistä, ja joitakin kohtia voi täydentää vapaalla palautteella.

Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömästi.

Seurakuntakysely lähetetään jäsenrekisteritietojen perusteella sähköisellä linkillä sähköpostiosoitteensa ilmoittaneille ja muille paperiversiona postin kautta.

Paperiversion voit palauttaa mukana olevassa kuoressa, jossa postimaksu on maksettu ja vastaanottajan tiedot valmiina. **Laita vastauksesi postiin viimeistään 31.01.2018.**

Kysely on samalla keskeinen osa Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä, jonka aiheena on yhteisöllisyyden vahvistaminen seurakunnassa. Opinnäytetyömme sekä kyselyn tulokset julkaistaan kevään aikana, myöhemmin ilmoitettavana ajankohtana.

Kiitos kun huomioit kyselyn aikataulun ja palautat vastauksesi mahdollisimman pian!

Jos sinulla on tiedusteltavaa jäsenkyselyyn liittyen, voit ottaa yhteyttä Vantaan Minttukirkon hallituksen jäseneseen, XXX p. XXX.

Jaana Jurvanen sosionomi-diakoni opiskelija

Tiina Tuomi sosionomi-diakoni opiskelija

Vantaan Minttukirkon hallitus

LIITE 2 Kysely Vantaan Minttukirkon jäsenille

Olet vastaamassa tärkeään kyselyyn, jonka tavoitteena on selvittää seurakuntalaisten kokemusta yhteisöllisyydestä (yhteys toisiin seurakuntalaisiin) ja osallisuudesta (toimintaan osallistuminen) seurakunnassa. Kyselyn kautta kartoitetaan myös, kuinka hyvin Minttukirkko tällä hetkellä palvelee seurakuntalaisten tarpeita.

Kysely koostuu pääosin monivalintakysymyksistä, ja joitakin kohtia voi täydentää vapaalla palautteella. Kyselyyn vastaamiseen tarvitaan aikaa vain noin 5-10 minuuttia. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömästi. (*Kyselyn onnistumiseksi vastaa vähintään punaisella tähdellä merkittyihin kysymyksiin!)

Kiitos vastauksestasi!

1. Sukupuoli*

Mies/Nainen

2. Ikä*

alle 13v.

13-18v.

19-29v.

30-39v.

40-49v.

50-59v.

60-69v.

70-79v.

yli 80v.

3. Kuinka usein osallistut Minttukirkon tilaisuuksiin? (Esim. Jumalanpalvelus sunnuntaina, päiväpiiri jne.)*

viikoittain

2-3 kertaa kuukaudessa

kuukausittain

2-6 kertaa vuodessa

harvemmin kuin 2 kertaa vuodessa

4. Arvioi omaa kokemustasi oman seurakuntasi tilaisuuksista/ilmapiiiristä (erinomainen, hyvä, tyydyttävä, huono)*

yhteys toisiin seurakuntalaisiin

avoimuus

hyväksyvyys

merkityksellisyys

tervetullut olo

5. Mitkä asiat ovat saaneet sinut tulemaan oman seurakuntasi tilaisuuksiin?

Valitse 1-4 tärkeintä asiaa.*

uskossa kasvaminen

hengellinen tuki (esim. esirukouspalvelu)

yhteys muihin seurakuntalaisiin

ystävän/tuttavan kutsu

mainonta

kiinnostava puhuja

kiinnostava musiikki

eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet (esim. Naisten päivä, teemailta)

iltatilaisuudet

palvelutehtävässä toimiminen

tervetullut olo

perinteet/tapa

kirkkokahvit

lapsityö

nuorisotyö

jokin muu, mikä?

6. Mitkä asiat saivat sinut osallistumaan oman seurakuntasi toimintaan enemmän? Valitse 1-4 tärkeintä asiaa.*

Raamatun opetus

hengellinen tuki (esim. rukouspalvelu jne.)

yhteys muihin seurakuntalaisiin

ystävän/tuttavan kutsu

mainonta

kiinnostava puhuja

kiinnostava musiikki

eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet (esim. Naisten päivä, teemailta jne.)

iltatilaisuudet

palvelutehtävässä toimiminen

tervetullut olo
jokin muu, mikä?

7. Vastaa oman kokemuksesi mukaan, mitkä oman seurakuntasi työmuodot/toiminta tukevat yhteisöllisyyttä tällä hetkellä? * Voit valita useamman vaihtoehdon.

Lapsityö (Nursery, Mukulakirkko, King's Kids)

Äiti- ja lapsityö (Murut ja mammat)

Nuorisotyö (Roots- nuorten illat)

Pienryhmätoiminta (solut)

Perhetyö

Rukous- ja raamattupiiri

Viritysillat

Päiväpiiri

Jumalanpalvelus

Laupeudentyö

Kuoro

Kirkkokahvit

Jokin muu, mikä?

8. Mitä muuta työmuotoa/toimintaa toivoisit tulevaisuudessa seurakuntaan?
Kerro myös perusteluja toiveellesi.

9. Toimitko itse tällä hetkellä seurakuntamme palvelutehtävissä? *

kyllä/en

Jos vastasit edelliseen kysymykseen KYLLÄ, niin vastaa lisäkysymyksiin 9a, 9b ja 9c:

9a Millä tavoin palvelutehtävissä toimiminen mielestäsi vaikuttaa oman seurakuntayhteytesi ja yhteisöllisyyden kokemiseen?

Vastaa tähän vain, jos toimit tällä hetkellä Minttukirkon palvelutehtävissä.

9b Miten sinua tuetaan palvelutyössäsi?

Vastaa tähän vain, jos toimit tällä hetkellä Minttukirkon palvelutehtävissä.

(erinomainen, hyvä, tyydyttävä, huono)

9c Millaista lisätukea toivoisit saavasi palvelutyössäsi?

Vastaa tähän vain, jos toimit tällä hetkellä Minttukirkon palvelutehtävissä.

yhteydenpito vastuuhenkilöiden kanssa

keskustelutuki vastuuhenkilöiden kanssa

vertaistuki

yhteinen tekeminen

muuta, mitä?

10. Haluaisitko saada lisätietoa seurakunnan palvelutehtävistä?*

kyllä/ei

11. Millä tavoin saat parhaiten tarvitsemasi tiedot seurakunnan toiminnasta ja tapahtumista?*

Seurakunnan kuukausiesitteestä

Seurakunnan internetsivuilta

Sosiaalisesta mediasta (Facebook jne.)

Seurakunnan tilaisuuksista

Toisilta seurakuntalaisilta

Ystäviltä

En koe saavani tarpeeksi tietoa

Muualta, mistä?

12. Miten seurakunnan viestintää voitaisiin parantaa?

LIITE 3 Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön vastuuhenkilön haastattelukysymykset

1. Miksi yhteisöllisyyden vahvistaminen seurakunnassa on mielestäsi tärkeää tänä päivänä?
2. Mitä haasteita tai vahvuuksia yhteisöllisyyden osalta näet Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa?
3. Mitä haasteita tai vahvuuksia yhteisöllisyyden osalta näet Verkosto-jumalanpalvelusyhteisössä?
4. Mitkä asiat saavat sinut tulemaan Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön tilaisuuksiin? Valitse 1-4 tärkeintä asiaa.

uskossa kasvaminen

hengellinen tuki (esim. rukouspalvelu)

yhteys muihin seurakuntalaisiin

ystävän/tuttavan kutsu

mainonta

kiinnostava puhuja

kiinnostava musiikki

eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet (esim. tiedeyhteisö, teemailta jne.)

iltatilaisuudet

palvelutehtävässä toimiminen

tervetullut olo

perinteet/tapa

kirkkokahvit

lapsityö

muuta, mikä?

5. Mitkä asiat saavat mielestäsi ihmiset osallistumaan Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön toimintaan? Valitse 1-4 tärkeintä asiaa.

Raamatun opetus

hengellinen tuki (esim. rukouspalvelu jne.)

yhteys muihin seurakuntalaisiin

ystävän/tuttavan kutsu

mainonta

kiinnostava puhuja

kiinnostava musiikki

eri kohderyhmille suunnatut tilaisuudet (esim. tiedeyhteisö, miesten ilta jne.)

iltatilaisuudet

palvelutehtävässä toimiminen

tervetullut olo

muuta, mitä?

6. Arvioi omaa kokemustasi Verkoston- jumalanpalvelusyhteisön tilaisuuksista:
(erinomainen, hyvä, tyydyttävä, huono)
  - yhteys toisiin seurakuntalaisiin
  - avoimuus
  - hyväksytyys
  - merkityksellisyys
  - tervetullut olo

7. Vastaa oman kokemuksesi mukaan, mitkä Verkosto-jumalanpalvelusyhteisön työmuodot/toiminta erityisesti lisäävät yhteisöllisyyttä tällä hetkellä?

8. Millaisilla keinoilla yhteisöllisyyttä voitaisiin lisätä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa?

9. Mitkä asiat saisivat ihmisiä kiinnittymään ja sitoutumaan paremmin seurakuntaan ja vapaaehtoistyöhön?